సీతారామ లాంచీ సర్వీస్ రాజమండ్రి

అది నిండు పున్నమి రాతిరి.

అది పండు వెన్నెల జాబిలి.

ఆ రావిచెట్టు కింద పూసిన వెన్నెల మరకల్లో ఆడుకొంటున్నారు అందమైన ఆడపిల్లలు. ఆ చెట్టునే ఆన్చి ఉన్న కన్నె గోదావరి ఆడపిల్లల్ని చూసి పరమానంద పడిపోయి అలని ఆకాశం ఎత్తుకి లేపితే వచ్చిన చప్పుడుతో హాయి... హాయిగా పలకరించింది.

ఆ అందమైన పలకరింపుకి ఉబ్బి తబ్బిబ్బైపోయారు వాళ్ళు. దూసుకుంటా మెలికలు తిరుగుతా వాళ్ళ వేపొస్తున్న ఆ కన్నె గోదావరి వయ్యారాలు చూసి పులకించిపోయారు.

ఆ తర్వాత సుడిగుండాలుండే పాపికొండల వేపు నడుస్తుంటే అందంగా పిల్చిన అమ్మ గోదావరి ఆప్తంగా పలకరించేసరికి గోరుముద్దలు చేసి కలిపి తినిపించిన అమ్మలు, లాలపోసి గుండెలకి హద్దుకుంటా పూసల ఉయ్యాల్లో పడుకోబెట్టిన అమ్మలు గుర్తుకొచ్చారు. ఆ తల్లికి మనసారా దణ్ణమెట్టుకొని ఆడతా పాడతా చిల్లో బొల్లోమంటా సందళ్ళు చేసుకుంటా ముందుకెళ్తుంటే కొండల మలుపుల్లో ఇసక తిప్పల దగ్గర ముద్దుగా పలకరించింది చెల్లి గోదావరి. అత్తింటి నుంచి పండక్కి పుట్టింటికెళ్తే చిట్టిచెల్లెలు పలకరింపులాగుందా పలకరింపు.

దాంతో వాళ్ళ కళ్ళల్లో మతాబాల్లోంచి చిమ్మిన వెండిపువ్వుల్లాంటి మెరుపులు. ఝామ్మంటూ వీస్తుంది అల్లరి గాలి. ఆకాశం నిండా కోటి వెలుగుల చంద్రుడు. ఇసక దిబ్బల మీదున్న ఆకు సంపంగి చెట్ల నీడల్లో నడుస్తున్న వాళ్ళు ఒక్కసారి ఆగిపోయి తలలెత్తి చూశారు.

అలల నురుగుల్తో అమాయకంగా నవ్వుతా బాల గోదావరి. వెన్నెల్లో పూసిన నందివర్ధనం పువ్వు లాంటి ఆ బుల్లి గోదావరి నవ్వు ఒక్కసారి చిన్నప్పటి రోజుల్లోకి లాక్కెళ్ళిపోతుంది.

ఈ అందమైన అనుభవాల్ని ఈ జ్ఞాపకాల్ని ఆ జిలుగు వెన్నెల్లో అడివి మల్లెపూలల్లో కలగలిపి చల్లటి నీళ్ళలో తడిపిన తెల్లటి మెట్టూరు మల్లుగుడ్డలో మూటగట్టి పది యుగాల పాటు దాచుకుందామనుకుంటా వెదురుపొదల్లోంచి నడుచుకుంటా వెన్నెల్లో ఆడుకుంటున్న నెమళ్ళ కంఠాన్ని ముద్దు పెట్టుకొన్నారు. తెల్లటి కుందేళ్ళతోనూ వెన్నముద్దల్లాంటి పావురాళ్ళతోనూ తెగ ఆడుకుంటా ఆ ఇసకలో ఎగిరెగిరి గంతులేస్తున్నారా వెన్నెల్లో ఆడపిల్లలు.

"రాజమండ్రి వచ్చింది గీతా," అంటా జబ్బ మీద చెయ్యేసి మెల్లగా కుదిపాడు హరికృష్ణ.

ముఖం నిండా కలల్తో ఆవులిస్తా లేచింది విమలగీత.

ఇంకా తెలవారలేదు. చీకటలాగే ఉంది. ఏ చప్పుడూ లేదా రాజమండ్రి రైల్వేస్టేషన్లో. చడీచప్పుడు చెయ్యకుండా ప్లాట్‌ఫారం మీదకొచ్చాగింది గౌతమీ ఎక్స్‌ప్రెస్.

దాంట్లోంచి దిగిన కొత్త దంపతులు విమలగీత, హరికృష్ణ ఆటో మాట్లాడుకొని శ్రద్ధానందఘాట్ రేవులో కెళ్ళేసరికి ఒకటే జనం. వాళ్ళ వెనకాల నీళ్ళల్లో తేలతా రకరకాల లాంచీలు. హరికృష్ణ, గీతల చుట్టూ మూగిన జనం, 'లాంచీ కావాలాండీ... పట్టిసీమ దాకానా... పాపికొండల దాకానా?' అంటున్నారు.

అలా అడుగుతున్న అందరిలోకీ నల్లటి కళ్ళద్దాలెట్టుకొని, మెళ్ళో పులిగోరు పతకం వేసుకొని, బుంగ మీసాల్తో ముఖం నిండా నవ్వుతో ఉన్న సీతారామా లాంచీ ఓనరైన పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు బాగా నచ్చాడు విమలగీతకి. కాకీ నిక్కరూ, ఓపెన్ షర్టూ, కాస్త పొట్టిగా ఉన్న అతన్తో, "చూడండి, మూడు రాత్రులు, నాలుగు పగళ్ళూ మీ లాంచీ కావాలి. అంటే నాలుగు రోజులనుకోండి. ఈ నాలుగు రోజులూ మా ఇద్దరి భోజనాలు, రాత్రుళ్ళు నిద్ర మీ లాంచీలోనే. అసలు లాంచీ దిగం. ఈ దిగువ నుంచి ఆ ఎగువదాకా మేమెక్కడికి తిప్ప మంటే అక్కడికి తిప్పుతూనే ఉండాలి. అన్నీ కలుపుకొని చెప్పండి రోజుకెంత కావాలో," అన్నాడు హరికృష్ణ.

కాస్సేపు ఆలోచించుకొన్న పట్టిసీమ మాణిక్యం, "నీళ్ళల్లో ఒక లీటరు డీసెలుకి ఒక మైలు మాత్రమే వెళ్ళద్దండి లాంచీ. తవరు చెప్పిన ప్రెకారం తిరగాలంటే రోజుకి వంద లీటర్ల డీజిలవ్వద్దండి. ఇక లాంచీ అద్దె, బోజనాలు ఆటికీ కలుపుకొని రోజుకి ఎనిమిది వేలేసుకోండి," అన్నాడు.

"ఎనిమిది కాదు, పదిహేను తీసుకోండి. నాలుగు రోజులకీ కలిపి అరవై వేలు," అని లెక్కెట్టి ఒక కట్ట మాణిక్యం చేతికందిస్తా ఉంటే మాణిక్యం, అతని లాంచీ స్టాఫూ మతోయినోళ్ళలా చూస్తా ఉండిపోయారు.

"ఈళ్ళెవరో ఆషామాషీ మనుషులు గాదు చాలా నికార్సయినోళ్ళు లాగున్నార్రోయ్," అని గుసగుసలాడుకోవడం మొదలెట్టారు.

లాంచీ ఇంజను పక్కనున్న కేబిన్ రూము అర్జెంటుగా శుభ్రం చేయించి వాళ్ళ సామాన్లు అందులో సర్దించిన మాణిక్యం ఇద్దరు కళాసీల్ని దగ్గర్లో తనకి తెల్సున్న రామదుర్గా లాడ్జికి పంపించి నాలుగు పరుపులూ, చలవ చేసిన దుప్పట్లూ తెప్పించి రూమ్‌లో పరిచాక, "ఇక తమరు లోపలికి రాండి. ఈ నాలుగురోజులూ ఈ కేబిన్ రూము తమదేనండి," అన్నాడు మాణిక్యంగారు.

"మరి లాగించెయ్యమంటారా సారుగారూ?" అడిగాడు సరంగు.

"అలాగే," అని హరికృష్ణ అనడంతో పడిచెక్క మీంచి ఒడ్డుకేసిన బల్లలాగేసి, లంగరెత్తి ఒడ్డునున్న తాడు తప్పించాడు కళాసీ. అది చూసి బెల్ కొట్టాడు ఇంకో సరంగు. లేలాండ్ ఇంజను స్టార్ట్ చేసిన డ్రైవరు ఫస్టు గేరేసేసరికి నీళ్ళలో పంకా తిరగడం, నెమ్మదిగా లాంచీ కదలడం మొదలెట్టాయి.

లాంచీ టాపెక్కి డోరియా రేకు మీద నిలబడ్డ ఇద్దరూ ఆ నవంబరు చలిని హాయిగా అనుభవిస్తా మబ్బుల్లోంచొస్తున్న వడ్లమూడి నారింజపండు రంగు సూర్యుణ్ణి ఇష్టంగా చూస్తున్నారు. అంతలో వాళ్ళిద్దరి దగ్గరకొచ్చిన పట్టిసీమ మాణిక్యం, "చూస్తుంటే కొత్తగా పెళ్ళయిన దంపతుల్లాగున్నారండి," అన్నాడు.

"అవును... హనీమూన్ కొచ్చాం... ఈ శీతాకాలం నాలుగురోజులే కాకుండా వేసవి కాలంలో నాలుగు రోజులూ... వర్షాకాలంలో నాలుగురోజులూ కూడా వస్తాం," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"చాలా సంతోషమండి... వచ్చిన ప్రతిసారీ మా లాంచీలోనే ప్రయాణం చెయ్యాలి తవరు..." అంటా గోదావరికి కుడిపక్కన కనిపిస్తున్న పేపరుమిల్లునీ అది దాటాకా వచ్చే కోటిలింగాల రేవునీ చూపిస్తా వివరిస్తున్నాడు పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు.

భార్య గీతవేపు చూస్తా, "ఆ రేవులో కోటిలింగాలు ఉండేవంట ఒకప్పుడు. వరద గోదావరి ఒకోసారి ఒకో లింగాన్ని తన గర్భంలో కలిపేసుకుందంట. అలా ఆ కోటిలింగాల్నీ తనలో దాచేసుకొన్న గోదావరి ఒక్క లింగాన్ని మట్టుకి వదిలేసిందంట. ఆ లింగమే కందుకూరి వీరేశలింగమంట..."

"నిజమా???" విస్తుపోతా అంది విమలగీత.

"ఒక పాటలో ఆరుద్రగారు రాశారు," అన్నాడతను.

"అద్భుతమైన కాయినింగ్," గోదారంతా వినబడేలాగ చప్పట్లు కొట్టింది గీత.

హరికృష్ణ, గీతల మాటలు ఏమాత్రం అర్థంగాని పట్టిసీమ మాణిక్యం వాళ్ళ మధ్యలోకి దూరిపోయి చెప్పడం మొదలెట్టాడు. ఈ గోదారితల్లికి ఎడంపక్క నున్నదంతా పశ్చిమ గోదారంట... కుడిపక్కది తూర్పు గోదావరంట. ఇలా పాపికొండలు మధ్యలో తెల్లదిబ్బలు అనే గిరిజన గ్రామందాకా సాగేక ఖమ్మం జిల్లా వస్తుందంట.

వాళ్ళది గోదావరికి ఎడమపక్కనున్న పట్టిసీమ అనే గ్రామం అంట. వాళ్ళ నాన్నగారయిన లోవరాజుగారు ఎప్పుడో కొన్న రెండు లాంచీల్లో సీతారామా లాంచీ తనూ, వెంకటేశ్వర లాంచీని వాళ్ళన్నయ్య సోమేశ్వర్రావు తిప్పుతున్నారంట. ఇంకో అన్నయ్య వీరేశ్వర్రావు ఊళ్ళో ఉన్న సామిల్లు చూసుకుంటున్నాడంట.

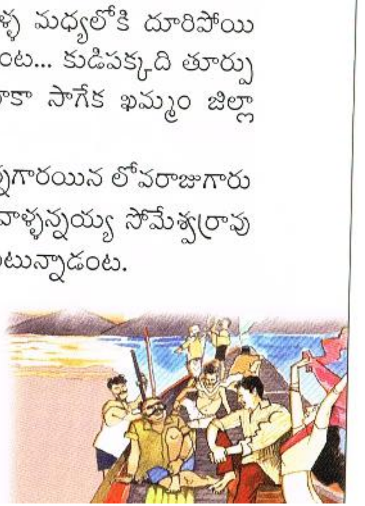

వెనకటికెప్పుడో వాళ్ళ లాంచీ సత్యసాయిబాబా గారెక్కారంట. దరిమిలా వాళ్ళ నాన్న లోవరాజు బాబాగారి భక్తులైపోయారంట. వాళ్ళది ఉమ్మడి కుటుంబవంట. వాళ్ళెప్పటికీ విడిపోకుండా ఉమ్మడిగానే ఉంటారంట అని స్టాఫందర్నీ పిల్చి, "ఈడు సరంగు గంటు తాతారావు, ఈడింకో సరంగు మైలపల్లి ఎల్లారావు, ఈ నల్లటోడు డ్రైవరులెండి పేరు దుమ్ము కన్నాజీ," అని ఇద్దరు కళాసీల్నీ పిల్చి, "ఈళ్ళు కళాసీ పనే గాకండా వంటపని కూడా చేస్తారండి. ఈ పొట్టోడి పేరు మెండా ముత్యం, ఈ సన్నటోడి పేరు రాగోతి సత్తిబాబు...' అని అందర్నీ పరిచయం చేసిన పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు-

"మా ఇంట్లోనే గాదండీ... ఈ లాంచీలో కూడా మేం ఉమ్మడి కుటుంబంలాగుంటావండి," అన్నాడు.

స్టాఫ్‌లో అందరికంటే పెద్దోడయిన ఎల్లారావు, "లాంచీల్లో పనిచేసేవోళ్ళందరిదీ దవిళేశ్వరవేనండి... మొత్తం లాంచీలో రెండొందల పైచిలుకుంటావండి. అయితే మాలో ఎప్పుడూ ఏ లాంచీలోనూ ఏడాదికి మించి ఉండరండి. మేం మట్టుకు అలాక్కాదండి. మా వోనరు గారన్నట్టు మాదో ఉమ్మడి కుటుంబవండి. మాలో ఎవరన్నా నోరిప్పి అడ్మాంసు అడిగితే ఇస్తారుగానీ దాన్ని జీతంలో ఇరిపెట్టుకోరండి. మేం అడక్కండానే పండగలకి బట్టలూ అయ్యీ ఇస్తారండి... ఆయ్," అన్నాడు.

చాలా థ్రిల్లయిపోతా వాళ్ళని జూసిన హరికృష్ణ, "దేశాల్నీ రాష్ట్రాల్నీ విడగొట్టాలని చూసేవాళ్ళంతా వీళ్ళని చూసి బుద్ధి తెచ్చుకోవాలి," అన్నాడు.

ఆరికరేవులా, కుమారదేవం, కొత్త పట్టిసీమ, పాత పట్టిసీమ దాటేసిన సీతారామా లాంచీని, "ఒరేయ్ కన్నాజీ టావ్... టావూ (స్టాప్... స్టాప్)," అని మాణిక్యం అరవడంతో ఆ ఇసకతిప్ప దగ్గరాగింది.

రైల్లోనే కాలకృత్యాలు తీర్చుకొన్న వాళ్ళిద్దరూ లాంచీ టాపు మీంచి నీళ్ళలోకి దూకి స్నానాలు చేస్తా చల్లని చలిలో శీతాకాలం వేడీ, వెచ్చని ఎండని అనుభవిస్తా ఉంటే ఈదుతుంటే సత్తిబాబుగాడితో తయారు చేయించిన గేలాలు వాళ్ళకిచ్చాడు మాణిక్యంగారు.

ఫిషింగ్‌లో అనుభవం ఉన్నట్టుంది వాళ్ళకి. ఇక చూస్కోవాలి. ఇద్దరూ నీళ్ళలో మునిగి తేలతా మధ్య మధ్యలో గేలాలకి తగిలిన చేపల్ని నీళ్ళు తోడుకొనే ఇనప బకెట్లో వేస్తున్నారు.

చాలాసేపయ్యింది.

చాలా చేపలు తగిలాయి గేలాలకి. పట్టిన ఆ చేపల్ని తీసుకొని పడిచెక్క మీద కూర్చున్న గీతనీ, బాల్చీ నీళ్ళల్లో వేసి నిండాక పైకి తోడుతున్న హరికృష్ణనీ రెప్పార్పకుండా చూస్తున్నారు లాంచీ జనం.

మధ్యాహ్నం పాత పట్టిసీమ దాటాక గోదావరికి కుడిపక్క ఒడ్డు మీదున్న పనసచెట్టు దగ్గర లాంచీ ఆపేసరికి ఆ చెట్టునీడలో భోజనాలారగించాక అక్కడి అందాల్ని చూస్తూ ఆ చుట్టుపక్కల కలతిరుగుతున్న విమలగీత కాల్లో తుమ్మముల్లు గుచ్చుకొంది. తీసే ప్రయత్నం చేస్తే కొంత లోపలుండి పోయింది. లంగరు చెయిను మీద కాళ్ళేసి చూపుకర్ర పట్టుకు నిలబడ్డాడు హరికృష్ణ.

కాస్సేపటికి లాంచీ బయల్దేరింది. శీతాకాలం మధ్యాహ్నం ఎండలో కల్సిన చల్లగాలి వాళ్ళ శరీరాల్ని తాకుతుంటే చాలా హాయిగా ఉంది. ఆ ఎండలో కలిసొచ్చే గాలిలో ఏవో జానపదాలు దూరంగా కనిపించే

ఎత్తయిన కొండల వెనుక నించెవరో పాడుతున్నట్టనిపించింది. దూరంగా కనిపించే ఇసకతిప్పల మీద నడుస్తున్న మనుషులు చల్లని నీడల్లా గున్నారు.

వింటిబద్దలా సాగుతున్న తెల్లటిపక్షుల గుంపొకటి కొంత దూరమెళ్ళాక ఒంపు తిరిగి అర్ధాంతరంగా మాయమైపోయింది. మెత్తగా దున్నిన నల్లరేగడి చేను మొక్కల మొదళ్ళలో సీవండి బిందెల్తో గోదాట్లోంచి ముంచుకొచ్చిన నీళ్ళు పోస్తున్నారు. ఉన్నట్టుండి ఝురఝురా శబ్దం చేసుకొని సుళ్ళు తిరుగుతా వచ్చిన చలిగాలి వాళ్ళ శరీరాల్నోసారి తాకేసి ఎటో వెళ్ళిపోయేసరికి ఆ గాలి కూడా పరుగెడదావన్న సరదా పుట్టింది.

హరికృష్ణ తన అరచెయ్యి గీత కంఠం దగ్గరేసేసరికి సన్నటి కరెంటు నరాల్లోకి పాకినట్టు అదోలాగయి పోయిన ఆమె అతన్ని లాక్కుంది.

అప్పుడే తన నల్ల కళ్ళద్దాలు తుడుచుకుంటా ఆవరంలోంచి వాళ్ళ దగ్గరకొస్తున్న పట్టిసీమ మాణిక్యం ఆ రొమాంటిక్ సీను చూసి ధనాల్మని కేబిన్‌రూమ్‌లోకి దూకేశాడు.

చాలాసేపు ఏవో లోకాల్లో విహారం చేసి బయటికొచ్చిన వాళ్ళకి తీర్థంలో కొన్న ప్లాస్టిక్ బైనాక్యులర్‌లోంచి భద్రాచలం నించొస్తున్న పాసింజరు లాంచీని చూస్తున్న డ్రైవరు కన్నాజీ కనిపించాడు.

అది చూసిన హరికృష్ణ, "పొద్దుట్నుంచి చూస్తున్నాను గీతా... ఎగువనించి ఏ పడవ వస్తున్నా, ఏ లాంచీ వస్తున్నా ఆ బైనాక్యులర్‌తో చూస్తున్నాడు ఎందుకయ్యుంటుంది?" అన్నాడు.

"నేనూ చూస్తున్నాను... నాకూ ఇదే డౌటొచ్చింది," చూపుకర్ర దగ్గర నిలబడి కళ్ళద్దాలు సర్దుకుంటా గోదాట్లోకి చూస్తున్న పట్టిసీమ మాణిక్యంగార్ని పిలిచి అడిగితే నవ్వేసి ఏ సమాధానం చెప్పకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

అతని ప్రవర్తన ఏమాత్రం అర్థం కాలేదు వాళ్ళకి.

పట్టిసీమ గుడిలాగే గోదావరి మధ్యలో నల్లటి కొండ మీదున్న మహా నందీశ్వరస్వామి గుడి, పోశమ్మగండీ దాటి గోదారికి కుడిపక్కనున్న పూడిపల్లి ఎడంపక్క ఉన్న పైడిపాక దాటుతుంటే ఒక ఒడ్డున లాంచీ కనిపించింది. చూడ్డానికది చిత్రంగా ఉంది.

దాని దగ్గరికి పోనిమ్మంది గీత.

బాగా దగ్గరకెళ్ళాకా గమనిస్తే చాలా తేడా కనిపిస్తుంది. తలుపుల పట్టీలకి ముదురుపచ్చ రంగు, లోపల భాగం లేతపచ్చ రంగు, లోపలి భాగమంతా తెలుపు రంగులూ వేసున్నాయి. ముందు ఫోర్ కార్నర్స్ బోట్ హాస్పిటల్ అని రాసుంది.

సరంగు దగ్గరుండే ఎదరాలు (ఎదురు హాలు)లో ఒక టేబులూ దాని ముందు చెయిరూ ఉన్నాయి. ఆ కుర్చీలో ఒక యంగ్ డాక్టరు కూర్చుని తన ముందున్న బల్లమీది పేషెంట్ బి.పి. చెక్ చేస్తున్నాడు.

అతని పక్కనున్న కాంపౌండరు కొత్త కాటన్ బండిల్ విప్పుతున్నాడు. రెండుపక్కలా బల్లల మీద పేషెంట్లు కూర్చునున్నారు. ఇంజను రూమ్ పక్కనే ఉన్న కేబిన్‌రూమ్‌లో మందులు, సెలైన్ బాటిల్సు, ఆక్సిజన్ సిలెండరు, పేషెంట్‌ని పడుకోబెట్టి చెక్ చెయ్యడానికో బల్లా ఉన్నాయి. లాంచీ పైన ఒక చిన్న హోండా జనరేటర్ బిగించి ఉంది.

సీతారామా లాంచీ రాగానే లోపల్నుంచి ఆ డాక్టర్ బయటికొచ్చి తన్ని పరిచయం చేసుకొన్నాడు. తన పేరు డెన్నీస్ జోసెఫ్. కేరళలో ఉన్న ఎర్నాకుళమంట వాళ్ళది.

ఈ మొబైల్ హాస్పిటల్ ఎవరిదీ, ఏంటీ అంటే చెప్పాడు. ఈ బోట్ హాస్పిటల్ ఐడియా చిలకలూరిపేట జాన్ డేవిడ్‌గారిదంట. ఇరవై అయిదు సంవత్సరాల్నుంచి ఈ గోదావరిలో నడుస్తుందంట ఇది.

"ఈ లాంచీలో హాస్పిటల్ ఐడియా రావడం చాలా గ్రేట్... ఎప్పుడైనా జాన్ డేవిడ్‌గార్ని కల్సి అభినందనలు చెప్పాలి మనం," అంది విమలగీత.

"ఇప్పుడాయన లేరమ్మ. వారబ్బాయి జెస్సీబాబు నడుపుతున్నారిది. మొత్తం రెండు బోట్ హాస్పిటల్సున్నాయి మాకు. ఒకటి గోదావరికి కుడిపక్కనించి పాపికొండల దాకా ప్రతి గ్రామాన్నీ టచ్ చేస్తూ వెళ్ళి వచ్చేటప్పుడు ఎడంపక్కనించి ఒకో విలేజీనీ చూసుకుంటా వెనక్కొస్తుంది.

"రెండవది గోదావరి ఎడమపక్కనించి పాపికొండల దాకా వెళ్ళి వచ్చేటప్పుడు కుడిపక్కనించి వస్తుంది. మా ఫాదర్ జాన్ డేవిడ్‌గారి ధ్యేయం గిరిజనులకి వైద్యం చెయ్యడమే గాదు వాళ్ళని మూఢనమ్మకాల్నుంచి దూరం చెయ్యాలి. వాళ్ళకి వైద్య సహాయం చెయ్యడంతోపాటు ఆరోగ్యవిద్యని కూడా అందించాలి," అన్నాడు డెన్నీస్.

"ఎక్కడో కేరళ నుంచి మీరెలా వచ్చారు?" అడిగాడు హరికృష్ణ.

"ఆ జీసస్ పంపించాడు..." అని నవ్వి, "ఈ బోట్ హాస్పిటల్లో పనిచెయ్యడానికి డాక్టర్లు రావడంలేదని హిందు పేపర్లో చదివి వెంటనే బయల్దేరి వచ్చి ఈ సేవకి అంకితమయ్యాను."

అమాయకులైన ఆ గిరిజనులకి వైద్యసేవ చెయ్యడానికంత గొప్ప ఆలోచన వచ్చిన స్వర్గీయ జాన్‌డేవిడ్ గారికి ఆకాశంకేసి చూసి నమస్కారం చేసుకొని డాక్టర్ డెన్నీస్ జోసఫ్‌కి బై చెప్పి బయల్దేరారు.

చీకటి పడ్తోంది. గోదారొడ్డున దూరంగా కనిపిస్తున్న దేవీపట్నం పోలీస్‌స్టేషన్లో దీపాల్లో దానికి ఎడంపక్క కొండమీది గుళ్ళల్లో దీపాలూ గమ్మత్తుగా వెలిగి పోతున్నాయి.

కాస్సేపటికి ఆ దేవీపట్నం రేవులో ఆగిన సీతారామా లాంచీని గునపం దిగేసి తాడుతో కట్టేశారు.

భూజు భూజుమంటూ ఒకటే గాలి. అది వింటుంటే మనకర్థంగావటం లేదుగానీ గాలికి కూడా ఒక భాష ఉందేమో అనిపిస్తుంది.

చంద్రోదయమైంది. ఆరోజు నవంబరు అయిదో తేది. కార్తీక పౌర్ణమి. జ్వాలాతోరణం. వెన్నెలెంత తెల్లగా ఉందో గాలి అంత చల్లగా ఉంది.

ఒడ్డునే ఉన్న కొండమీద ఉన్న సీతారాముల గుడితో పాటు చోడేశ్వరస్వామి, ఆంజనేయస్వామి గుళ్ళలో దీపాలు దివ్యంగానే వెలుగుతున్నాయి. చలిగాలి పెరుగుతోంది. కళాసీలు సలసలా మరిగిన వేణ్ణీళ్ళ గుండిక లాంచీకి దూరంగా గోదావరి ఒడ్డున పెట్టి, గీత స్నానం చెయ్యడానికి మరుగ్గా నాలుగు రాటలు పాతి డోరియా రేకు మీదున్న టార్పాలిన్‌తో చిన్న దడి కట్టారు.

ఆకాశంలో పున్నమి చంద్రుణ్ణి, చుట్టూ ఉన్న గోదావరిని చూస్తా చలిగాలిని అనుభవిస్తా తలమీంచి వేణ్ణీళ్ళు పోసుకొని స్నానాలు చేస్తుంటే వెన్నెలలో మల్లియలూ... మల్లెలలో వెన్నెలలూ... ఘుమఘుమలో

గుసగుసలూ... ఏవేవో కోరికలూ... అన్న పాట ఆ గాలిలో కల్సి వినిపిస్తున్నట్టు అనిపించింది వాళ్ళకి. చిక్కని నీడలున్న పొన్నచెట్టు కింద వెన్నెల పొడలు కదుల్తున్నాయి.

గత జన్మలో గోపాలస్వామి గుడి గోడల పక్కన రాలిన పారిజాతాల్ని ఈ జన్మదాకా ఏరుకొంటున్నారు వాళ్ళిద్దరూ. ఎగువనించొస్తున్న లాంచీని బైనాక్యులర్‌తో చూస్తున్న కన్నాజీని చూసిన గీత సత్తిబాబుని పిల్చి, "ఆ డ్రైవరు కన్నాజీ పైనించొస్తున్న లాంచీల్ని పడవల్నీ ఎందుకలా బైనాక్యులర్స్‌తో చూస్తున్నాడు," అనడిగింది.

"మా కన్నాజీబాయ్యిది ఒక బ్యాడ్‌స్టోరీలెండి... ఈ రాత్రిపూటొద్దు పగలెప్పుడైనా చెపుతాలెండి," అనెళ్ళిపోయాడు సత్తిబాబు.

ఆ కొత్త దంపతులిద్దరికీ దూరంగా చాలా దూరంగా వెళ్ళిపోయి ఆ వెన్నెల్లో ఒక గుంపుగా మూగిపోయి మందు పుచ్చుకోడం మొదలెట్టిన వాళ్ళంతా పెద్దాచిన్నా భేదాలు లేకుండా తాగుతా పాటలు పాడి, డాన్సులు చేసి తిని పడుకోడం వెచ్చటి ఉలెన్ రగ్గులో ఉన్న గీత, హరికృష్ణ గమనిస్తా ఉన్నారు. కాసేపైన తర్వాత గీత జబ్బ మీద చెయ్యేసాడు హరికృష్ణ. అమాంతంగా అతని మీదకి పాకిన గీత అతని కింద పెదవిని కొరికితే అతనామె రెండు పెదాల్నీ సుతిమెత్తగా కొరికాడు.

"మీ పళ్ళింత షార్ప్‌గా కత్తుల్లాగున్నాయేంటి?" అంది విమలగీత.

"నీ పళ్ళు సూదుల్లా అలా దిగుతున్నాయేంటి?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

తాగుతా నిషాలో ఉన్న ఎల్లారావు లాంచీకేసి చూస్తే గమ్మత్తుగా ఊగుతా కనిపించింది. దాంతో తాతారావు వేపు తిరిగి, "ఒరే గోదాట్లో గాలాడ్డంలేదు. నీళ్ళు కదలడంలేదు. అవునా?" అన్నాడు.

"అవును," అన్నాడు తాతారావు.

"మరి లాంచీ మట్టుకి అలా ఊగుతుందేంటి?" అన్న ఎల్లారావు చట్ట మీద ఒక తన్ను తన్నిన మాణిక్యం, "ఒరే ఎదవ తొత్తుకొడకా... లాంచీ కేబిన్లో హనీమూన్ జంటుంది. ఆ మాత్రం అర్థం చేసుకోలేవా?" అన్నాడు.

*

ఒడ్డునున్న చోడేశ్వరస్వామి గుడి గోపురాలకి కట్టిన స్పీకర్లోంచొస్తున్న భక్తి పాటలకి నిద్ర లేచిన అందరూ ఒడ్డున తలో మూలకీ వెళ్ళొచ్చి దంత ధావనాలూ అవీ కానిచ్చి పవిత్ర గోదాట్లో స్నానాలు చేసి తడిబట్టలిప్పేసి పొడి బట్టలు కట్టుకొని ఒడ్డున పాడైపోయిన బ్రిటీషోళ్ళ కాలంనాటి పాత పోలీస్‌స్టేషన్ పక్కనే ఉన్న కొత్త పోలీస్‌స్టేషన్ని చూస్తా నడుస్తుంటే ఆ స్టేషన్ ఎస్సై అంజిబాబు గట్టు దిగి వస్తున్నాడు.

ఆ కొత్త దంపతుల దగ్గరకొచ్చి తనని తను పరిచయం చేసుకొని, "ఈ రేవులోకి కొత్తోళ్ళు ఎవరొచ్చినా వచ్చి కలుస్తానండి," అన్నాడు.

ఈలోగా అక్కడికొచ్చిన మాణిక్యం, "ఈరిలా సాదాసీదాగా కనిపిస్తారుగానీ మామూలు మనిషి గాదండి... నేను పుట్టాకా ఇలాంటోర్ని చూళ్ళేదండి. మొన్న వర్షాకాలంలో గోదారి వరదలొచ్చినప్పుడు దిక్కూ మొక్కూ లేకండాపోయి కొండమీద గుళ్ళలో తలదాచుకొన్న జనాలకి సొంత డబ్బుతో వండించి స్వయంగా వడ్డించేరండి.

"ఈరి దగ్గరకొచ్చిన కేసులకి సాధ్యమైనంతవరకూ రాజీచేసి పంపుతారు. గొడవెంతకీ తేలకపోతే అప్పుడు కేసు బుక్ చేస్తారు. అసలు విషయం చెప్పనాండీ... లంచం అంటే ఏంటో ఎరగని నిప్పండీ. మామూలు నిప్పు గాదండీ ఈ కొండల్లో మండే చింతనిప్పు ఈ అంజిబాబుగారు," అన్నాడు. మాణిక్యం నోట్లోంచి అదంతా చిన్న టేప్‌రికార్డర్‌తో రికార్డ్ చేసిన హరికృష్ణ ఆ యంగ్ ఎస్సైని గౌరవంగా చూశాడు.

"ఇవ్వేళ మీ బ్రేక్‌ఫాస్ట్, లంచ్ మాతోనే," అంది గీత.

"బ్రేక్‌ఫాస్ట్‌కుంటాను లంచ్‌కి మాత్రం రాలేనండీ. రంపచోడవరం నించి డిఎస్పీగారొస్తున్నారు," అన్నాడు అంజిబాబు.

వాళ్ళందరితోపాటు ఫలహారం ఆరగించి బయల్దేరుతున్న అంజిబాబుకి కొత్త సంవత్సరం డైరీ, ఒక కొత్త బాల్‌పాయింట్ పెన్ను ఇస్తూ, "మళ్ళీ సమ్మర్‌లో వస్తాం. అప్పుడింకా హాయిగా మాటాడుకొందాం. ఈలోగా ఈ గోదావరి మీద అనుభూతులు మొత్తం ఈ డైరీలో రాసుకోండి. మీ రాతల ద్వారా మీ అనుభవాలూ, అనుభూతులూ మాకు చెప్పాలి. సరేనా?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

మనసారా నవ్విన ఆ ఎస్సై అంజిబాబు, "అలాగేనండి... థాంక్స్," అన్నాడు. లాంచీ బయల్దేరింది.

*

కళాసీ ముత్యం అప్పుడే వంట మొదలెట్టాడు. దేవీపట్నం ఊళ్ళోకెళ్ళి పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు తెచ్చిన నాటుకోడితో ఇగురు, అప్పుడే వలేసి పట్టిన చేపలతో పులుసు కాస్తుంటే ఆ ఘుమఘుమలు లాంచీ అంతా నిండిపోయాయి. సరంగు తాతారావు వాళ్ళావిడ పోయిన నెల ఇనిస్టాలుమెంట్లో చీర కొని డబ్బులు కట్టలేకపోతే వాళ్ళమ్మ ఎంత తెలివిగా సర్దుబాటు చేసిందో చెప్తున్నాడు ఎల్లారావుకి. మాణిక్యం దగ్గరకొచ్చిన కన్నాజీ, "కింద పంకా వాంటింగొచ్చేలాగుంది మాయ్యగారూ," అన్నాడు.

చిరాకుపడ్డ మాణిక్యం, "స్పేరు పంకా ఒకటి పెట్టండ్రా తత్తుకొడకల్లారా అని చెప్తుంటే చెవికెక్కడం లేదు. నిక్కు చాలా ఎక్కువైపోయిందొరే మీకు," అన్నాడు.

"ఇప్పుడు తిరుగుతున్నది స్పేరు పంకానే మాయ్యగారూ," అన్నాడు తాతారావు.

"నా ప్లాయింటు (పాయింటు) మీకు అర్థంగాటంలేదు. ఇప్పుడీరుండగా ఆ పంకా వాంటింగొస్తే మన పరువేం గానురా దగుల్బాజీ ఎదవల్లారా," అని మళ్ళీ చిరాకు పడ్తుంటే ఆయన ముందుకొచ్చిన ఎల్లారావు, "అది వాంటింగొచ్చేలోపు రిపేరు జేయించే పూచీ నాది సరేనాండీ," అన్నాడు.

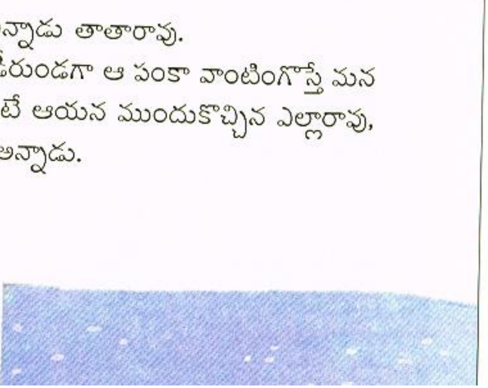

కాస్త తమాయించుకొన్న మాణిక్యం, "సరే పులిస్పీడు (ఫుల్ స్పీడు) పెంచండి మరి," అన్నాడు.

ఇంతలో ఉడుకుతున్న పులుసు కొంచెం సీవండి గరిట్లో వేసుకొని పడిచెక్క మీంచి నడుస్తా ఎదరాల్లో కొచ్చిన సత్తిబాబు, "పులుసులో ఉప్పు జూడండి మాయ్యగారూ," అన్నాడు.

పొగలు గక్కే ఆ చిక్కటి పులుసు ఊదుకుంటా అరచేతిలో వేసుకు నాకిన మాణిక్యం, "బ్రెమ్మాండం... ఇంత రుసిగా ఉంది ఏం గలిపేవురా సత్తీ?" అన్నాడు.

"సీక్రేటు సెబితే మీరు కాఫీ గొట్టేత్తారు," అనెళ్ళి పోతున్న సత్తిబాబుతో, "ఒరేయ్ సత్తిగా చింతకాయా పప్పు నేనే జేస్తానియ్యాళ," అంటూ చుక్కాని అంటా ఎదరాల్లోంచి పడిచెక్క మీదకి దూకి దగ్గరున్న వంటగది వేపెళ్ళాడు.

వాళ్ళని చూస్తా వాళ్ళ మాటలు రికార్డు చేసిన విమలగీతా, హరికృష్ణా చాలా ముచ్చటపడిపోతున్నారు. 'ఈ నదిలో నీళ్ళలాగ, మట్టిలాగ ఎంత స్వచ్ఛమైన మనుషులు వీళ్ళు,' అనుకొంటుండగా నవ్వుతా వాళ్ళనే చూస్తా చుక్కాని చిలక తిప్పుతున్న తాతారావుని, "కచ్చులూరు ఎంత దూరంలో ఉంది?" అనడిగాడు హరికృష్ణ.

"ఇంతకుముందు మా గోదాట్లోగ్గానీ వొచ్చేరా అబ్బాయిగారూ?" అన్నాడు.

"ఇదే మొదటిసారి," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"పని గట్టుకొని ఆ వూరి పేరెందుకడిగేరు మరి?" అడిగాడు తాతారావు.

"ఆ ఊళ్ళో నాకో మిత్రుడున్నాడు. కథలు రాస్తాడు. అవి చదవి ఉత్తరాలు రాస్తుంటానతనికి?"

"ఎలాగుంటాడు?"

"ఒక్క ఉత్తరాల్లో తప్ప ఒకళ్ళనొకళ్ళం చూసుకోలేదు. ఇప్పుడు మేం వస్తున్నట్టు ఉత్తరం రాశాను."

"ఎవరండీ ఆ ఊళ్ళో," అన్నాడు తాతారావు.

"రత్నప్రసాదనీ... పోస్ట్‌మాస్టరు," అన్నాడు హరికృష్ణ.

లాంచీ ఊగిపోయేలాగ నవ్వేసిన తాతారావు, "మీరు భళేవోరే... రత్నం మేష్టారా?" అన్నాడు.

"ఆ... ఆయనే... ఇంకా ఎంత టైము పడ్తుంది ఆ ఊరెళ్ళడానికి?" ఆత్రుతగా అడిగాడు హరికృష్ణ.

"ఇంకో గంటన్నరలో వెళ్ళిపోతాం. మన మధ్యాన్నం అన్నాలు ఆ ఊరి తిప్ప మీదే... మీకో సంగతి తెల్సా అబ్బాయిగానూ... పిట్లుకొండ మెలికలో ఉంటదా ఊరు. వర్షాకాలం వరదల్లో చాలా ప్రెమాదకరమైన మలుపులండీ అక్కడ. పాపి కొండలు తర్వాత ఎక్కువ సుడిగుండాలుండేవి ఈ మలుపులోనే," అని ఆ తాతారావు అంటుంటే, 'అలాగా,' అన్న హరికృష్ణ ఇందాక ఎల్లారావుతో వాళ్ళమ్మ గురించి చాలా గొప్పగా మాటాడిన మాటలు గుర్తుకొచ్చి, "అవును తాతారావూ మీ అమ్మంటే అంతిష్టమా నీకు?" అన్నాడు.

"ఇష్టంగాదండి బాబూ... ప్రేణం... ఆరోప్రేణవండి," అన్నాడు తాతారావు.

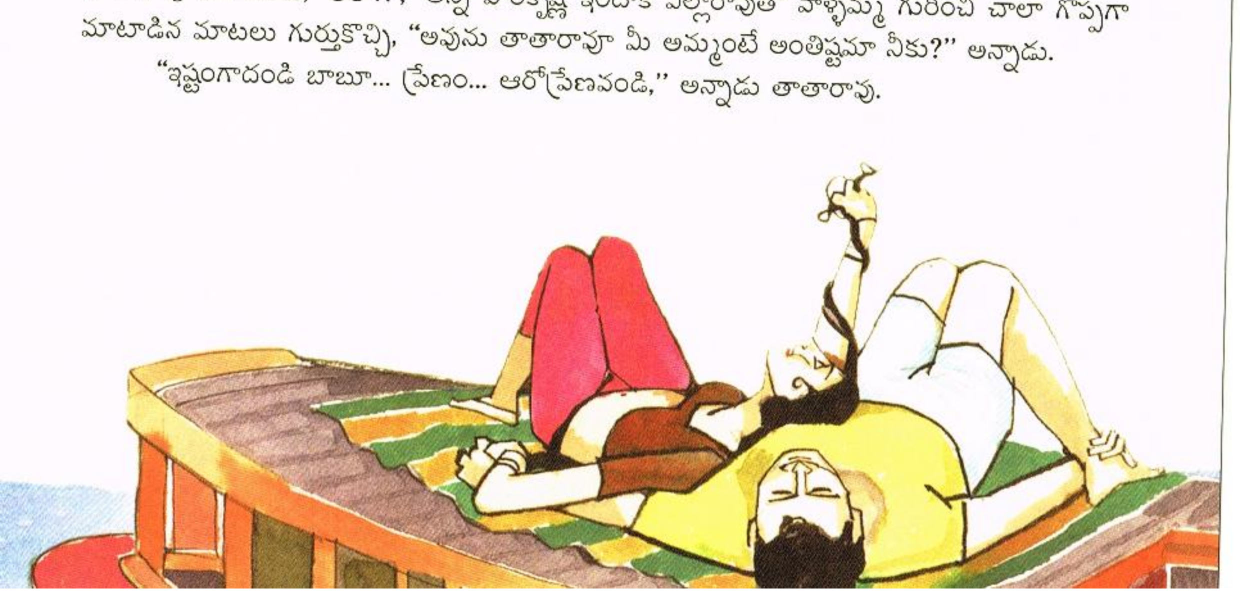

"ఎందుకో," అని హరికృష్ణ అడుగుతుంటే అంతసేపూ టాపెక్కి డోరియా రేకు మీద కూర్చున్న విమలగీత రికార్డర్‌తో సహా కిందికి దూకింది.

"మా యమ్మ పేరు రాజ్యలక్ష్మండి. చాలా పొడుగండి. చాలా అందగత్తండి. ధవళేశ్వరం బేరేజీ దగ్గర చేపల మార్కెట్లో వరుసగా దుకాణాలు పెట్టుకొని చేపలమ్మే ఆడోళ్ళలో నెంబర్ వన్నండి మా యమ్మ. మా నాన్నకి అందరితో కలుపుగోలుతనంగా మాటాడే మా యమ్మ మీద అనుమానవండి. పరమ దురమార్గుడండి మా నాన్న. తాగొచ్చి మా అమ్మని కొట్టేవోడండి. అది చూసి కుదేలైపోయేవోడ్నండి. మమ్మల్ని పువ్వుల్లా చూసుకొనేదండి మా యమ్మ.

"బక్కపల్చగా కాకీనిక్కరేసుకొని కావిడిబద్దలాగుండే మా నాన్న రోజంతా తాగుతానే ఉండేవోడండి. ఆడి తాగుడి డబ్బులు మా యమ్మే ఇచ్చేదండి. అలాంటి మా నాన్న ఒకరోజు తాగుతానే కాలం చేసేడండి.

"మా ఆవిడ మా నాన్న మేనకోడలండి. అచ్చం మా నాన్న ముఖమేనండి దాన్ది. దాని ముఖంలో పోయిన మా నాన్నే కనబడతాడండి. అందుకే అదంటే నాకు ఇష్టముండదండి. నాకిష్టం లేకపోయినా మా యమ్మ చేతులట్టుకొని బతిమాల్తా కళ్ళమ్మట నీళ్ళెట్టుకుంటే చేసుకోక తప్పలేదండి," అని ఇంకా ఏదో చెపుతూ పోతుంటే అంతా రికార్డ్ చేస్తుంది విమలగీత.

గోదావరికి కుడిపక్కనున్న పాత మడిపల్లి, కొత్త మడిపల్లి, మంటూరు ఎడంపక్కనున్న మాంధాపురం, కొం(డ్రుకోట, వాడపల్లి దాటి పిట్లుకొండకి కుడిపక్క పెద్ద మలుపు తిరిగి ముందుకెళ్తుంటే ఒడ్డునున్న ఆ అందమైన గ్రామమే కచ్చులూరు. ఇంత అందంగా కనిపించే గ్రామం ఈ గోదారి ఒడ్డు గ్రామాల్లో ఇంకెక్కడా లేదు.

లాంచీ కచ్చులూరు రేవుకి దగ్గరగా వస్తుంటే పసుపురంగు చొక్కా తెల్లటి పేంటూ వేసుకొన్న పొడుగాటి గిరజాల జుట్టు మనిషి చేతులూపుతున్నాడు.

హరికృష్ణా, విమలగీతా అతన్నే చూస్తున్నారు.

లాంచీ రేవులో ఆగేకా ఆత్రంగా దగ్గరకొచ్చిన ఆ మనిషిని చూస్తే అర్థమైంది అతనే రత్నప్రసాదని.

"హల్లో రత్నప్రసాద్... నువ్వు ఎదురుచూస్తున్న హరికృష్ణని నేనే... ఈవిడ నా భార్య విమలగీత," అని పరిచయం చేసుకొన్నాడు హరికృష్ణ.

ఎక్కడ్నించో వచ్చి ఈ గోదావరి అంచునున్న కొండల మధ్య గిరిజన గ్రామంలో పోస్ట్‌మాస్టరుజ్జోగం చేస్తూ రచనలు చేస్తున్న రత్నప్రసాద్ కథల్నిండా గోదావరి అందాలే, మానవ సంబంధాలే. వాటిని చదివిన హరికృష్ణ అభిమానైపోయాడీ రత్నప్రసాద్‌కి.

చాలా ప్రేమతో హరికృష్ణనీ, విమలగీతనీ తాకిన రత్నప్రసాద్ ఎత్తైన కొండలకి దిగువలో ఉన్న వాళ్ళ కచ్చులూరు గ్రామంలో పర్ణశాలలాంటి తన ఇంటికి తీసుకెళ్ళి చాలా మర్యాదలు చేసి ఇక్కడే ఉండిపొమ్మని గొడవ చేశాడు.

నవ్వేసిన హరికృష్ణ, "ఉత్తరంలో రాసేనుగదా. ఇది మా హనీమూన్ ట్రిప్ అని. సమ్మర్‌లో కూడా వస్తాం. అప్పుడు ఎక్కడా ఆగకుండా సరాసరి ఈ కచ్చులూరు వచ్చి ఇక్కడే గడుపుతాం," అని కొత్త సంవత్సరం

డైరీ, ఖరీదైన పెన్ను, దానికంటే ఖరీదైన ఎంపిత్రీ ప్లేయరు, మ్యూజిక్ సాఫ్ట్‌వేరు అతనికి బహుమానంగా ఇచ్చి, "మర్చిపోవద్దు బాగా గుర్తుంచుకోండి. వచ్చే వేసవిలో నాలుగు రోజులుంటాం. డిటెయిల్స్ లెటర్‌లో రాస్తాం," అనేసి ఆ గంగ్రడు ఇసుకలో నడుస్తా లాంచీ ఎక్కారు.

ముందుకెళ్తుంది లాంచీ. హరికృష్ణ పక్కన కూర్చున్న విమలగీత, "ఆ రచయితలంటే మీకిష్టంకదా ఆయన్ని కూడా మనతో రమ్మనొచ్చుగదా?" అంది.

"కానీ మనం హనీమూన్‌కొచ్చేం గదా?" అన్నాడు.

బొటనవేలు ఊడిపోతే ఎర్రగా ఉన్న ఆ చర్మం మీద భూతద్దం ఎండలో తన్నించి చుక్క గోరూడిన ఎర్రని చర్మం మీద వేస్తున్న ఎల్లారావుని, "ఏంటిది?" అనడిగింది గీత.

"భూతద్దం ఎండలో పెట్టి ఇలా తన్నిస్తే పుండు తొరగా మానిపోద్దండి. మీకు తెల్దా?" అన్నాడు.

నవ్వింది గీత. ముందుకెళ్తుంది లాంచీ. లంకలోకి దిగిన దోర ఆవులు ఎండని ఆనందంగా భరిస్తా ఒత్తుగా పెరిగిన జలగడ్డిని మేస్తున్నాయి. ఒడ్డు మీద చేలో తెల్లని కంకులేసిన పచ్చని మొక్కజొన్న చేను గాలికి ఊగుతుంది. దానికి కాస్త దూరంగా పెరుగుతున్న మిరపచేను పచ్చగా మెరుస్తుంది. కూనవరం నించొస్తున్న వెంకటేశ్వరీ పాసింజరు లాంచికేసి తన బైనాక్యులర్‌తో ఆత్రంగా చూస్తున్నాడు కన్నాజీ.

అతన్నే చూస్తా పడిచెక్క మీంచి నడుస్తున్న గీత అరికాల్లో కలుక్కుమంది. డోరియారేకు మీదేసిన పరుపుల మీద వెల్లకిలా పడుకొని తాతారావునడిగి తీసుకొన్న సూదిపిన్నీసు హరికృష్ణకిస్తే దాంతో మడం కింద కుడతా ముల్లు తీసే ప్రయత్నం చేస్తున్నాడతను. ఆ నొప్పి హాయిగా ఉంది. గోరువెచ్చటి ఎండ శరీరమంతా తగుల్తుంటే ఇంకా హాయిగా ఉంది. చలికాలపు ఎండ హాయిని అనుభవిస్తా గోదారి నీళ్ళని చూస్తా, "కొండలకోనల సూరీడూ కురిసే బంగారునీరూ," అని పాడ్తుంది.

నలకలాంటి ముల్లు బయటికి తీసేసిన హరికృష్ణ కిందకి దిగి పడిచెక్క మీంచి నడుస్తా వంటగది వేపెళ్ళి కాసేపయ్యాక వచ్చి, "ఈ శీతాకాలం వెళ్ళిపోయాక ఇంట్లోకెళ్ళి తలుపులేసేసుకొని మళ్ళీ శీతాకాలం వచ్చినప్పుడే తెరవాలనిపిస్తుంది గీతా," అన్నాడు.

"నాకూ అలాగే అనిపిస్తుందిగానీ ఇంతసేపూ ఎక్కడికెళ్ళొచ్చారు?" అంది.

"ఆ డ్రైవరు తాతారావు వాళ్ళమ్మ గురించీ, వాళ్ళావిడ గురించీ కథలు కింద చెప్తుంటే విని వచ్చేను," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"ఆ తాతారావుని సైకియాట్రిస్ట్ దగ్గరికి తీసుకెళ్ళి థెరపీ చేయించాలి. లేకపోతే జీవితాంతం ఆ భార్యని ఇబ్బంది పెడుతూనే ఉంటాడు," అంది గీత.

"అవును. అతని గురించి ఏదన్నా సొల్యూషన్ ఆలోచించాలి," అన్నాడు హరికృష్ణ.

వాళ్ళలా మాటాడుకుంటుండగా భద్రాచలం నించొస్తున్న వీరభాస్కరా లాంచీ వాళ్ళకెదురొస్తోంది. దాన్ని చూసిన డ్రైవరు కన్నాజీ తన బైనాక్యులర్‌తో ఆ లాంచీలో జనాన్నే చూస్తా ఎవరికోసమో వెతుకుతున్నాడు.

అది చూసిన దంపతుల్లో కుతూహలం బాగా పెరిగిపోయింది. తన నల్ల కళ్ళద్దాలు తుడుచుకొంటున్న పట్టిసీమ మాణిక్యంగార్ని కేబిన్‌రూమ్‌లో కూర్చోబెట్టి, "ఈ సస్పెన్సు భరించలేకపోతున్నాం చెప్పండి," అంటా కూర్చున్నారు.

ఒకపక్క ఇబ్బంది పడతానే ఆ మాణిక్యం చెప్పడం మొదలెట్టేసరికి కుతూహలంగా వినడం మొదలెట్టారు.

"మొత్తం కత చెప్పాలంటే చాలా టైము పడద్దిగానండి ఇంత ఇదిగా అడుగుతున్నారు గాబట్టి మూడు ముక్కల్లో చెప్పెళతానండి," అన్నాడు మాణిక్యం.

అలాగే చెప్పమన్నారు.

"ఆ పిల్లపేరు చంద్రావతి. బాగుంది గదండి పేరు?"

చాలా బాగుందన్నారు వాళ్ళు.

"పేరు కంటే అందగత్తండి మనిషి. అది మామూలందం గాదండి... అనాధని అంటా ఎగువ గోదారి నించి దిగిన ఆ మనిషిని జేరదీసి చాలా సాయంజేసిన మా కన్నాజీగాడు ఒక్కనాడు కూడా ఆ పిల్ల ఒంటి మీద చెయ్యేస్తే ఒట్టు. అయితే పెళ్ళి చేసుకుందాం అని మట్టుకి మనసులో అనుకున్నాడండి.

"ఆ ఎర్రటిపిల్ల ఇంట్లోకి అడుగుపెట్టినప్పట్నుంచీ మొదలయ్యాయండి ఈ కష్టాలు. ఈడు ప్రాణంలా చూసుకొనే తండ్రి వేటకెళ్ళి కత్తిరోడ్డు దిగడిపోయి కాలం చేసేడండి. పెళ్ళి ముహూర్తం పెట్టిన మూడోరోజు ఈడి చెల్లెలు ఎవడితోనో లేచిపోయిందండి. అప్పిచ్చిన షావుకారు మెండా హనుమంతరావుగారు ఉంటున్న ఇల్లు సొంతం చేసుకొన్నాడు.

"నా రాణి, నా ప్రాణం నాతో ఉంటే చాలు ఏం జరిగినా పర్లేదు, ఎవరెలా పోయినా పర్లేదు అనుకొన్నాడు కన్నాజీగాడు. ఇంటి పరిస్థితంతా దిగజారిపోతుంది. మేవంతా ఓ పక్క నించి చెపుతానే ఉన్నాం. 'ఒరేయ్... శనిని తలమీద పెట్టుకొన్నావ్ పంపించెయ్యరా ఆ ఇనప పాదాన్ని,' అని. అలా అన్న పాపానికి మా స్టాఫ్‌లో అంతా వాడితో తన్నులు తిన్నారండి ఓనర్నయిన నేను తప్ప.

"చాలా తక్కువ కాలంలోనే కటిక దరిద్రుడయిపోయేడండి దమ్ముగ్ కన్నాజీగాడు. ఒకరోజు తెల్లవారు ఝామునేవయిందో తెల్సాండీ?"

"ఏవయ్యిందీ?" అన్నారు.

"మనిద్దరం పెళ్ళి చేసుకొందామా సెంద్రావతీ అనడిగితే వీధిలో జనం లేచేంత సౌండుతో నవ్వేసి, ఎంత గీర్మాణంగా మాటాడిందో తెల్సాండీ... 'నీది చాలా అసహ్యామైన ముఖం. మీ ఇంట్లో అద్దమెక్కడైనా ఉంటే చూసుకో,' అని చెప్పి ఎగువకెళ్ళే పచ్చిగోళ్ళ వీర్రాజుగారి రామతులసి లాంచీ ఎక్కి వెళ్ళిపోయిందండీ ఆ శనిదేవత.

"విచిత్రం అదెళ్ళిన తర్వాత దరిమిలా ఈడి జీవితం మళ్ళీ బాగుపడింది. కష్టాలో కొలిక్కొచ్చినియ్యి కానీ, ఈడు మాత్రం ఎగువకెళ్ళిన మనిషి దిగువకి రాకుండా బోతుందా అని అటుపక్క నుంచి ఏ లాంచీ

వస్తున్నా, ఏ గూటిపడవ వస్తున్నా ఆ బైనాక్యులరట్టుకొని చూస్తానే ఉంటాడండి... మీరైనా కొంచెం గడ్డెట్టండాడికి... ఆ ఇనపగజ్జెల తల్లికోసం చూడొద్దురా అని," అంటా ఆగిన మాణిక్యం, "మీకో సంగతి తెల్సాండీ," అన్నాడు.

"ఏంటి?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

"ఆ మనిషిని చీకటడ్డాకా మేం తల్సుకోం తెల్సాండీ... అందుకేనండీ నిన్న రాత్రడిగితే మీకలా సమాధానం చెప్పారు మా కుర్రోళ్ళు. ఆడికి కొంచెం గడ్డెట్టండి," అని ఇంకా ఏదో చెప్పబోతుండగానే మెరక తగిలాగిపోయింది లాంచీ. 'ఇవ్వేళ పంకా రెక్క విరిగిపోడం గేరంటీ,' అనుకుంటూ కళ్ళద్దాలు సర్దుకుంటా చుక్కానివేపు పరిగెట్టేడు మాణిక్యంగారు.

ఇసుకమేట తగిలిన లాంచీ ఆగిపోయింది.

గెడేసి చూసిన సత్తిబాబు, "లోతులేదు దిగి తొయ్యొచ్చు," అన్నాడు.

లాంచీ స్టాఫందరితో పాటు గీత, హరికృష్ణ నీళ్ళలోకి దిగి తొయ్యడం మొదలెట్టారు. కదలడంలేదు లాంచీ.

అది జూసిన మాణిక్యంగారు, "ఫేను రెక్క విరిగిపోవడం ఖాయం," అంటా అరుస్తున్నాడు.

ఈలోగా క్రాసింగవుతున్న వీరభాస్కరా లాంచీ వాళ్ళ దగ్గరకొచ్చింది. అందులో జనమంతా కూడా దిగి తొయ్యడం మొదలెట్టారు.

అలా కండలు కరిగేలాగ తోస్తుంటే కాస్సేపటికి ముందుకు కదిలిన లాంచీ నీళ్ళలో తేలింది. ఇంజను స్టార్టయ్యింది. కానీ లాంచీని కదల్నియ్యకుండా పెద్దగా అరుస్తుందో పెళ్ళయిన ఆడమనిషి.

"ఏంటిమ్మా ఏంటి నీ గొడవా?" అన్నారు పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు.

"ఇంతసేపూ ఆ లాంచీలోంచి నీళ్ళల్లోకి దూకి మీ లాంచీ తోసిన జనాల్లో నేనూ ఉన్నాను," అంది.

"ఉంటే?" అన్నాడు మాణిక్యం.

"తోస్తున్నప్పుడు నా కాలిపట్టాల్లో ఒకటి ఊడిపోయింది. ఇదిగానీ మా ఆయనకి దెలిస్తే నన్నొదిలేస్తాడండి బాయ్యగారూ!" అంటా ఏడవడం మొదలెట్టేసరికి లాంచీలో జనంతోపాటు హరికృష్ణ కూడా నీళ్ళల్లోకి దూకాడు.

వెతకడం మొదలెట్టారంతా.

చాలాసేపటికి హరికృష్ణకి దొరికిన ఆ కాలిపట్టాని ఆ అమ్మాయికిచ్చాకా ఆ లాంచీ కదిలింది.

ముఖం నిండా నవ్వుతా నల్లకళ్లద్దాలు సర్దుకుంటా హరికృష్ణ దగ్గరకొచ్చిన మాణిక్యం, "హమ్మయ్యా మమ్మల్ని గట్టెక్కించేరండి సార్‌గారూ," అన్నాడు.

"ఎందుకూ?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

"అందరితోపాటు తవరూ కష్టపడ్డారు. జబ్బలు పులిసిపోయేలాగ లాంచీ తోసేరు... అట్టడుక్కెళ్ళి ఇసకలో ఎతికి ఆ పిల్ల పట్టాని ఒడుపుగా పట్టుకున్నారు," అన్నాడు.

ముందుకి కదిలిన సీతారామా లాంచీని చీకటిపడే టైముకి ఎడంపక్క ఒడ్డునున్న టేకూరు, కుడిపక్క ఒడ్డునున్న తాళ్ళూరుకీ మధ్యలో ఉన్న ఆ పొడుగాటి తిప్ప అంచునాపేరు.

పౌర్ణమి వెళ్ళిన రెండోరోజు.

నలభై అయిదు నిమిషాలు ఆలస్యంగా ఆకాశంలో కొచ్చాడు చంద్రుడు. ఝుర్రా... ఝుర్రా, జుయ్యూ... జుయ్యూ అంటా వీస్తుంది గాలి. ఆ చలిగాలీ, చల్లని వెన్నెల్లో తల మీంచి వేణ్ణీళ్ళ స్నానం. గత జన్మ గుర్తొస్తున్న ఒక రకమైన బాధ వేదనల్తో కల్సిన హాయి... ఆనందం.

ఏదో జన్మలో చేసుకున్న పుణ్యానికి ఫలం ఈ జన్మలో అనుభవిస్తున్నాం. ఈ మానవజన్మనీ ఈ అపురూప వరాన్నీ ప్రతి జన్మలోనూ ఇమ్మని ఎగువలో ఉన్న ఆ భద్రాద్రి రాముణ్ణీ కోరుకుంటా... మహానందంలో ఈదుకుంటా ఇంకేవేవో లోకాల కెళ్ళిపోతున్నారు వాళ్ళు.

కాస్సేపయ్యేకా వాళ్ళ దగ్గరకొచ్చిన మాణిక్యంగారు, "మంచు కురుస్తుంది లేవండి సారుగారూ... తమరి పక్కలు కేబిన్‌రూమ్ లోనే వేయించేను... వెళ్ళండి," అన్నాడు.

అదోలా నవ్వుకుని ఎప్పటికో అక్కడ్నించి కదిలారు కేబిన్ రూమ్ కేసి.

వరదలొస్తే ఇట్టే మునిగిపోయి అది లాగేసేక వెంటనే బయట పడిపోయే ఆ తిప్ప చాలా పెద్దది.

ప్రతి ఏటా బాగా బాగా దిగువలో ఉన్న కోటిపల్లికి దగ్గర్లో ఉన్న జమీందార్ల ఊరయిన కపిలేశ్వరపురం నించి దీపావళి దాటేక బయల్దేరొచ్చి ఈ శీతాకాలం, వేసవికాలం దాకా చేపలు పట్టుకుని పొట్టకి పోగా వెనకేసుకున్నది ఊళ్ళో కమ్మోరి దగ్గర చేసిన అప్పులు తీర్చడానికి పట్టుకెళ్ళే ఆ పల్లెజనం వేసుకున్న పాకలు సర్కసు వాళ్ళ గుడారాల్లా చాలా ఉన్నాయా తిప్ప మీద.

మడగట్టిన తాటాకుల్తో వేసున్న ఆ పాకల ముందున్న వాళ్ళ పొయ్యిలు వెన్నెల్లో వెచ్చగా మండుతున్నాయి. మట్టి దాకల్లో ఉడుకుతున్న చేపల పులుసులు కుతకుత మంటా చప్పుళ్ళు చేస్తా మరుగుతున్నాయి. వెంటనే ఆరగిద్దాం అన్న ఆత్రం కలగజేస్తున్నాయి. వాళ్ళలో మగాళ్ళు సారా పుచ్చుకుని వెన్నెల్ని అనుభవిస్తున్నారు.

పొయ్యిల ముందు కూర్చున్న ఆడాళ్ళయితే హాయిగా మాటాడుకుంటున్నారు. మొలలకి గోచీల్లేని చంటిపిల్లలు ఆ వెన్నెల్లో ఆటాడుకుంటున్నారు.

విమలగీత, హరికృష్ణ వాళ్ళ మధ్యలోకెళదాం అనుకునేలోపే దిగిపోయేడా అరవయ్యేళ్ళ బక్కపల్చటి మనిషి. పంచె మోకాళ్ళ దాకా లాగికట్టి వేసుకున్న తెల్లటి మల్లు లాల్చీకి పునుగు రాసుకున్నాడు.

తమలపాకులు నముల్తా వాళ్ళ మధ్యలోకొచ్చి కూర్చున్న అతని పేరు అచ్చిరెడ్డి మంగరాజంట. సొంతనావ ఒకటుందంట. చేపల వేటలో సంపాదించిన సొమ్ము వాళ్ళ జనాలకే వడ్డీకిస్తాడంట. అదీ పావలాకి.

"పావలా మరీ తక్కువ గదా?" అడిగాడు హరికృష్ణ.

"రెండు రూపాయలకిస్తే ఆ వచ్చేది నేనేం జేసుకోనండీ? ఏవండి... మానవజన్మ ఎత్తేం గనక ఎంతో కొంత నిజాయితీగా బతికి తీరాలి. ఏ పనిచేసినా మనస్ఫూర్తిగా చెయ్యాలండీ... అలా చేసినపుడు అందులో ఉన్న ఆనందం అంతా ఇంతా కాదండి. నేను మట్టుకి అలాగే చేస్తానండి ఆయ్... ఇంకో చిన్నముక్కండి. ఏదో కొంపలంటుకు పోయేంత అవసరమొస్తే తప్ప అబద్ధం ఆడకూడదండి," అని ఏ చదువూ లేని ఆ మంగరాజు అంటుంటే రెప్పలార్పకుండా చూస్తుండిపోయేరు వాళ్ళు.

"నువ్వు ఆచరిస్తున్నావా?" అంది గీత.

"నూటికి నూరుపాళ్ళు పాపగారూ," అన్నాడు.

"నువ్వన్న ఈ మాటలకి మీ గుంపులో ఎవరన్నా మారారా?"

"ఏదో వాగుతుంటాడులే బ్రహ్మచారిగాడు అనేసి కొట్టిపారేసేవోళ్ళే ఎక్కువండి."

"ఏంటీ నీకు పెళ్ళవ్వలేదా?" అంది గీత.

"లేదు పాపగారూ," అన్నాడు మంగరాజు.

"ఎందుకు చేసుకోలేదూ?" అంది గీత.

మంగరాజు సమాధానం చెప్పేలోగానే క్రిష్ణుడు అనే మనిషి వాళ్ళ మధ్యలోకి దూరిపోయి చెప్పడం మొదలెట్టాడు. "మా ఊళ్ళో అమ్మోరిపేరు కోలపిల్లమ్మండి. ఆవిడ గుడి పొలాల మధ్యలో మాసిపోయి ఉంట దండి. ఆ తల్లంటే ఈ మంగరాజుగాడికి ప్రాణమండి. అసలు తల్లిని ఎప్పుడో మర్చిపోయిన ఈడికి ఆ తల్లి రాత్రుళ్ళు కల్లోకొచ్చేదండి. అలా కొన్నేళ్ళు గడిచిపోయేటప్పటికి ఆ కోలపిల్లమ్మ ఈడి శిరస్సు నించి సిరిపాదం దాకా ఎక్కేసిందండి. ఆ తర్వాత నించి ఏ ఆడమనిషిని చూసినా ఈడికి ఆ మనిషిలో కోలపిల్లమ్మోరే కనిపించేదండి. అమాంతంగా ఆ మనిషి పాదాల మీద సాష్టాంగ పడిపోయి దణ్ణాలు పెట్టేసేవోడండి.

"ఓసారి కోటిపల్లి కోటలో ఒక పిల్లని చూడ్డానికి తీసుకెళ్ళేరండి. చక్కగా అలంకరించుకుని ఈడి ముందు నిలబడ్డ ఆ పిల్ల కాళ్ళ మీద పడిపోయేడండి. అలాంటియ్యి చాలా జరిగినియ్యండి ఈడి లైఫులో. దాంతో ఈడికి పెళ్ళవ్వలేదండి. సన్నగా తేగ తొక్క లాగున్నాడుగానీ ఈడి వయసెంతో తెల్సా. అరవై దాటి నియ్యండి... అంతేగదా మంగరాజు తాతా?" అన్నాడు.

"నోర్మూయ్యెహె నా వయసు ముందు నీ వయసెంతరా," అన్నాడు మంగరాజు.

"ఇక వడ్డీ వ్యాపారమంటారా సంపాయించిందంతా పావలా వడ్డీకి మావోళ్ళందరికీ ఇస్తాడండి. నాకు తెల్సి పుచ్చుకున్నోళ్ళే తప్ప తిరిగి ఇచ్చినోళ్ళు లేరండి."

వాణ్ణి ఇసుకలోకి తోసేసిన మంగరాజు, "తాగున్నాడు ఈడి మాటలు నమ్మకండి మీరు," అన్నాడు.

దులుపుకుంటా ఇసుకలోంచి లేచిన క్రిష్ణుడు, "ఒప్పుకుంటున్నానండీ తాగున్నాను. తాగనోణ్ణి పిల్చి అడగండి ఏం చెపుతాడో," అన్న క్రిష్ణుడు విమలగీతని, హరికృష్ణని వాళ్ళ పాకల మధ్యలోకి తీసుకెళ్ళాడు.

అంతా చెప్పిన మాటల్లోంచి అచ్చిరెడ్డి మంగరాజు అనే ముసలోడు ఒక దేవుడని తేలింది.

నవ్వుతా మంగరాజు దగ్గరకెళ్ళిన హరికృష్ణ "నాక్కూడా అప్పిస్తావా... రేపు వేసంగుల్లో వచ్చినప్పుడు వడ్డీతో సహా తీర్చేస్తాను," అన్నాడు.

"భలేవోరే ఎంతగావాలో చెప్పండి పొద్దుటికి సర్దుబాటు చేస్తాను," అన్నాడు మంగరాజు.

"వడ్డీ పావలాకి మించి ఇవ్వం," అంది గీత.

"అంతకుమించి ఇచ్చినా నేను పుచ్చుకోను," అన్నాడు అచ్చిరెడ్డి మంగరాజు.

కొత్త దంపతులు బాగా కల్సిపోయి మాటాడ్డంతో నిమిషాల్లో కపిలేశ్వరపురం జనం దగ్గరయిపోయేరు. అది చూసి అవాక్కయిపోయిన లాంచీ జనం, 'ఇన్నేళ్ళనించి తిరుగుతున్నాం మనకి దగ్గరవ్వని ఈ జాలరి జనం ఈరి కలివిడితనానికి ఎంత సొంతవయిపోయేరు,' అనుకున్నారు.

ఆ రాత్రి వెన్నెల్లో ఆ ఇసుకతిప్ప మీద కపిలేశ్వరపురం జాలరి జనంతోపాటు కల్సిపోయి కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకుంటున్న విమలగీత, హరికృష్ణల అనుభూతి ఇలాంటిదని చెప్పడం కష్టం.

అంత ఆనందంగా చలిని హాయిగా అనుభవిస్తా తిరగేసిన వెండికుండలాంటి చంద్రుడ్ని ఆనందంగా చూస్తా ఉన్న వాళ్ళిద్దరికీ ఆ గుంపులో ఉన్న కొత్తగా పెళ్ళయిన భార్యాభర్తలు ఎడమొకంగా ఉండటం చూసి మంగరాజుని అడిగితే చెప్పడం మొదలెట్టాడు.

"కండలు తిరిగి కత్తిలాగున్న ఆ కుర్రోడి పేరు కర్రి గంగారావు. అందమైన ఆకు సంపంగి పువ్వులాగున్న ఆ పిల్ల పేరు ధనలక్ష్మి. ఇద్దరికీ ఈమధ్యే పెళ్ళయ్యింది. అదయిన కొన్నాళ్ళకి దీపాలమవాస తర్వాత బయల్దేరే వంద కుటుంబాల్తోపాటు ఈళ్ళు వచ్చేరు.

"చాలా చెలాగ్గా కల తిరుగుతా అందరితోటి చిల్లో బొల్లోమంటా మాటాడ్తున్న తన భార్య ధనలక్ష్మి మీద ఏదో అనుమానమొచ్చి ఆమధ్య ఇలా పండువెన్నెల రాత్రప్పుడు ఇసకలో ఈ గుంపుకి దూరంగా అలాగ నడిపూడి దాకా నడిపించుకెళ్ళి ఒకచోట ఆగాక, 'ఇదిగో... మనం ఓ విషయం మాటాడుకోడం మర్చిపోయేం,' అన్నాడు.

'ఏంటో,' అంది ధనలక్ష్మి.

'అసలీ విషయం శోభనం రోజున మాటాడుకోవాలి. మతిమరుపెక్కువ నాకు,' అన్నాడు గంగారావు.

'ఇయ్యాలైతే ఏవయ్యిందిలే చెప్పు,' అంది ధనలక్ష్మి.

'ఏం లేదాలే... మనం కల్సి వందేళ్ళు కాపరం జెయ్యాలి కాబట్టి మన పెళ్ళికి ముందు నువ్వు అనుభవించిన బాధలు నాకూ, నేను భరించినియ్యి నీకూ చెప్పేసుకుంటే ఆ తర్వాత జీవితం వాలుగాలిలో తెరచాప పడవలా సుఖంగా సాగిపోద్ది,' అన్నాడు గంగారావు.

'ఐతే ఇప్పుడేంజెయ్యాలీ... మన పెళ్ళికి ముందు నాకేం జరిగిందో నేనేం చూసేనో చెప్పేయ్యాలి అంతేనా?' అంది ధనలక్ష్మి.

'కాదు ముందు నేనెలాంటియ్యి చూసేనో ఎలాంటోళ్ళు నన్ను కలిసేరో నీకు చెపుతాను. ఆ తర్వాత నువ్వు చెప్పుదుగానీ,' అన్న గంగారావు యానాం అవతల దరియాల తిప్ప కాఫీ హోటేలు క్రిష్ణవేణితో తనకున్న శారీరక సంబంధం గురించీ, కోటిపల్లి రేవులో పెసర పొణుకులమ్మే సావిత్రితో సంబంధం గురించీ, కపిలేశ్వర పురం ఒడ్డున కిళ్ళీకొట్టు మంగతో అనుభవాల గురించి తెగ చెప్పేసి, 'నన్ను క్షమించు,' అంటా తలొంచుకున్నాడు.

"పర్లేదు అంటా ఆ వెన్నెల్లో పైకి లేచిన ధనలక్ష్మి గోదారిలంకలో ఉన్న ఇటుకబట్టీ ఓనరు దగ్గరికి పని కెళ్తే అతను తన్ని ఒక వర్షం రాత్రి లోబర్చుకున్న విషయం చెప్పేసింది.

"అంతే, దాంతో రెచ్చిపోయిన గంగారావు నువ్వు నాకు పనికి రావంటా గొడవ పడ్డాడు. నీకో రూలూ, నాకో రూలూనా అంటా ఎదురు తిరిగిన ధనలక్ష్మి ఓడిపోయింది చివరికి. వాళ్ళిద్దరూ విడిపోయేరు," అని చెప్పడం పూర్తిచేసిన అచ్చిరెడ్డి మంగరాజు, "ఇక్కడున్న మా జనాల్లో రాంపండు అని ఒక దొంగ తత్తుకొడుకున్నాడు. ఈళ్ళు విడిపోవడం జూసి వాడు ఎప్పుడా ధనలక్ష్మిని లేపుకుని భద్రాచెలం సైడు పారిపోదామా అని జూస్తున్నాడు.

"ఆ ధనలక్ష్మి జూస్తే పండుగాడి సైడే మొగ్గుతుంది. జూస్తున్న మా అందరి గుండెల్లో ఒకటే గుబులు, ఒకటే టెన్షను. ఈ పని మీదే ఆ ఎగువనున్న సీతారాములు పంపేరేమో తమర్ని... బాబ్బాబు కాస్త పుణ్యం గట్టుకుందురూ వాళ్ళిద్దర్నీ కలిపి ఆ పండుగాడ్ని చావగొడుదురూ," అన్నాడు మంగరాజు.

చలి బాగా పెరిగిందిగానీ ఇదంతా విన్న వాళ్ళ శరీరాలు చాలా వేడెక్కాయి. వెన్నెల కురుస్తున్న ఆ ఇసుకలో చాలాసేపు కలతిరిగిన విమలగీత, హరికృష్ణ ఒక నిర్ణయానికొచ్చేక గీత గంగారావు దగ్గరికీ, హరికృష్ణ ధనలక్ష్మి దగ్గరికీ వెళ్ళారు. అరగంట గడిచింది... గంట గడిచింది... అలా చాలా గంటలు గడిచాయి.

సూర్యోదయమవుతోంది. వాళ్ళతో వీళ్ళేం మాటాడారో తెలీదు. ఒకళ్ళ భుజాల మీద ఒకళ్ళు చేతులేసు కొంటా వాళ్ళ కపిలేశ్వరపురం జనం మధ్యలో కొచ్చిన గంగారావు, ధనలక్ష్మి, "ఇప్పుడు మేమిద్దరం కల్సిపోయేం... మాలో మాకు ఒకళ్ళ మీదొకళ్ళకి ఏ అనుమానం రాదు. రాకూడదు. ఈ జన్మకి గాదు ఏ జన్మకీ విడిపోము. కపిలేశ్వరపురం గోదారి గట్టు మీదున్న ఆంజనేయసామి మీదొట్టు... గండి పోశమ్మ తల్లి మీదొట్టు... భద్రాచెలం రాములోరి మీదొట్టు. మనందరికీ ఇష్టమైన ఈ మంగరాజు మీదొట్టు," అంటా వాళ్ళ పాకలోకి వెళ్ళిపోయారు.

కల్సిపోయిన వాళ్ళని చూసి సంబరపడిపోయిన ఆ కపిలేశ్వరపురం మగోళ్ళంతా తెగ తాగేస్తుంటే వాళ్ళ దగ్గరకొచ్చిన ఆడోళ్ళు కూడా పరమానందంతో తాగేశారా వెన్నెల రాత్రిలో. ఇదంతా జూసి బాగా దురదొస్తే వీపు బరికేసుకుంటున్నట్టు తెగ ఊగిపోతున్న రాంపండుగాడ్ని చింత బరికతో చితగ్గొట్టి, నావతెడ్డుతో నడుం విరగ్గొట్టేశారంతా. దాంతో సంసారసుఖానికి పనికిరాకుండా పోయాడు ఆ రాంపండు. వాళ్ళతో చాలాసేపు గడిపేక, "వేసవికాలంలో వస్తాం," అంది విమలగీత.

"మీరు వచ్చేటప్పటికి మేమంతా ఇక్కడే వుంటాం బుల్లీ... వచ్చెయ్యండి. మనవంతా కోళ్ళు కోసుకొని అమ్మ గండిపోశమ్మ తల్లికి నైవేద్యాలు పెట్టుకుని అన్నాలు తిందాం... తొందరగా వచ్చెయ్యండి బిడ్డల్లారా," అన్నాడు మంగరాజు.

"వస్తాంలేగానీ... వడ్డీకి డబ్బు అప్పు ఇస్తానన్నావ్," అంది విమలగీత.

"ఇస్తా తల్లీ, ఎంతగావాలో చెప్పట్లేదు."

"రెండొందల రూపాయలు... వడ్డీ పావలాకి మించి ఇవ్వలేం," అంది విమలగీత.

పౌర్ణమి వెళ్ళిన తర్వాతిరోజులాగ తెల్లగా నవ్వేసిన మంగరాజు తన మొల్లో ఉన్న మాసిన దాచేగుడ్డ సంచీ తీసి దాని తాడు లాగి, 'లాభం' అంటా లెక్కెట్టిచ్చి, "మీరు కూడా లెక్కెట్టుకోండమ్మా," అన్నాడు.

వాళ్ళ మధ్యలోకొచ్చిన హరికృష్ణ, "ఏం నమ్మిస్తున్నావ్ అప్పు?... రేపు వేసవికాలంలో మేం రాకపోతే?" అన్నాడు.

వెన్నెల్లో తెల్ల కలువపువ్వులాగ నవ్వేసిన మంగరాజు, "నేను అప్పిచ్చేటప్పుడు ముఖం చూసి ఇస్తానుగానీ లోటు (నోటు) రాయించుకునివ్వను అబ్బులుగారూ," అన్నాడు.

తెల్లారేక స్నానాలు చేస్తుంటే, "ఇవ్వేళ మన పలహారాలు రవణమ్మ ఒటేల్లో చేద్దాం సారుగారూ," అన్నాడు మాణిక్యం.

"ఈ కొండల మధ్య రవణమ్మెవరు?" అడిగేడు హరికృష్ణ.

సత్తిబాబుకేసి చూసి అదో రకంగా నవ్విన మాణిక్యం, "పదండి తర్వాత మాటాడుకుందాం," అన్నాడు.

మాణిక్యంగారు తన నల్ల కళ్ళద్దాల్లోంచి సత్తిబాబుకేసి చూసి నవ్వడం గమనించిన గీత పైకి అడిగేసింది.

'ముందు పదండి చెప్తాను,' అనడంతో లాంచీ ఆ తిప్ప మీంచి ఎదురుగా ఉన్న టేకూరు రేవులో ఆగింది. చాలా ఎత్తయిన గట్టుమీదుంది టేకూరు గ్రామం.

వరదొచ్చినప్పుడల్లా ఊటకి గట్టు నాని అండలండలుగా పడిపోవటంవల్ల, వరద నీరు గట్టుని కోరుకుపోవడం వల్లా ఒడ్డునున్న చింతచెట్టూ, దానిపక్కనే ఉన్న వేప చెట్ల వేర్లు బయటపడిపోయాయి. వేపచెట్టు నీడలో సిమ్మెంటు గట్టు మీద ఆంజనేయ స్వాములారున్నారు. స్వామికి కాస్త ఎడంగా ఉన్న ఆ తాటాకిల్లే రవణమ్మ కాఫీ ఒటేలు.

పాక ముందు పెనం పెట్టుకొని అట్లేస్తున్న రవణమ్మ మాణిక్యంగార్ని చూసి దణ్ణాలెడ్తా, "రాండి, రాండి," అన్న ఆ మనిషి వయసు నలభై లోపుంటది. పుష్టిగా బలంగా ఉన్న ఆమె నడుం దగ్గర రెండు మడతలున్నాయి.

ఇంకా చక్కని వంపులున్న ఆమె శరీరాన్ని ఆరుగజాల పులగుర్తనేత చీరతోనూ, వదులు జాకెట్టుతోనూ కప్పేసుకొంది. పున్నమిచంద్రుడ్ని మింగినట్టు నవ్వుతా పెసరట్లూ ముతక గోధుమరంగు ఉప్మా, అల్లప్పచ్చడీ వేసి పెట్టింది. తింటున్న వాళ్ళ గొంతుల్లోనే ఉండిపోయిన ఆ రుచికి, "పుట్టేకా ఇంత గొప్ప రుచిగల పెసరట్లు నేను తిన్లేదు," అనేశాడు హరికృష్ణ. ఔనౌనంది గీత.

ఇంకాస్సేయ్యాక పుల్లట్లూ,చింతపండు కలిపిన శనగపిండి పచ్చడి, మొరుగ్గా దంచిన కారప్పొడి వేసి అందించింది పళ్ళాలు. వాటి రుచికి మతిపోయింది గీతకి.

చలిగా వీస్తున్న గోదావరినే చూస్తా ఆ ఫలహారాన్ని ఆరగించేక వెయ్యి రూపాయల నోటు ఆమెకిచ్చి, "ఉంచుకోమ్మా... నీ వంటలకి జోహార్లు," అన్నాడు హరికృష్ణ.

ఎంతయిందో అంతే తీసుకొని మిగతా చిల్లరిచ్చేసిన రవణమ్మ, "అప్పనం సొమ్ము నాకెందుకబ్బాయి గారూ," అంది. ఆశ్చర్యపోతూ చూస్తున్నారు వాళ్ళు.

ఈలోపు గోదాట్లోకెళ్ళి స్నానం చేసొచ్చిన సత్తిబాబు రవణమ్మ తాటాకింట్లోకెళ్ళి ఒంటిమీద బట్టలు మాసిపెట్లో పారేసి పొడిబట్ట లేసుకోవడం చూసింది గీత.

రమణమ్మకి థాంక్స్ చెప్పి రేవులోకొచ్చి ఎక్కేక కదిలిన లాంచీ వాళ్ళ మకాం వేసెళ్తుంది.

డొంకినీతో గోదాట్లో కొట్టుకొస్తున్న చెట్టుకొమ్మ లాగుతున్న మాణిక్యంగారి దగ్గరకొచ్చిన గీత ఆ సత్తిబాబుకేసి మీరు అదోరకంగా చూసి నవ్వడానికి... గోదాట్లో స్నానం చేసిన సత్తిబాబు రవణమ్మింట్లోకెళ్ళి బట్టలు మార్చుకు రావడానికి కారణ మేంటని అడిగింది.

నల్ల కళ్ళద్దాలోసారి తీసి మళ్ళీ పెట్టుకున్న మాణిక్యంగారు, "ఆడిదో స్టోరీలేండి," అన్నాడు.

"చూస్తుంటే ఇక్కడ మీలో ప్రతి ఒక్కళ్ళకీ ఒక స్టోరీ ఉన్నట్టుందే," అన్నాడు హరికృష్ణ.

మళ్ళీ నవ్వేసిన మాణిక్యంగారు, "సారుగారూ... మీ అంత చదుకున్నోణ్ణి గాకపోయినా మీరేవనుకోనంటే ఒక మాట చెప్తానండి... మా జీవితాల గురించొదిలెయ్యండి... మీ జీవితాల్లో కథలు లేవంటారా జెప్పండి?" అన్నాడు.

ఒక నిమిషం ఆలోచించిన వాళ్ళు మాణిక్యం మాటాడింది చాలా సబబుగా ఉంది అనుకొన్నారు. 'పులి స్పీడు' అంటా కన్నాజీ దగ్గరకెళ్తున్న మాణిక్యంగార్ని ఆపి, "ఒప్పుకుంటున్నాం ఈ సత్తిబాబు కథేంటి?" అన్నారు.

"చెప్తానుగానీ ఎటెళ్ళమంటారో చెప్పండి," అన్నాడు.

"పాపికొండలవేపు," అంది గీత.

చుక్కాని చిలక పట్టుకున్న ఎల్లారావుతో, "సెంటర్గాగొయ్యిరా ఎదవతత్తు కొడకా... ఒరేయ్ కన్నాజీ పులిస్పీడంటే ఎనబడదా ఎదరాల్లో ఎవడూ?" అంటా అరిచి హడావుడి చేస్తూనే కేబిన్‌రూమ్‌లో ఉన్న వాళ్ళిద్దరి మధ్యలోకొచ్చి చతికిలబడి ఇక చెప్పడం మొదలెట్టాడు.

"ఒటేలు రవణమ్మ మొగుడిపేరు రామదాసు. టేకూరు ఊళ్ళో అంతా స్మగ్లింగ్ దాసు అని పిలుస్తారు. వర్షాకాలం వరదలప్పుడు గోదాట్లో కొట్టుకొచ్చే టేకుచెట్లు పాపికొండల మధ్య పట్టుకుని వాటి మీదెక్కి టేకూరు దాకా వచ్చేక వాటిని ఒడ్డుకి లాగి ఆ తర్వాత బయటూళ్ళ నించి వచ్చిన షావుకార్లకి చవగ్గా అమ్మితుంటాడు. వరదల రోజుల్లో ఒక వెన్నెల కాస్తున్న వర్షాకాలం బ్రిటీషోళ్ళ కాలంనాటి ఒక టేకు చెట్టు గోదాట్లో కొట్టుకొస్తుంటే దాని మీదెక్కి కూర్చున్న దాసుని చెట్టుకొమ్మలకి మెలికలు తిరిగున్న పాము ఒకే ఒక్క కాటేసింది. దెబ్బకి కూర్చున్న మనిషి కూర్చున్నట్టుగానే ప్రాణాలొదిలేసేడు.

"మూడేళ్ళు గడిచినియ్యి. శివరాత్రినాడు పట్టిసీమ తీర్థంలో తన్ని చూసి నవ్విన తనకంటే చిన్నోడయిన రాగోతి సత్తిబాబు దగ్గరయ్యేడు. ఇద్దరూ ఒకళ్ళకొకళ్ళు దగ్గరయ్యేకా వయసు తేడా ఉన్నా మనం పెళ్ళి చేసుకుందామా?" అంది రవణమ్మ.

"వాడు సరే అన్నాక భద్రాచలమెళ్ళి రాములోరి గుళ్ళో సీక్రెటుగా పెళ్ళి చేసుకొచ్చేరు. ఇప్పటికీ ఆ మేటరు సీక్రేటుగానే వుంచేరు..." అంటా చెప్పుకుంటాపోతా ఆగిన మాణిక్యం, "ఇంకో విషయం జెప్పమంటారా సారుగారూ... లాంచీ ఎక్కే మీలాటోళ్ళందరికీ ఆడు వంటలు చేసిపెట్టడానికి కారణమెవరనుకుంటున్నారు. ఆ ఒటేలు రవణమ్మే. ఈడు ఆ మనిషి దగ్గర నేర్చుకున్న వంట లేనండీ అయ్యన్నీ," అని ఓ క్షణం ఆగాడు.

*

టాపు మీద ఒక మూలకెళ్ళిన విమలగీత, "ఇప్పుడు బానే ఉన్నారుగానీ ఆ సత్తిబాబు కంటే రెట్టింపు వయసున్న రవణమ్మని జీవితాంతం వాడు చూసుకుంటాడా అంటే నాకు డౌటే," అంది.

"ఎందుకు డౌటు?" అడిగాడు హరికృష్ణ.

"వీడు యవ్వనంలో ఉండగానే రవణమ్మ ముసల్దయిపోద్ది. దాంతో ఈ సత్తిబాబు ఇంకో మనిషిని దేన్నో తగులుకుంటాడు. తేడా వచ్చేలా లేదూ వాళ్ళ జీవితాల్లో?"

ఆలోచించిన విమలగీత, "ఏదన్నా తరుణోపాయం ఆలోచించాలి," అంది.

"దాంతోపాటు ఆ కన్నాజీ గురించి కూడా," అన్నాడు.

ఓ పక్క చలిగాలి, ఇంకోపక్క పొడి ఎండ. కలిపితే చలెండ. జన్మజన్మకీ ఈ శీతాకాలం మధ్యాహ్నపుటెండ కావాలనిపిస్తుంది. అంతలో వాళ్ళకెదురొస్తున్న లాంచీ టాపు మీద అందమైన రెండు నల్లటి మేకలు కనిపించాయి. మెడకి పలుపుతాడున్నా ఆ చలిగాలికి ఆనందంగా ఎగిరి గంతులేస్తున్నాయి.

రెండు బారల పొడుగు మాత్రమే ఉన్న తాడు కట్టిన బకెట్టు గోదాట్లోకి ముంచి నీళ్ళు నిండాకా దాన్ని పైకి తోడిన సరంగు మేకల ముందు పెట్టేసరికి చాలా ఆబగా తాగుతున్నాయవి. ఒక తిప్ప మీద మనిషంత పొడుగు ఎదిగిన రెల్లుగడ్డి పక్కనించెళ్తుంది సీతారామాలాంచీ.

ఆ గడ్డి దుబ్బుల్లో చెవుల పిల్లలున్నట్టున్నాయి. చిత్రంగా చప్పుళ్ళు చేస్తున్నాయి రెల్లు దుబ్బులు. చిన్న మేఘం వచ్చి సూర్యుడ్ని కమ్మి వెంటనే వెళ్ళిపోవడంతో మళ్ళీ మళ్ళీ ఎండాగాలీ హాయి. గీత ఒళ్ళో తల పెట్టుకున్నాడు హరికృష్ణ. "ఇప్పుడొద్దు రాత్రికి," అంది నెమ్మదిగా.

లాంచీ గోదావరికి ఎడమ పక్కనున్న పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో వున్న కొరుటూరు, తాటివాడ దాటేక ఎడాపెడా తగిలే చాలా గ్రామాల్ని దాటుకుంటా ముందుకెళ్తే ఎదురయ్యే పాపికొండల్ని దర్శనం చేసుకొన్నారు. ఆ కొండల పైకెక్కేస్తే ఇక ఆకాశాన్నందేసు కోవచ్చు. అంతెత్తున్నాయవి. ఎడాపెడా ఎత్తుగా ఉన్న ఆ పాపి కొండల మధ్య సన్నగా కాలవలాగయిపోయింది.

రాజమండ్రి దగ్గర మూడు కిలోమీటర్లు వెడల్పుండే గోదావరి ఇక్కడ అరకిలో మీటరుకి చిక్కిపోయింది. లాంచీ కొండల్లోపలి కొచ్చేసరికి భయంకరమైన నిశ్శబ్దం.

వాళ్ళ దగ్గరకొచ్చిన మాణిక్యంగారు, "చాలా జాగర్త సారుగారూ... పొరపాటున నీళ్ళలోకిగానీ దిగేరు ముప్పైతాళ్ళ (ముప్పై తాడిచెట్ల) లోతంటిక్కడ," అన్నాడు.

అలా కొన్ని కొండల్ని దాటగానే తెల్లదిబ్బలు అనే చిన్న గిరిజన గ్రామం దాటేక ఖమ్మం జిల్లా వచ్చేసింది. ఆరు కిలో మీటర్లు పొడుగున్న పాపికొండలు దాటేక ఎడం పక్కనున్న పేరంటపల్లి రేవులో ఆగింది లాంచీ.

ఏ.పి. టూరిజం వాళ్ళ గోదావరి విహారీ అనే నీలంరంగు బోటు, పున్నమి అనే ఇంకో ప్రైవేటు బోటు ఇంకా టాపుమీద షామియానాలు కట్టిన రెండు లాంచీలు ఆ ఒడ్డున ఆగి ఉన్నాయి. రేవులోకి దిగితే పైకెక్కడానికి సిమ్మెంటు మెట్లున్నాయి. దారికి కుడిపక్క తల్లివేరుతో సైతం బయటికొచ్చేసిన పెద్ద చింతచెట్టు కనిపించింది.

పచ్చని చెట్ల లోపలున్న పేరంటపల్లి గ్రామం వేపెళ్తుంటే దేవుడ్ని దర్శనం చేసుకొని తిరిగొస్తున్న జనం కనిపించారు. స్వాములవారి ఆశ్రమం అది. లోపలున్న సెలయేట్లో స్నానం చేసి శివుడ్ని దర్శనం చేసుకొన్నారు.

ఆ గుడిని అక్కడి గిరిజనులే చూసుకుంటున్నారు. ఎవరూ మాటాడకూడదు. ఇంకో ముఖ్యమైన కండిషనేంటంటే ఎవరూ హుండీలో డబ్బులెయ్యకూడదు. అసలు కొస్తే అక్కడి హుండీ అనేదే లేదు. ఆదిదేవుడికి నమస్కారం చేసుకొని తిరిగొచ్చేక తడిబట్టలు మార్చుకొని భోజనాలు చేసేసరికి మధ్యాహ్నం మూడయ్యింది. ఎండ కాస్తున్నా చలి తిరిగిందో పక్కనుంచి. దూరంగా కొండల మధ్య మంచు. ఆ మంచులో నీళ్ళలో తిరుగుతున్న రెండు వేట నావలు కనిపించాయి. కూనవరం నించొస్తున్న పాసింజరు లాంచీ ఆగకుండా వెళ్ళిపోతుంటే బైనాక్యులర్‌తో ఆ లాంచీలో జనాన్నే చూస్తున్నాడు కన్నాజీ.

లాంచీ బయల్దేరింది. ఒడ్డునించో మనిషి సన్నగా పొడుగ్గా ఉన్న ఒక ఎండిన కొమ్మని భుజాన్నేసుకు పోతున్నాడు. ఒక కొండోళ్ళ కుర్రోడు బాణాల్ని ఇసకలోకి కొట్టి ప్రాక్టీసు చేస్తున్నాడు. దూరంగా అడివి చిక్కుడు చెట్టు మీదున్న పేరు తెలీని ఆ పక్షి ఆగాగి కూస్తోంది.

లేత ఆకుల్తో గుబురుగా ఉన్న చింతచెట్టుకి చాలా పిచ్చుకగూళ్ళు వేలాడుతున్నాయి. ఆ పాక ముందున్న గానుగచెట్టుకి చీరతో వేలాడదీసిన ఉయ్యాల్లో చంటోడ్ని పడుకోబెట్టేకా చేటలో వేసిన అపరాల్ని బాగుచేస్తుందా తల్లి. వెళ్తున్న లాంచీ డోరియారేకు మీద నిలబడి హాయిగా చూస్తున్న ఆ కొత్త దంపతులకి విప్పిన కంటిరెప్పలు ముయ్యబుద్దెయ్యడం లేదసలు.

ఎండ తగ్గడం మబ్బులు మూసుకోవడం, చలి పెరగడం చూస్తుండగానే జరిగిపోయాయి. పాపికొండలింకా రాకుండానే చీకటిపడిపోయిందా వేళ. దాంతో లాంచీని గోదారికి ఎడంపక్కనున్న ఇసకదిబ్బల పక్కకి లాగి ఒడ్డున గునపం బలంగా గుచ్చి దానికి లాంచీ తాడుకొస ముడేశారు.

ఆ ఇసక దిబ్బని ఆన్చి చిన్న గ్రామం ఉంది. దాని పేరు కొల్లూరంట. "రాత్రికిక్కడే మన మకాం సారు గారూ," అన్నాడు పట్టిసీమ మాణిక్యం.

చుట్టూ ఉన్న కొండల్లోంచొస్తున్న చలి చెరిగేస్తుంది. ఆ గాలి గోదారి నీళ్ళకి తగలడంతో తపతపమంటా అలల చప్పుళ్ళు. ఈలోగా రాజమండ్రి వేపు నించొస్తున్న లాంచీ భద్రాచలం వేపెళ్ళేసరికి అంతసేపూ నిలకడగా ఉన్న నీళ్ళు చెల్లాచెదరైపోయి ఒడ్డునాగిన సీతారామాలాంచీని కూడా కుదిపేశాయి. దాంతో కొల్లూరు రేవంతా ఒకటే చప్పుళ్ళు.

పౌర్ణమి వెళ్ళిన రెండో రోజు. ఆకాశంలోకి గంటన్నర ఆలస్యంగా వచ్చాడు చంద్రుడు. ఆ వెన్నెల్లో గోదావరి ఒడ్డున కూర్చుని తలారా వేణ్ణీళ్ళు స్నానాలు చేస్తుంటే వర్ణనకీ, వివరణకీ అందని, దొరకని తన్మయానందం.

ఆ ఆనందంలో వాళ్ళ ఊహలు, గురుపౌర్ణమినాటి రాత్రి నాగమల్లి చెట్ల నీడల్లోంచి తీగమల్లి తోటల్లోకి వాళ్ళ పరుగులు. పొడి బట్టలు కటుకునొచ్చి టాపెక్కేసరికి వాళ్ళ కెదురుగా నిలబడ్డ సత్తిబాబు, "గుళ్ళోకెళ్ళొచ్చేరు గదండి అందుకని పలారం చేసేవండి. ఈ తిప్ప అంచునున్న కొల్లూరులో మడకం సూర్య నారాయణగారని చాలా పెద్దమనిషున్నారండి. ఆరి అబ్బాయి రాజబాబుగారు మాకు క్లోజండి. తేనెపాణకం ఇచ్చేరండి," అన్నాడు.

వాళ్ళు పలారం అని చెప్పి చేసిన వేడివేడి దిబ్బరొట్టె ముక్కల్ని అడుగున చక్కర గట్టిన చిక్కని తేనె (బెల్లం) పానకంలో ముంచుకు తింటుంటే అమృతమంటే ఇదే... అద్భుతమంటే ఇదే అని అనిపించాయి.

*

తెల్లవారింది. గాలి తూర్పు వేపుండటంతో చాలా స్పీడుగా వెళ్తుంది లాంచీ. పాపికొండలు దాటేకా కపిలేశ్వరపురం మిత్రులకీ, కచ్చులూరు రత్నప్రసాదుకీ, దేవీపట్నం ఎస్సైగారికీ థాంక్సు చెప్పుకుంటా వచ్చే వేసవిలో మళ్ళీ దిగిపోతావంటా ముందుకి కదుల్తుంటే మాంధాపురం జనం జానపదం పాడుకుంటా బట్టలు ఉతుకుతున్నారు. ఒక ఆరేళ్ళ కుర్రాడైతే మాసిన పెద్ద బట్టలమూట మీద పడుకొని అటూ ఇటూ దొర్లుతున్నాడు.

వాడికి కాస్త దూరంగా ఒక ఆడకుక్కా, మగకుక్కా కాస్సేపు ఒకదాన్నొకటి కరుచుకొని తర్వాత సృష్టి కార్యంలో కెళ్ళిపోయాయి. కొత్తూరు రేవులో ఇంజను రిపేరొచ్చిన లాంచీ బాగుచేస్తున్న వాళ్ళకి చలెండనల్ల చెమటలు పట్టడంలేదు. సింగన్నపల్లి రేవులో మొబైల్ చెక్‌పోస్ట్ వాళ్ళాపి కలప ఏవన్నా స్మగ్లింగ్ చేస్తున్నారా అని చెక్ చెయ్యడానికొస్తే గీత ఆ చెక్‌పోస్టుని చూస్తోంది. లాంచీలోపల ఎదరాల్లో చెయిర్సు, టేబులు దానిమీద ఫైల్సు. చూడ్డానికి తమాషాగా ఉన్న ఆ మొబైల్ చెక్‌పోస్ట్ ఫోటో తీసింది.

సీతారామాలాంచీ ముందుకి కదిలింది. కొన్నిగంటలయ్యేకా కుమారదేవం రేవు పడమటికి దిగిపోతున్న అద్భుతమైన సూర్యుడు. చూసి మైమరిచిపోయారు వాళ్ళు. రాజమండ్రి రేవులో దిగేసరికి చాలా చీకటిపడింది.

చలిగాలి ముమ్మరం పెరిగింది. లాంచీ దిగిన విమలగీత, హరికృష్ణ ఆ స్టాఫ్‌లో వాళ్ళని పేరుపేరునా, పుట్టాకా వాళ్ళంతవరకూ పిలిపించుకోనంత ప్రేమగా పిల్చి అందరికీ డబ్బులిస్తా, 'వచ్చే సమ్మర్‌లో వస్తాం,' అని చెప్పి మాణిక్యంగారికి నమస్కారం చేసి ఒడ్డుకొచ్చి రోడ్డు మీదున్న ఆటోవాడితో స్టేషనుకి మాటాడు కున్నాకా అందులో వాళ్ళ సామానేసుకు బయల్దేరారు.

స్టేషన్లో ఆగిన గౌతమీ థర్డ్‌క్లాస్ రిజర్వేషన్ కంపార్ట్‌మెంట్లో కెక్కిన కాస్సేపటికి కదిలిందది. ఆ తొడతొక్కిడి జనం మధ్య నలిగిపోతూ వాళ్ళ మాటలు, కేకలు ఇష్టంగా భరిస్తూ, స్టేషన్లో ఉన్న దీపం రెస్టారెంట్లో పార్సెలు కట్టించుకొన్న ఇడ్లీ పొట్లాలు విప్పుకొని తిన్నాకా సైడుబెర్తులో ఎవరో సందిస్తే బయటికి చూస్తున్న విమలగీత చేతిలో చాలా కేసెట్లున్నాయి. వాటిని చూసిన హరికృష్ణ, "రికార్డెడ్ కేసెట్సెన్ని?" అన్నాడు.

"పద్దెనిమిది," అంది గీత.

గడ్‌గడాగడ్‌గడా శబ్దాలు చేస్తూ గోదావరి పాతబ్రిడ్జి మీంచెళ్తున్న గౌతమీ ఎక్స్‌ప్రెస్ కొవ్వూరు, నిడదవోలు, తాడేపల్లిగూడెం దాటుతోంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో మూడు పవర్‌ప్లాంట్లు, మూడు సిరామిక్ ఫ్యాక్టరీలు, హైదరాబాద్, బెంగుళూరు, ముంబయి, చెన్నై నగరాల్లో స్టార్ హోటల్స్‌కి ఛైర్మన్ అయిన అరవై అయిదేళ్ళ జీవన్‌రెడ్డిగారి సంతానం ముగ్గురు కొడుకులు, ఒక కూతురు. ఆ కూతురే ఈ విమలగీత.

అమెరికాలో చాలా పెద్ద సాఫ్ట్‌వేర్ కంపెనీల్లో ఒకటైన సీఫ్ట్ అనే కంపెనీకి ఛైర్మన్ హరికృష్ణ.

వారంరోజుల క్రితం హైదరాబాద్ హైటెక్స్‌లో హరికృష్ణకి, విమలగీతకి పెళ్ళయ్యింది. దుబాయ్ సముద్రంలో ఉన్న హోటల్ బర్జ్ అల్ అరబ్‌లో రూమ్ రెంట్ రోజుకి ఒక లక్షా పద్దెనిమిదివేల ఆరువందల అయిదు రూపాయలు. జీవన్‌రెడ్డి ఆ కొత్త దంపతుల హనీమూన్ కోసం నెలరోజులు ఆ హోటల్‌లో రూమ్ బుక్ చేస్తే కాదన్న వీళ్ళు ఒకో సీజన్లో నాలుగు రోజులు గోదావరిలో గడుపుదామని నిర్ణయించుకొని ఇలా వచ్చారు.

*

న్యూజెర్సీలో జనసంచారం లేకుండా చాలా నిశ్శబ్దంగా ఉన్న డగ్లాస్ సిర్క్ స్ట్రీట్‌లో ఉన్న ఆ పెద్ద ప్రహరీ లోపల రెండు మండువాల లోగిలిని చాలా విచిత్రంగా చూస్తుంటారంతా. అసలా ఇంటి నిర్మాణం ఎలా జరిగిందంటే డెల్టా కెనాల్ పక్కనున్న ఆత్రేయపురంలో దండు రామకృష్ణంరాజుగారి పాత లోగిలిని కొనేసి, ఆ ఇంటి ప్రతి చిన్నమూలా వీడియో ఫోటోలు తీసి తర్వాత ఇల్లు మొత్తం కూల్చేసి కిటికీలు, నగిషీలు చెక్కిన ద్వారబంధాలు, తలుపులు, పైన వేసిన వాడపల్లి పెంకు షిప్‌లో న్యూజెర్సీ తెప్పించి అదే ఇల్లు ఇక్కడ కట్టేసరికి చాలా ఖర్చయ్యింది. మన ఇండియన్ కరెన్సీలోకి తర్జుమా చేసి లెక్కగడితే పన్నెండు కోట్ల చిల్లర.

ఆరోజు ఉదయం ఎనిమిది గంటలకే రెడీ అయిపోయిన హరికృష్ణ హాల్లో ఉన్న ఇత్తడి గొలుసుల ఉయ్యాలబల్ల మీద కూర్చుని, "గీతా!" అని పిల్చాడు.

వంటగదిలో పప్పుపులుసు తిరగమోత పెడ్తున్న గీత, "మీకు పుట్టినరోజు శుభాకాంక్షలు," అనరిచింది.

"థాంక్స్... రాత్రి నిద్రలేపి చెప్పావుగా..." అన్నాడు.

"ఇప్పుడు మళ్ళీ చెప్తున్నాను... మీకెన్నిసార్లన్నా చెప్పాలి. అన్నట్టు మీకోసం పులిహోరా, పూర్ణంబూరెలూ చేశాను," అంటూ ప్లేటులో వాటిని పట్టుకునొచ్చింది గీత.

వాటిని తింటూ, "ఇవ్వేళ చాలా పని గీతా నాకు... న్యూయార్క్ వెళ్ళి సిటీగ్రూప్ వాళ్ళని కలవాలి. అక్కడ్నించి కనక్టికట్ వెళ్ళి ఈ ఎక్స్ టెక్నాలజీస్ వాళ్ళని, రోడ్ ఐలేండ్‌లో వర్డ్‌కామ్ ఎగ్జిక్యూటివ్స్‌ని కలవాలి," అన్నాడు.

"నాక్కూడా చాలా పనుంది ఆఫీసులో. బోస్టన్ నించి ఆర్బియాన్ ఇంటర్నేషనల్ చీఫ్ వస్తున్నాడు. వాళ్ళకి మరో వెయ్యిమంది మేన్ పవర్ కావాలంట," అంది.

ఇద్దరు కాస్సేపు వాళ్ళ ప్రోగ్రాం గురించి మాటాడుకున్నాక ఎవరి కార్లలో వాళ్ళు బయల్దేరారు. తన కారులో ఇంటి దగ్గర్నుంచి ఏభై కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న వాళ్ళ ఆఫీసుకి బయల్దేరిన గీత కారు టేప్‌రికార్డర్లో బుక్ కేసెట్ పెట్టేదెప్పుడూ. బుక్‌కేసెట్ అంటే షిడ్నీ షెల్డన్ మెమరీస్ ఆఫ్ మిడ్‌నైట్ లాంటి నవలని ఒక పాపులర్ సినిమా ఆర్టిస్టు చదివితే దాన్ని కేసెట్ చేసి అమ్ముతారు.

గీతలా కాస్త లాంగ్‌డ్రైవ్ చేసేవాళ్ళు ఆ క్యాసెట్ పెట్టుకొని వింటా నడుపుతారు కారు. అలాంటిది ఇప్పుడు మాణిక్యంగారి కుటుంబ కథా, తాతారావు ఫేమిలీ స్టోరీ, సత్తిబాబూ రవణమ్మల ప్రేమ వివాహం కథా, అందరికంటే మా గొప్పగా ఆకట్టుకొన్న మనిషెవరంటే మంగరాజు, అతని మాటలు, సిద్ధాంతాలు, ధోరణి టేపుల్లో వింటుంటే ఎంత తొందరగా గోదాట్లోకి వెళ్తామా, ఎంత తొరగా ఆ జనాల్లో మంగరాజుని చూస్తామా అనుంది.

అలా ఆలోచిస్తున్న విమలగీత మనసు నిండా ఆ పవిత్ర గోదావరి సువాసనలే. అటుపక్క కార్లో న్యూయార్క్ వెళ్తున్న హరికృష్ణ కూడా తాతారావు కథ వింటున్నాడు. అలా వింటున్న అతని మనసు నిండా శీతాకాలం చలిగాలే. నవ్వులనిండా వచ్చే వేసవి వెన్నెల వెలుగులే.

*

గత వారంరోజుల్నుంచీ ఇలాగే ఉంది. ఉన్నట్టుండి పొత్తి కడుపులో విపరీతంగా నొప్పొస్తుంది. పనుల ఒత్తిడిలో పడ్డ గీత డాక్టర్ దగ్గరకి ఇవాళ వెళ్దాం, రేపెళ్దాం అని వాయిదాలు వేస్తుండగా ఆ రాత్రి మరీ ఎక్కువగా వచ్చింది.

తనకి చాలా క్లోజ్‌ఫ్రెండైన ఫేమస్ గైనకాలజిస్టు బుద్ధవరపు భానుమతిగారు న్యూయార్క్‌లో ఉంటుంది. ఆరోజు ఉదయం ఫ్లైట్‌కి న్యూయార్క్ వెళ్ళిన విమలగీత జరిగిందంతా చెప్పింది డాక్టర్‌కి. "మెన్సెస్సప్పుడు రక్తం ఎక్కువగా పోతుందా?" అడిగింది భానుమతి. అవునంది గీత.

ఆల్ట్రా స్కేనింగు, ఇంకా కొన్ని టెస్టులు చేసి రిజల్ట్స్ చూసిన ఆ డాక్టర్ ఫ్రెండ్ ముఖం మాడిపోయింది. అది చూసిన గీత ఏమైందంది.

"అయామ్ సారీ గీతా," అంది భానుమతి.

"ఏమైందో చెప్పు భానూ," అడిగింది గీత.

"నీ యూటిరస్ తీసెయ్యాలి... నీకీ జన్మకి పిల్లలు పుట్టరు," అంది భానుమతి.

అది తెల్సిన హరికృష్ణ స్టేట్స్‌లో ఉన్న ఫేమస్ గైనకాలజిస్టులందరి దగ్గరకీ తీసుకెళ్లాడు. ఎక్కడికెళ్ళినా భానుమతిగారు చెప్పిందే చెప్పారు. ఒకానొక రోజున ఆపరేషన్ చేసి విమలగీత గర్భసంచి తీసేశారు.

తెల్లటిగోడలు, తలుపులు, తెల్లటి ఫర్నీచర్, ఆ హాస్పిటల్లో ఎక్కడ చూసినా తెలుపే. హాల్లోంచి నడుచుకుంటా వచ్చిన హరికృష్ణ ఆ తెల్లటిగదిలో తెల్లటి దుప్పటి కింద పడుకొన్న గీత దగ్గరకొచ్చి నిలబడ్డాడు.

నీరసంగా కళ్ళు విప్పి హరికృష్ణనే చూస్తా నవ్వింది.

తెల్లటి దుప్పటిలోంచి బయటకొచ్చిన ఆమె గులాబీరంగు చెయ్యి మీద తన చెయ్యేశాడు.

ఆ చేతిని తన గుండెల దగ్గర పెట్టుకొందామె.

"మా నాన్న దగ్గర్నుంచి చాలా కోట్లు వస్తుంది. ఇక్కడ మనకి చాలా కోట్లున్నాయి కానీ, మనకి బిడ్డలు పుట్టకపోవడం ఎంత విచారకరం," అంది గీత.

"అంతా ఇచ్చి ఎక్కడో చిన్న లోటు పెడతాడా దేవుడు," అన్నాడు హరికృష్ణ.

ఇద్దరూ నవ్వుకొన్నారుగానీ గీత కంట్లోంచి కారిన కన్నీటిబొట్టు హరికృష్ణ ముంజేతి మీద, హరికృష్ణ కళ్ళలోంచి కారిన కన్నీళ్ళు గీత చెంపలమీద పడ్డాయి. నవ్వారుగానీ, ఆ రాత్రంతా వెక్కివెక్కి ఏడుస్తానే వున్నారు. కొన్నాళ్ళకి హాస్పిటల్నుంచి డిశ్చార్జయిన గీత రొటీన్‌లో పడింది.

వేసవికాలం వచ్చేసింది. పౌర్ణమిరోజు దగ్గరపడింది. ఇండియా వెళ్తున్నాం, గోదావరిలోకి దిగబోతున్నాం అన్న ఆలోచన రాగానే గీతలో కొత్త శక్తి వచ్చింది.

*

ఎప్పట్లానే రాజమండ్రి స్టేషన్లో ఆగింది రైలు. పల్చటి జనంతో దాదాపు ఖాళీగా ఉన్న ఆ ప్లాట్‌ఫారం మీదికి ఇలా దిగుతున్నారో లేదో సీతారామాలాంచీ స్టాఫ్ మొత్తం వచ్చి వాళ్ళిద్దరి చుట్టూ మూగిపోయారు. గీత, హరికృష్ణ వాళ్ళతోపాటు శ్రద్ధానందఘాట్ రేవుకి బయల్దేరారు.

శ్రీతులసి, వీరభాస్కర, వెంకటలక్ష్మి, ఉమా పరమేశ్వరి ఇలా చాలా లాంచీలు రేవులో ఉన్నాయి.

ఆ లాంచీల మీద, రేవు మెట్ల మీద కూర్చుని, నిలబడి మాటాడుకుంటున్న ఆ గోదావరి జనం మాటల్లో గోదావరి యాసగోసా అచ్చంగా వినిపిస్తున్నాయి.

గోదావరి ఉదయం గాలి పల్చగా హాయిగా వీస్తుంది. ఆ అఖండ గోదావరిలో కాటన్ లాంచి (అది గవర్నమెంటుది) ఎవరో పెద్ద ఆఫీసరుగార్నెక్కించుకొని ఎగువ గోదాట్లోకెళ్తుంటే రెండు ఇసుకలోడు పడవలు దానికెదురుగా వస్తున్నాయి. అక్కడక్కడా తెరచాపలెత్తిన నావలు లేసుతెరలాగ పల్చగా గోదావరి మధ్య పట్టున్న మంచుతెరలో కదుల్తున్నాయి.

సామాన్లన్నీ ఎక్కించేకా ఏ కదలికా లేని గోదారి నీళ్ళలోంచి కదిలింది సీతారామా లాంచీ.

డోరియారేకు మీద జంబుకానా వేస్తే దానిమీద కూర్చుని పల్చటి ఆ మంచు పట్టిన గోదావరి చూస్తున్న వాళ్ళిద్దరి దగ్గరికీ వచ్చిన సరంగు తాతారావు, "మీరొస్తున్నారన్నట్టు మాయావిడ చెపితే అదేం పట్టించుకోలేదు గానండి మాయమ్మ మట్టుకి ఇదిచ్చిందండి. ఈ కేరేజీ లోపల పులేరం (పులిహోర) ఉందండి. తవరిద్దరూ

ఇది తినాలండి," అనేసి టాపు నించి కింద కేసున్న ఇనుపనిచ్చెన దిగి వెళ్ళిపోతుంటే పడిచెక్క మీంచి ఒక్క జంప్‌తో టాప్ ఎక్కిన ఎల్లారావు, "మా అక్క మీకోసం పాలముంజులు వండిందండి," అని ఒక గిన్నె ఇచ్చెళ్ళాడు.

ఇంకాస్సేపటికి ఒక చిన్న గోనెసంచితో దిగిన డ్రైవరు కన్నాజీ, "ఈళ్ళలాగ వండించి పట్రాడానికి నాకు భార్య లేదుగదండీ... అందుకని మా దవిళేశ్వరం రథం వీధిలో ఉన్న పచ్చిపులుసు పద్మగారితో మీకోసం రేగుపళ్ళ వడియాలు పెట్టించి తీసుకొచ్చేనండి. తక్కిన జిల్లాల సంగతి నాకు తెల్దుగానండీ ఈ రేగుపళ్ళ వడియాలు మా జిల్లాలో మట్టుకి చాలా ఫేమస్సండీ ఆయ్," అని సంచి వాళ్ళ కిచ్చాడు. కళాసి సత్తిబాబు పరవాన్నం గిన్నెతోను, మెండా ముత్యం సత్యనారాయణమూర్తి ప్రసాదం (రవ్వకేసరి) కేరేజీతోను వచ్చి ఇచ్చి వెళ్ళారు.

అతన్ని చూసిన విమలగీత, హరికృష్ణల కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. వాళ్ళకేసి ప్రేమగా చూస్తా, "ఆ మంగరాజెలాగున్నాడు?" అన్నాడు కృష్ణ.

నవ్వేసిన సత్తిబాబు, "ఆడికేంటండి ఇంచక్కా పాతకలాగున్నాడు. ఇయ్యాలో రేపో చూస్తారుగదా?" అన్నాడు.

"మంగరాజునలా తిడ్తున్నారేంటి?" అంది గీత.

"ఏదో వేళాకోళానికంటాంగానీ మంగరాజు తాతని తిట్టడానికి నేనేగాదు గోదారి ఈ చివర్నుంచి ఆ చివరిదాకా ఎవ్వడూ సరిపోడు," అని నవ్వాడు రాగోతి సత్తిబాబు.

*

అంతసేపూ వీచిన గాలి ఆగిపోయింది. వేసవికాలం ఎండ పెరుగుతూ ఉంది. ఒకటే ఉక్క. శరీరమంతా చిరచిరలాడుతోంది. చెమట జుట్టుల్లోంచి కారి ముక్కు మీంచి పడ్తోంది. ఆ ఎండనే ఆ తాపాన్నే హాయిగా భరిస్తా డోరియా రేకు మీద మూడు వందల అరవై డిగ్రీలూ కలతిరుగుతున్నారు.

కాస్త ఒడ్డునున్న ప్రొక్లైనర్ తిప్ప మీది ఇసుకని తన బకెట్‌తో తీసుకొని లారీలో పోస్తోంది. లంక పొలాల్లో ఒంటి పన్లు చేసుకొంటూ పాటలు పాడుకొంటున్నారాడాళ్ళు. ఎడంపక్క ఏటిగట్టు మీది కుర్రోడు తాడి చెట్టెక్కి ముంజికాయల గెలల్ని కొట్టి దించేక ఒక్కోకాయనీ కొట్టి ఇస్తుంటే వాడి ముందు మూగిన ముగ్గురు కుర్రోళ్ళు వాళ్ళ బొటన వేళ్ళతో ముంజి కాయల కళ్ళు పొడిచి పైకెత్తి జుర్రుతున్నారు.

తెలివైన ఒక కొంగ గోదారి అంచు నీళ్ళ మీదే కాళ్ళని పైకెత్తి దించుతా ఇంకో పక్క నించి తనక్కావల్సిన చితుకు చేపల కోసం చూస్తుంది. ఏటి ఒడ్డున పెసర పడుగుని తల్లీ కొడుకులు ఎగరబోస్తుంటే వయసులో ఉన్న కోడలు సంచుల్లో కెక్కిస్తుంది.

కూనవరం వేపు నించొస్తున్న ఝాన్సీరాణి లాంచీని తన బైనాక్యులర్‌తో ఆత్రంగా చూస్తున్నాడు కన్నాజీ. లాంచీని కుమారదేవం రేవులో ఆపుదావని జూస్తే ఆ రేవుగట్టు మీద నిద్రగన్నేరు చెట్టు నీడలో చింత పుల్లల మధ్య ఒక శవం కాల్తుంది. ఊళ్ళో షావుకారిగారి మనుగడుపు అల్లుడిదంట ఆ శవం.

"టాపు ఇక్కడొద్దు ముందుకు పోనియ్యండొరేయ్," అని తన నల్ల కళ్ళద్దాల్లోంచి ముందుకి చూస్తా మాణిక్యంగారు అరిచేసరికి లాంచీ గోదావరి మధ్యలోకొచ్చింది.

చాలా రేవులు దాటేక పట్టిసీమ వచ్చింది లాంచీ. చుట్టూ గోదావరి దాని మధ్యలో చాలా ఎత్తుగా ఉన్న ఇసుకతిప్ప. ఆ తిప్ప మీద పచ్చటి చెట్లు. తోట మధ్య తెల్ల సున్నమేసిన మూడు గుళ్ళు. భద్రకాళీ సమేత వీరేశ్వరస్వామి, భావన్నారాయణ స్వామి, సీతారాముల గుళ్ళవి.

ఆ తిప్ప అంచు మీద ఆపేరు లాంచీని. తోట మధ్య గుళ్ళల్లో కంచుగంటలు వినిపిస్తున్నాయి.

తాళ్ళ చుట్ట మీద బాసిపట్టం వేసుకొని చతికిలబడ్డ మాణిక్యాన్ని పిల్చిన గీత, "ఇలా గోదావరి మధ్యలో కొండ మీది దేవాలయాలు మొత్తం ఎన్నున్నాయండీ?" అంది.

నవ్వుతా వాళ్ళకి కాస్త దూరంగా నిలబడ్డ పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు, "భద్రాచలం దగ్గర మోతీశ్వరుడండి, అశ్వారావుపేట మండలంలో ఉన్న ఇరపిండి దగ్గర హిరండీశ్వరుడు... పోలవరం దగ్గర మహానందీశ్వరుడు... ఈ పట్టిసం దగ్గర వీరేశ్వరుడు... నరసాపురం దగ్గర అంతర్వేదిలో లక్ష్మీనరసింహస్వామి. ఈ అయిదుగురూ అన్న దమ్ములంటండి," అన్నాడు.

"అలాగా," అంటూ షార్ట్స్ వేసుకొని టాపెక్కి నీళ్ళలోకి దూకబోతున్న హరికృష్ణ చెయ్యట్టుకొని ఆపిన మాణిక్యం, "వద్దండి. దూక్కండీ... ఇక్కడ కత్తిరోడ్డుంది," అన్నాడు.

"కత్తిరోడ్డా... అదేంటి?" అడిగింది గీత.

"గోదారి మధ్యలో లోతయిన గొయ్యి ఎన్నో వందల మీటర్ల పొడుగుండటం వల్ల దాన్ని కత్తిరోడ్డు అంటారు. పొరపాటున ఆ రోడ్డులోకెవరైనా దిగితే ఇక కర్పైపోయి నట్టేనండీ. అలాంటి రోడ్డు ఇక్కడుందండి... పాపికొండల కెళ్ళేలోపు చాలా ఉన్నాయనుకోండి," అని చెప్పి లాంచీ కొంత దూరం వెళ్ళేక చుక్కాని దగ్గరకెళ్ళి తక్కువ లోతెక్కడుందో చూసుకుంటా ఒకచోట కెళ్ళేకా, "టాపు టాపు కొట్టరా," అనరిచేసరికి ఇంజను రూములో ఫస్టు బెల్లు మోగింది. నీళ్ళలోనే చూసుకుంటా రెండుసార్లు తాడు లాగేరు పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు.

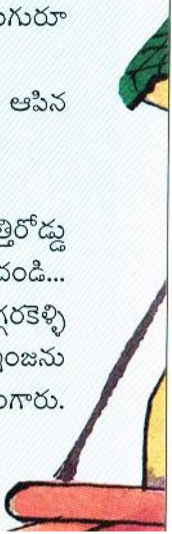

ఇంజను న్యూట్రలు చేశాడు కన్నాజీ.

ఒక పఱ్ఱ అంచు చూపించిన తాతారావు, "ఇక్కడ తమరు జలకాలాడొచ్చు," అంటూ మూడుసార్లు తాడు లాగేడు. దాంతో ఇంజను మొత్తం ఆగిపోయింది.

గెళ్ళేసి లాంచీని ఒడ్డుకి లాగి గునపం దిగేసి దానికి మోకుతాడు కట్టేరు. వాళ్ళిద్దరి దగ్గరకీ వచ్చిన మాణిక్యంగారు, "ఇక తవరు స్నానాలు చెయ్యొచ్చు సారుగారూ," అంటా వంటగది వేపున చూస్తా, "ఒరే సత్తిబాబూ, ముత్తెం మొదలెట్టంగ్రా వంట," అనరిచేడు. ఇద్దరూ తల్లి గోదాట్లోకి దిగి స్నానాలు చేసి లాంచీలో వాళ్ళకోసం ఏర్పాటుచేసిన కేబిన్‌రూమ్‌లోకి వెళ్ళి బట్టలు మార్చుకునొచ్చేరు.

వంటింకా అవ్వలేదు. చుక్కాని చిలక పైనున్న తాడు లాగితే వెళ్తున్న సీతారామా లాంచీ ఒక కొండ మలుపు తిరిగింది. ఆ మలుపులో గోదావరికి కుడిపక్కన ఒడ్డు మీదున్న పసుపూ ఎరుపు రంగులేసున్న గండిపోశమ్మ తల్లి గుడి కనిపించేసేరికి లాంచీ అక్కడాపేరు.

అంతసేపూ గోదాట్లో ఎక్కడ చూసినా ఉడికిపోతా ఉన్న వాతావరణం ఇక్కడ మట్టుకి చెట్లనీడల మధ్యలో చల్లగా హాయిగా ఉంది. కారణమేంటని కన్నాజీ నడిగితే, "ఈ అమ్మవారు మహాశక్తి," అన్నాడు. వివరంగా చెప్పమంటే మరి మొదలెట్టాడు.

ఈ పోశమ్మ తల్లి గిరిజన జాతికి చెందిందంట. చింతచెట్టు కింద వెలిసిన ఈవిడకి పూడిపల్లి గొందూరు ఊళ్ళ జనం గుడి కట్టించేరంట. అయితే ఈ గుడిలో గణాచారి ఉండడంట. లాంచీల మీదా, నావల మీదా అమ్మవారి దర్శనాని కొచ్చిన భక్తులు కోళ్ళు మేకలూ కోసి ఆ శక్తికి నైవేద్యం పెట్టేక ఆ చెట్ల కిందే వండుకు తిన్నాకా చీకటిపడేలోపే వెళ్ళిపోయేవారంట. ఎందుకంటే అది నది ఒడ్డునున్న అడవి ప్రాంతం. అందులోకీ చాలా భయం కలిగించే అమ్మవారి నిలువెత్తు రూపం. దరిమిలా భక్తుల కోరికలు నెరవేరడంతో జనం బాగా పెరిగారు. అమ్మవారి ఆదాయం పెరిగింది. దాంతో ఎండోమెంటువారు గుడిని స్వాధీనం చేసుకొన్నారు.

బొచ్చి అప్పారావు అనే అతనొచ్చి కొబ్బరికాయల దుకాణం పెట్టాడు. సారిక నాగేశ్వర్రావొచ్చి కాఫీ హోటలు పెట్టాడు. దుర్గారావు కిళ్ళీకొట్టు, పన రాములు కిరాణా కొట్టు పెట్టి కాపురాలు కూడా అక్కడే ఉండే సరికి వచ్చిన భక్తులు కూడా రాత్రుళ్ళు అక్కడే ఉండిపోవడం మొదలెట్టారు. ఎక్కడెక్కడ నుంచో వచ్చిన జనం బతుకుతెరువు చూసుకుంటా అక్కడే కాపురాలు పెట్టారు. దాంతో అక్కడో చిన్న గ్రామం ఏర్పడింది. ఆ గ్రామం ఇప్పుడు పోశమ్మ గండిగా పిలవడుతుంది.

వర్షాకాలంలో వరదలప్పుడు వడి ఆ గండి దగ్గరే ఎక్కువ ఉంటుందంట. అటుగా వెళ్ళే జనాల్ని ముఖ్యంగా చేపలు పట్టే జాలరోళ్ళనీ ఆ మహాతల్లే కాపాడు తుంది. అందుకే చాలామంది జాలరివాళ్ళు వాళ్ళ పిల్లలకి పోశమ్మ తల్లి పేరు పెట్టుకొంటారు. వాళ్ళ వేటనావల మీద ఆ ఆదిశక్తి పేరు రాసుకొంటారు.

పోశమ్మ గండిలో దిగి ఆదిశక్తిని దర్శనాలు చేసుకొచ్చిన అందరూ ఎందుకో తెలీదుగానీ పోశమ్మ తల్లి గుడి దగ్గరే విశ్రాంతి తీసుకోవడం మొదలెట్టారు.

చల్లని ఆ చెట్లనీడలో ఆదమరిచి నిద్రపోయిన విమలగీత, హరికృష్ణ లేచేసరికి సాయంత్రమైంది.

కళాసీ ముత్యం టీ పట్టుకొచ్చేడు. అది తాగి లాంచీ ఎక్కేసరికి కదిలి ముందు కెళ్తుందది. గాలి ఏమాత్రం ఆడ్డంలేదు. శరీరాల్లోంచి పొంగుకొస్తున్న చెమట్లకి కట్టుకొన్న బట్టలన్నీ తడిసిపోతున్నాయి. అర్జంటుగా స్నానాలు చేస్తే బాగుణ్ణు అనిపించింది గీతకి.

ఎడంపక్కనున్న పైడిపాక రేవులో లాంచీని ఆపమని గోదాట్లోకి మునిగి స్నానాలు చేశాకా ముందుకెళు తుంటే నదికి కుడిపక్కనున్న అందమైన పూడిపల్లి గ్రామం కనిపించేసరికి లాంచీ స్పీడు తగ్గించేడు కన్నాజీ.

లాంచీలోంచే చూస్తున్న విమలగీత, హరికృష్ణలకి పూరిపాకలు పెంకుటిళ్ళ మధ్యలో రంగు వెలిసిపోయిన మేడలు, డాబా ఇళ్ళు కనిపించాయి.

ముందుకెళ్తుంది సీతారామాలాంచీ. సూర్యుడు పడమర దిగిపోతున్నాడు. గోదాట్లో గాలి సుళ్ళు తిరుగుతా వీస్తుంది. లాంచీ దేవీపట్నం రేవులో ఆగింది.

ఒడ్డునే కొండ మీదున్న గుళ్ళల్లో దీపాలు వెలుగుతున్నాయి. పూజార్ల మంత్రాలు మొదలవుతున్నాయి.

ఆవేళ పౌర్ణమి. గోదావరికి తూరుపు దిక్కున చంద్రోదయమవుతుంది. వెన్నెల్లో గోదారి చాలా అందంగా ఉంది. దాన్ని కళ్ళతో చూడాలి తప్ప చెప్పకూడదు. గోదాట్లో పూసిన వెన్నెల్లో వీస్తున్న ఆ గాలి తన గులాబీరంగు వేళ్ళ సందుల్లోంచి చూస్తుంటే మహదానందంగా అనిపిస్తున్నాయి. గత జన్మలు గుర్తుకొస్తున్నాయి.

ఆ వెండి వెలుగుల్లో కల్సిన పారిజాత పరిమళాల్లో కల్సిన గుండ్రటి వెండి చంద్రుడు ఒకటే వెలిగి పోతున్నాడు. గోదావరి ఒడ్డుకి కుడిపక్కన ఉన్న గ్రామంలోంచి నన్ను దోచుకొందువటే వన్నెల దొరసానీ... పాట గాలిలో కల్సి వినిపిస్తుంది.

పాపికొండల్నుంచి వస్తున్న టూరిజం బోట్లో జనం పాటలు వింటూ డాన్సులు చేస్తున్నారు. గాలి గిసగిసా శబ్దాలు చేస్తా వినిపిస్తుంది.

గోదాట్లో వలలు వేసిన చోట వచ్చేపోయేవాళ్ళు గుర్తించేందుకు ఆనవాలుగా ఆనపకాయల్లో ఉంచిన ఇళాయిబుడ్లు నేలకి దిగిన నక్షత్రాల్లో మెరుస్తున్నాయి.

లాంచీ ఆగగానే దిగిపోయిన అంజిబాబు, "సరిగ్గా పౌర్ణమి చూసుకొనే దిగిపోయేరన్నమాట," అన్నాడు.

"మా ప్లానే అది గదండీ," అంది గీత.

"ఈ గోదారి ఒడ్డున ఉద్యోగం చెయ్యడం గతజన్మలో చేసుకొన్న పుణ్యమే నండీ," అంటూ డైరీ తీసి నది మీద తను రాసుకొన్న అనుభూతుల్ని చదూ తుంటే బుంగమీసాల్తో నవ్వుతా వాళ్ళ మధ్యలోకొచ్చిన మాణిక్యం, "ఇంక తవఁరు ఈ పోలీసుజ్జోగానికి రాజీనామా చేసేసి కవిత్వం రాసేసుకోవచ్చండోయ్," అన్నాడు.

దానికి అంజిబాబు నవ్వేస్తుంటే ఆ వెన్నెల్లో నావ వేసుకొని కచ్చులూరు నించి దిగిపోయిన రత్నప్రసాద్, "ఈసారి మా ఊళ్ళోనే మకాం పెడ్తానని ప్రామిస్ చేసి ఇదేంటి?" అంటా చాలా పెద్ద గొడవే పడ్డాడు.

ఆకాశంలో ఎదుగుతున్న చంద్రుడు వెండిరంగులో కొస్తున్నకొద్దీ నీళ్ళల్లో మెరుపులు పెరుగుతున్నాయి. చల్లగాలితోపాటు అలల తపతపల చప్పుళ్ళు పెరిగాయి. అంతా నది మధ్యలో ఉన్న ఆ ఇసకతిప్ప మీద కూర్చుని ఆకాశంకేసి చూస్తూ, "ఇలాంటి అనుభవాలు ఏ కొందరు అదృష్టవంతులకో తప్ప అందరికీ దక్కవు," అన్నారు.

*

పదిగంటలు దాటేసరికి గోదావరంతా వెన్నెలే వెన్నెల. వాతావరణం బాగా చల్లబడిపోయింది. వాళ్ళకి కాస్త దూరంగా పెద్ద ఇసుకతిప్ప ఉంది. దాని వెనక్కి వెళ్తే ఎవ్వరికీ కనబడరు. అలా వెళ్ళిన వాళ్ళిద్దరూ ఆ రాత్రంతా ప్రకృతి ఒడిలో శృంగారానికి దిగారు.

తెల్లవారింది. కొండ మీద ఆంజనేయస్వామి గుళ్ళోంచి దండకం విన్పిస్తుంది. రాత్రినించీ వీస్తున్న గాలి ఇప్పుడాగిపోయింది. నావల్లో కెక్కిన జనం అవతలున్న కంపెనీ రేవు (ఆ రేవు పేరు)లో కెళ్ళడానికి బట్టల మూటల సైకిలూ, సీవండి గిన్నెల సైకిలో నావలోకెళ్తున్నాయి.

కూనవరం నించి రాజమండ్రి వెళ్తున్న పాసింజరు లాంచీ ఈ రేవులోకొస్తుంటే తన బైనాక్యులర్‌తో ఆ లాంచీలో జనాల్ని చూస్తా వెతుక్కొంటున్నాడు కన్నాజీ. రేవుకి కాస్త దూరంగా బట్టలుతికేవోళ్ళ గూనల్లో చాడేసి నానబెట్టిన బట్టలు ఉడుకుతున్నాయి. రేవంతా సందడిగా ఉంది. గాలాడ్డం లేదు. ఒకటే ఉక్క. పెరిగే ఎండ గూబలు వాయగొట్టడం మొదలెట్టింది. ఎస్సై అంజిబాబుకి బై చెప్పడంతో బయల్దేరింది లాంచీ.

సింగన్నపల్లి రేవులో మొబైల్ చెక్‌పోస్టు వాళ్ళు ఆపితే సంతకాలు చేసొచ్చాడు మాణిక్యంగారు. ముందుకు పోనిమ్మన్నాడు. లాంచీ కొత్తూరు దాటి మాంధాపురం వచ్చిందో లేదో అడుగున పెద్దబండరాయి తగిలి ఫేను

రెక్క విరిగిపోవడంతో ఆగిపోయింది. రెంచి పట్టుకొని నీళ్ళలో మునిగి కన్నాజీ విరిగిన ఫేన్ నిప్పుకొని పైకి తేలాడు.

స్పేరుఫేన్ కోసం వెతికితే లేదు. అందరి మీదా చాలా కోపం వచ్చేసింది మాణిక్యానికి. ఎవరితోనూ ఏం మాటాడక లాంచీ టాపు మీదున్న టైరు మీద కూర్చున్నాడు. దాంతో అంతా తెగ భయపడిపోతున్నారు. ఆ వాతావరణం అంతా చూసిన హరికృష్ణ ఇనప నిచ్చెనెక్కి మాణిక్యం దగ్గరకెళ్ళి, "మీరేం ఫీలవ్వకండి మాణిక్యం గారూ! పోలవరంలో ఎవరో మంచి వెల్డరున్నాడంట తాతారావుతో పాటు నేనూ వెళ్ళొస్తాను," అన్నాడు.

"ఈ ఎదవ తత్తుకొడుకు కండకావరం గాకపోతే జూడండి మీ ముందే మొన్న సీజన్లో తిడితే భరోసా ఇచ్చేరు..." అన్నాడు.

"వాళ్ళనేవీ అనకండి... మేవేం ఇబ్బండి పడటంలేదు."

"స్వారీ అండి సార్‌గారూ," అని మాణిక్యం తెగ బాధపడిపోతుంటే నవ్వేసిన హరికృష్ణ క్రాసవుతున్న పాసింజరు లాంచీని ఆపి తాతారావుతో పాటు ఎక్కి పోలవరం రేవుకి టిక్కెట్లు కొన్నాడు.

లాంచీ నిండా ఒకటే జనం. ఎదరాలు బల్లల మీద చోటులేక చాలామంది గిరిజనులు కిందే కూర్చున్నారు. వాళ్ళతోపాటు ఒక చిలకజోస్యం వాడూ కూర్చున్నాడు. వాడి దగ్గరకెళ్ళి కూర్చుని జోస్యం చెప్పించుకొంటున్న హరికృష్ణ కేసి చూస్తున్న లాంచీలో కొందరు మూగేరు. కాస్సేపటికి వాడు బిజీ అయిపోయాడు.

రకరకాల రేవులు దాటుకుంటూ పోలవరం రేవులో ఆగిందా పాసింజరు లాంచీ.

నది ఒడ్డున ఉన్న చిన్న టౌను పోలవరం. కాఫీహోటెళ్ళ లోంచి లేటెస్ట్‌గా రిలీజైన సినిమా పాటలు జాంజామ్మంటా వినిపిస్తున్నాయి. రోడ్డుకి ఎడంపక్క టూరింగ్ టాకీస్‌లో మాస్ హీరో పోస్టరొకటి అంటించుంది.

ఆంజనేయ స్వామి గుళ్ళో నుంచి వస్తున్న భక్తిపాటని స్పీడుగా వచ్చిన బస్సు రోడ్డుకి అటుపక్క వాళ్ళకి విన్పించకుండా కట్ చేసి అదెళ్ళాకా మళ్ళీ వినిపిస్తుంది పాట. ఎక్కడ చూసినా జనం గోదారి యాసలో రకరకాల మోటుమాటలు, కేకలు, కూకలు.

తాతారావూ హరికృష్ణా ఆ చిన్న వర్క్‌షాపు దగ్గరకొచ్చేసరికి షాపు ఓనరూ వర్కరూ దెబ్బలాడు కొంటున్నారు.

వాళ్ళ గొడవలోంచి అర్థమవుతుందేంటంటే ఆ వర్క్‌షాపు ఓనరు పేరు పుల్లారావు. ఆ వర్కర్ పేరు సాయిరాజు. చాలా బ్రిలియంటైన వాడో మూడీ ఫెలో. తనకి మూడ్ వస్తే తప్ప పనిచెయ్యలేడు. 'మిషన్‌లా పనిజెయ్యడం నాకు రాదు,' అంటున్నాడు వాడు. 'బేరం ఒప్పుకొన్నాకా మూడు, గాడిదగుడ్డూ అంటే ఎలాగ. ఒకరోజు గాదు రెండ్రోజులు గాదు ప్రెతీరోజూ ఇదే పెంటయిపోతుందీడితో,' అంటున్నాడు పుల్లారావు.

గొడవయ్యాక తెగెతెంపులు చేసుకొని ఆ చిన్న వర్క్‌షాపు లోంచి బయటి కొచ్చేస్తున్న సాయిరాజు, తాతారావు చేతిలో రెక్క విరిగిపోయిన ఫేన్ చూసి, 'కొత్తది చెయ్యాలి. ఇది పనికిరాదు,' అని దాన్నందుకొని వెంటనే ఇనుము కరిగించి పోతపోసి గ్రైండ్ చేసి మర కొయ్యడానికి లేత్ మిషనెక్కిస్తుంటే మతోయినట్టు చూస్తున్నాడు పుల్లారావు. ఇప్పుడే వస్తానండి అంటా బయటికెళ్ళాడు తాతారావు.

ఒక పక్కన లేత్ మిషన్‌కి పళ్ళచక్రాలు బిగిస్తా, "ఏ ఊరు గురూ మన్ది?" అన్నాడు సాయిరాజు.

"హైదరాబాదు," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"ఈమధ్య గోదాట్లో టూరిస్టులు బాగా పెరిగారు నువ్వూ ఆ బాపతే అనుకొంటాను," అని నవ్వి, "నువ్వేం అనుకోపోతే పక్కనే ఉన్న పీర్ల సాయిబు హోటెల్లో ఓ టీ చెప్పేసి వస్తా... ఓ అరపెట్టి చార్మినారట్రా," అన్నాడు.

నవ్వుతా, 'అలాగే,' అని బయల్దేరిన హరికృష్ణని వెనక్కి పిల్చి, "టీ సాయిరాజుకని చెప్పు. పొడుం మార్చి కొంచెం చిక్కగాజేసి మరగేస్తాడు," అన్నాడు.

"అలాగే," అంటా నవ్వుతా వెళ్ళిన హరికృష్ణ పక్కనే ఉన్న సాయిబు హోటల్లో టీ చెప్పి తనో టీ తాగి తిరిగొస్తా సాయిరాజడిగిన చార్మినార్ సిగరెట్లు కొనుక్కొచ్చే లోగా కొత్త ఫేన్ రెడీ అవ్వడమే గాకుండా పాత ఫేన్‌ని వెల్డింగ్ కూడా చేసేసేడు సాయిరాజు.

డబ్బులు తీసుకొంటున్న వర్క్‌షాపు ఓనరు పుల్లారావు, "ఈడంత ఆషామాషీ మనిషి కాదండి... కాస్త చదువుగానీ ఉండుంటే చాలా గొప్ప ఇంజనీరయిపోయుండే వోడండి... కాపోతే ఒకటే ఇబ్బందండి... ఏంజేసినా మనసుతో చెయ్యాలంటాడు. అలా చెయ్యడానికి మూడు రావాలంటాడు... కొరుక్కు తినేస్తున్నాడనుకోండి," అన్నాడు.

ఈలోగా ఏదో కాయితం పొట్లంతో దిగిన తాతారావుతో, "బయల్దేరదావా?" అంటే, "ఆయ్," అన్నాడు.

తాతారావు భుజం మీద చెయ్యేసిన హరికృష్ణ, "అడగడం మర్చిపోయేను. మీ ఆవిడెలాగుంది?" అన్నాడు.

"దానికేంటండీ... రుబ్బురోలు పొత్రంలాగ బానే ఉందండి... తెల్లారితే టీవీ ముందే గడండీ కూకోడం. మీకో విషయం తెల్సాండీ మా యావిడ పోలికలు మట్టుకే మా నాన్నయ్య అనుకొన్నాను బుద్ధులు కూడా అని పోనుపోను అర్థవయ్యిందండి," అన్నాడు తాతారావు.

"మీ అమ్మ ఎలాగుంది?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

నవ్వేసిన తాతారావు, "నేను బతికున్నంతకాలం మాయమ్మ బానే ఉంటదండి," అన్నాడు.

"మీ అమ్మనెంత బాగా చూసుకుంటావో మీ ఆవిడ్ని కూడా అంత బాగా చూసుకోవాలి తాతారావ్."

"మీరు కూడా ఇలాగే మాటాడ్తారేంటండి అబ్బులుగారూ. తిన్నగా ఉంటే చూసుకుంటాం. మా నాన్నలాగ దగుల్బాజీ పన్లు చేస్తుంటే ఎలా చూసుకుంటాం?"

"ఏం చేసింది?" అడిగాడు హరికృష్ణ.

"మొన్నటికి మొన్న రథం వీధిలో మెండా హనుమంతరావుగారి దగ్గర అయిదు వేలకి చీటీకట్టి మూడోనెల తర్వాత అడ్డంగా పాడి డబ్బులు తీసేసుకొని ఆ తర్వాత కట్టడం మానేసింది. దాంతో కొంపమీద కొచ్చేరా షావుకార్లు. అడ్డెళ్ళిన మా యమ్మ చేతి మురుగులమ్మి కట్టింది గాబట్టి సరిపోయింది. లేకపోతే ఏమవును?" అన్నాడు.

చాలా దిగువలో ఉన్న రేవులోకొచ్చిన వాళ్ళకి కూనవరం వెళ్ళే పాసింజరులాంచీ కనిపిస్తే పిల్చి ఎక్కి మాంధాపురం రేవులోకి టిక్కెట్లు కొన్నారు. పల్చగా ఉన్నారు లాంచీలో జనం. కొండల్లోపలి గ్రామాల్లో గిరిజనులే ఎక్కువున్నారు. మిగతా వాళ్ళంతా బట్టలు, అల్యూమినియం సామాను, కిరాణా అమ్ముకొనే వ్యాపారస్తులు.

సాయిరాజు చేసిన ఫేన్ రెక్కనే చూస్తున్న హరికృష్ణ, "నువ్వు పసిగట్టేవో లేదోగానీ తాతారావూ... ఆ సాయిరాజు చాలా గొప్ప వర్కరు. మారుమూలుండిపోయిన మేధావి తెల్సా?" అన్నాడు.

"అలాగాండీ," అంటా ఆ ఫేన్‌ని చూసిన తాతారావు, "నిజవేనండి. ఇలాంటియ్యి మా దవిళేశ్వరంలో ఉన్నా పెద్దపెద్ద పొంద్రీల్లో పోతపోస్తారు. మీరన్నట్టు ఈ మారు మూలనున్న ఈడిలా జెయ్యడం అది క్షణాల మీద జెయ్యడం... గొప్ప విషయవేనండీ," అన్నాడు.

"ఐతే... ఏంజేసినా మనసు పెట్టి చేస్తాడా సాయిరాజు... ఈ టైములో మన మంగరాజు గుర్తుకొస్తున్నాడు నాకు... అతను కూడా ఇదే చెప్పాడు ఏం చేసినా మనసుతో చెయ్యి అని... ఈ గొప్పమాట ఎవరు చెప్పారో తెల్సా?"

"ఎవరు చెప్పారు?"

"మన అచ్చిరెడ్డి మంగరాజు," అంటా మాటాడ్తూ పోతున్న హరికృష్ణని ఆ మనిషి చూశాడు.

నల్లగా, బలంగా, ఎత్తుగా తుమ్మదుంగ లాగున్నాడు. తెల్లటి టెరికాటన్ లాల్చీ పైజామా, చంకలో బ్రౌన్‌కలర్ తోలుసంచీతో ఉన్న ఆ మనిషి బరువు నూట ఇరవై కిలోలకి తక్కువుండడు. హరికృష్ణ మాటతీరూ కలుపుగోలుతనం చూసి, "ఏ ఊరు మన్దీ?" అన్నాడు.

"హైదరాబాదు," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"చూస్తుంటే ఏ గవర్నమెంటాఫీసులో ఉజ్జోగం చేసే మనిషిలాగనిపిస్తున్నావ్... నేనన్నది రైటేనా?" అన్నాడు.

నవ్విన హరికృష్ణ చెప్పండన్నాడు.

తన పేరు మాజేటి రామాంజనేయులంట. ఈ గోదాట్లో తిరిగే మహారాణీ, యువరాణీ, త్రిలోకసుందరీ లాంచీలు తనవేనంట. ముందుకెళ్తే వందల ఎకరాల్లో ఎండే మిరపపంటలంతా తను కొంటాడంట.

"అలాగా," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"మాటలు మెత్తగా ఉన్నా నీ మొకం మాటతీరూ జూస్తుంటే చాకులాగున్నావ్. నీకొచ్చే జీతం కన్నా అయిదొందలెక్కువిస్తాను. నా దగ్గర గుమాస్తా వుజ్జోగం చెయ్యొచ్చు గదా?" అన్నాడు షావుకారు.

చెయ్యొచ్చునన్నట్టు నవ్వాడు హరికృష్ణ.

"నవ్వడం గాదబ్బాయ్... నీ ఫేమిలీతోపాటు మా రాజమండ్రి వస్తే డైలీ తిరిగే రాజమండ్రి... కొండమొదలు పాసింజరు లాంచీలో నీకు గుమాస్తా పోస్టు ఇస్తాను. వందా రెండొందలుగాదు నెలకి ఏడొందలిస్తాం. ఏవంటావ్?"

చాలాసేపట్నుంచి అతనడిగినదానికి నవ్వుతున్న హరికృష్ణ మళ్ళీ ఇంకోసారి నవ్వేసి, "రావాల్సిన పరిస్థితి వస్తే తప్పక వస్తానండి," అన్నాడు.

"మా రాజమండ్రిలో ఇప్పుడు చాలా డబ్బున్నోళ్ళంతా ముందు మాలాంటి షావుకార్ల దగ్గర పనిజేసినోళ్ళే," అన్న ఆ రామాంజనేయులు కొంతదూరమెళ్ళాక ఆరబెట్టిన మిరపపళ్ళ దగ్గర దిగిపోయాకా మళ్ళీ కదిలిన లాంచీ మాంధాపురం రేవులో వాళ్ళిద్దర్నీ దింపెళ్ళింది.

వెల్డింగ్ చేయించిన ఫేన్‌ని లాంచీ అడుగున బిగించేసరికి మధ్యాహ్నం మూడు. కాయకష్టం చేసొచ్చినట్టు అలిసిపోయిన హరికృష్ణకి, తాతారావుకి అన్నం పెట్టిన సత్తిబాబు నాటుకోడి, పచ్చి జీడిపప్పు ఇగురు వేసి చారుగిన్నె ముందు పెట్టాడు. అద్భుతమైన ఆ కూర రుచికి మతిపోయిన హరికృష్ణ, "ఏం టేస్టూ... ఏం టేస్టూ... ఎక్కడ నేర్చుకొన్నావయ్యా ఇంత గొప్పగా చెయ్యడం," అన్నాడు.

ఆబగా తింటున్న తాతారావు కొంచెం ఆగి, "ఇంకెక్కడండి వాళ్ళ రవణమ్మ దగ్గర," అన్నాడు.

ఇంతలో అక్కడికొచ్చిన గీత, "మనం ఇన్ని రకాల సూప్స్ తాగేం కానీ... ఈ చింతపండు చారు రుచి ఎక్కడా చూసెరగం. నేనైతే గ్లాసులో పోసుకు తాగేసేను," అంది.

ఆ భోజనాన్ని తెగ మెచ్చుకొంటూ తింటుండగానే లాంచీ స్టార్ట్ చేసిన కన్నాజీ ఫస్ట్ గేరేసి చుక్కాని చిలకతో కుడిపక్కకి కోసేడు. గోదావరి మధ్యలోకొచ్చిన లాంచీ కోండ్రుకోటా, వాడపల్లి దాటగానే కూనవరం నుంచి రాజమండ్రి వేపెళ్తున్న ఇంకో పాసింజరు లాంచీ వాళ్ళకెదురైంది. దాని పేరు వెంకటేశ్వరి. అదీ మాణిక్యం గారిదే. అయితే వాళ్ళన్నయ్య సోమేశ్వర్రావు నడుపుతాడు దాన్ని. ఇంజనురూములో కూర్చునే బైనాక్యులర్ తీసి ఆ లాంచీలో జనాన్ని చూస్తున్నాడు కన్నాజీ.

లాంచీ ఎర్రవరం రేవులో కొచ్చేసరికి ఆ రేవు ఒడ్డున ఆగున్న మొబైల్ హాస్పిటలు లాంచీ లోపల ఒక స్త్రీ గుక్కతిప్పుకోకుండా అరుస్తుంది. అవి కేకలు. మామూలు కేకలు గాదు పొలికేకలు. అది చూసిన విమలగీత, "మన లాంచీని అక్కడికి పోనియ్యండి," అనరిచింది.

ఆగిన లాంచీలోంచి ఆ గట్టు మీదకి దూకిన వాళ్ళంతా మొబైల్ హాస్పిటల్లోకి పరుగెత్తారు. కేబిన్‌రూమ్‌లో బల్లమీద నెలలు నిండిన కొండరెడ్ల సీతమ్మ నొప్పులు రావడంతో గిలగిలా కొట్టుకొంటోంది. ఆమెని పట్టుకొన్న ఇద్దరు మేల్ నర్సులూ ఆపలేకపోతున్నారు. కడుపులో బిడ్డ అడ్డం తిరిగిందని డాక్టరు చెపుతుంటే ఒడ్డున నిలబడ్డ సీతమ్మ భర్త రాజన్న ఏడుస్తున్నాడు. మగాడలా ఏడుస్తుంటే చూళ్ళేకపోయిన విమలగీత ఓదార్చిందతన్ని.

సిజేరియన్ చెయ్యాలి సంతకం పెట్టమని పేడ్ క్లిప్పు పెట్టిన కాయితం ఇస్తే వేలిముద్ర వేశాడు రాజన్న.

కేబిన్‌రూమ్ తలుపులు మూసెయ్యబోతుంటే లోపలికి దూరింది గీత. ఇద్దరు నర్సులూ సీతమ్మని కూర్చోబెట్టి నడుం ముందుకు వంచుతుంటే గీత కూడా సాయపడింది. డాక్టరు చెపితే ఆ సీతమ్మ తలని మోకాళ్ళ మధ్యలో పెట్టి నొక్కింది గీత. స్పెషల్ ఎనస్తీషియా ఇచ్చాడు డెన్నీస్ జోసెఫ్.

కొండరెడ్ల సీతమ్మని ఆపరేషన్ టేబిల్ మీద వెల్లకిలా పడుకోబెట్టి కాళ్ళు ఎడం చేసి ఉంచారు. ఆరు నిమిషాల తర్వాత పొత్తికడుపు దగ్గర ఏడు సెంటీమీటర్లు కట్ చేసి బిడ్డ తలని ముందు బయటికి తీసేసి బొడ్డు కోసి మేల్ నర్స్‌కిస్తే ఆ నర్స్‌తో పాటు గీత కూడా వెళ్ళింది. ఏడ్వని బిడ్డ పిర్రల మీద మెత్తగా కొట్టేసరికి మరి ఏడుపు మొదలెట్టింది.

బొడ్డు దగ్గర దారం కట్టిన నర్సు ఆ బిడ్డని శుభ్రం చేసి స్నానం చేయిస్తుంటే గీత కూడా సాయపడ్డం మొదలెట్టింది.

చాలా చాతుర్యంగా సీతమ్మకి కుట్లేసిన డాక్టర్ డెన్నిస్ ఆ జీసస్‌కి ప్రేయర్ చేస్తుంటే వెనకే నిలబడ్డ గీత కూడా ప్రార్థన చేసింది.

ఆపరేషన్ సక్సెస్. ఆడపిల్ల అందంగా ఏడుస్తుంది.

గట్టు మీద నిలబడ్డ రాజన్నతో, "పిల్లని బాగా చూసుకోండి... మంచి బట్టలు కొనుక్కోండి," అంటూ పదివేల రూపాయల నోట్లకట్ట ఆ రాజన్న చేతికిచ్చింది గీత.

దాన్ని చూసిన రాజన్నతోపాటు ఆ చుట్టుపక్కల జనాలకి మతులు పోయాయి.

పుట్టేకా పదివేలని చూడని రాజన్నకి ఇది కలో నిజమో అర్థం గావడం లేదు. అదిరిపోతా బెదిరిపోతా చూస్తున్నాడు.

కాకీనిక్కరు బొజ్జమీదికి లాక్కుంటా, రాజన్న దగ్గర కొచ్చి వాడి జబ్బ మీద చరిచిన మాణిక్యంగారు, 'ఆ అమ్మగారెవరనుకుంటున్నావ్‌రా ఎదవ తత్తుకొడకా, మామూలు బట్టల్లో దిగిన సీతమ్మోరు... ఇంక బెదిరిపోతా జూడ్డం మానేసి ఆటినందుకోరా బాబా," అంటా తన నల్లకళ్ళద్దాలోసారి తీసి తుడిచి మళ్ళీ పెట్టుకొన్నాడు.

*

వాళ్ళు కపిలేశ్వరపురం జనం కాపురముంటున్న ఆ ఇసుకతిప్ప మీదికొచ్చేసరికి చంద్రుడు ఆకాశంలో కొచ్చేసి బ్రహ్మాండంగా వెలిగిపోతున్నాడు. దిగిన గీత, హరికృష్ణల చుట్టూ బిలబిలమంటా సందడిచేస్తా వాళ్ళ ముందు మూగిపోతా మంగరాజు కనబడకపోయేసరికి, "ఆ ముసలతనెక్కడా?" అనడిగాడు హరికృష్ణ.

"కొల్లూరు తిప్పమీదుంటున్న బద్దరావుగాడికి ఒంట్లో బాగోలేదంటే చూడ్డానికని మధ్యాహ్నం లాంచీలో వెళ్ళేడండి," అంది ధనలక్ష్మి.

"అతన్నెప్పుడు చూద్దామా అని ఆత్రంగా ఉంది... ఇక్కడికి పాపికొండలెంత దూరం?" అడిగింది గీత.

"పది కిలోమీటర్లండి," అన్నాడు గంగారావు.

"అయితే ఇది ఆ పాపికొండలగాలే... చూడు గీత ఎంత చల్లగా ఉందో," అని ధనలక్ష్మిని దగ్గరికి పిల్చి, "చూడమ్మా వెన్నెల వెచ్చగా ఉంటుందా, చల్లగా ఉంటుందా?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

"చల్లగా ఉంటదండి," అంది ధనలక్ష్మి.

పెళ్ళాన్ని ఇసకలోకి తోసి వాళ్ళ ముందుకొచ్చిన గంగారావు, "వెచ్చగా ఉంటదండి," అన్నాడు.

"కాదు చల్లగా ఉంటది."

"కాదెహె వెచ్చగా ఉంటది." వాళ్ళలా దెబ్బలాడుకుంటుండగానే ఒకపక్క నించి ఆ సందడి చూస్తానే ఆ పాకల్లో మగోళ్ళంతా పూటుగా తాగడం మొదలెట్టేరు. అది చూసిన లాంచీ స్టాఫులో కొందరు వాళ్ళని ఫాలో అయిపోయేరు. అందరికంటే ముందు సత్తిబాబు. వెన్నెల్లో ఆ ఇసుకతిప్ప మీద ఒకటే సందడిగా ఉంది.

అంతలో ఒక పాకలోంచి వెంకటలక్ష్మి అనే ముప్పై ఏళ్ళ మనిషి మట్టిదాకలో పొగలు కక్కుతా కమ్మటి వాసనేస్తున్నదేదో తెచ్చింది. "ఏంటిదీ?" అంది గీత.

"లచ్చుంచారు (లక్ష్మీచారు) కుండకి బొట్లెట్టి పూజచేసి అన్నం వార్చిన గెంజీ కడుగూ ఆ కుండలో ఏసి అది పులిసేక కాస్తారు లచ్చుంచారు... సవ్వాదిగా ఉంటదని మీకోసం ఎండిరొయ్యల తలకాయలేసి మరీ కాసేనండి," అంది వెంకటలక్ష్మి.

ఒక స్పూనుతో దాన్ని తీసుకొని తాగిన హరికృష్ణ "చాలా బాగుంది రుచి," అన్నాడు.

మరిడమ్మ అనే ఇంకో మనిషి ఎండురొయ్యలు, తెలగపిండి కూర, పచ్చి రొయ్యలు, చింతచిగురు తెచ్చింది. వాటి రుచి చూసిన గీత "అమోఘం. ఈ గోదావరిలోకి రాకపోతే ఈ రుచులు మిస్సయిపోదును," అనరిచింది.

ఇంతలో ఆ వెన్నెట్లో అప్పటికప్పుడు పట్టిన జెల్లని నిప్పుల్లో కాల్చి తన పొడుగాటి గోళ్ళతో ఆ చేప చర్మం లాగిపారేసేక ఆ ఉడికిన ఫ్లెష్ మీద సముద్రలవణం, ఎర్రకారం, నారింజరసం అద్ది వాళ్ళకందించేడు.

ఆకాశంలో చంద్రుణ్ని చూస్తా వెన్నెల్లో గోదావరిని చూస్తా అది తిన్న గీత, హరికృష్ణలు-

"అద్భుతం. నిన్ను, ఈ రుచినీ ఎప్పటికీ మర్చిపోలేం," అన్నారు.

చాలా సంతోషంగా నవ్వుతా ఆ వెన్నెల్లో వెలిగిపోతున్న వాళ్ళనే చూస్తా వెళ్ళిపోతున్న మనిషెవరో కాదు... రాంపండు. చేసిన తప్పుని ఒప్పుకొని పూర్తిగా మారిపోయిన రాంపండు. అందరు చేసినవీ బాగున్నాయి. రాంపండు చేసిందయితే మహాద్భుతంగా ఉన్నాయనుకొన్నారు వాళ్ళు. "ఈ రుచులు స్టార్ హోటల్స్‌కెళ్ళి వేలు పోస్తే వస్తాయా... అసలివన్నీ ఇంత రుచిగా ఉండటానికి వీటిలో వాళ్ళేం వేసి కలియబెట్టారో తెల్సా?" అంది గీత.

"ఏం వేసేరు?" అడిగాడు హరికృష్ణ.

"ఆప్యాయత... అనురాగం... అవును వాటిని ఈ వంటలో వేసి చెక్కగరిటెతో కలబెట్టారు... లేకపోతే ఇంత రుచెలాగొస్తుంది?" అని ఎదురు ప్రశ్నేసింది విమలగీత.

వాతావరణంలో గాలి పెరిగింది. వెన్నెల్లో వెలుగు పెరిగింది. ఆ వెన్నెల్ని చూస్తా పేరు తెలీని కొన్ని పక్షుల గుంపు ఆకాశంలో ఆ పక్కన ప్రయాణమై చంద్రుడి మీంచి ఈ పక్కకెళ్తుంది.

కపిలేశ్వరపురం జాలరి పాకల మధ్య మందెక్కువైన కృష్ణుడు రామాంజనేయ యుద్ధం నాటకంలో పద్యాలు పాడ్తున్నాడు.

ఆ వేసవికాలం వెన్నెల్లో వేద గోదావరి వింతవింత అందాల్తో వెండి వెన్నెల జిలుగుల్తో మెరిసిపోతుంది. విమలగీత, హరికృష్ణల ముందు గుమిగూడిన మిగతా జనంతో కల్సి చాలాసేపు మాటాడి, పరాచికాలాడి వాళ్ళతో పాటే భోజనం చేసి, ఆపిన లాంచీ పక్క ఇసుకతిప్ప వెనక వేసిన పరుపుల మీద కెళ్ళి వెచ్చటి రగ్గులు కప్పుకొని నిద్రపోకుండా ఆకాశంలో చంద్రుణ్నే చూస్తున్నారు. కాస్సేపటికి వెన్నెల వాళ్ళని కాటేసింది. తెల్లటి పరుపు మీద వెల్లకిలా పడుకున్న విమలగీత మీద వాలాడు హరికృష్ణ. తక్కిన విషయాల్లో ఏమోగానీ ఈ విషయంలో మట్టుకి గీతదే డామినేషనంతా. తను చెప్పినట్టే జరగాలంటుంది. అలా ఆ రాత్రంతా ఆమె కింద చాలాసార్లు ఓడిపోయాడు హరికృష్ణ.

తెల్లవారింది. వాకబు చేస్తే మంగరాజింకా రాలేదని తెల్సింది.

"ఓ పని జేస్తావండి... మేవెళ్ళి తీసుకునొస్తాం," అంటా నావ వేసుకుని బయలుదేరారు గంగారావూ, కృష్ణుడూ.

అందరూ ఆ ఒడ్డునున్న చెట్ల వెనక్కెళ్ళి వచ్చి ముఖాలు కడిగి స్నానాలు చేసేక గుచ్చిన గునపం లాగిన సత్తిబాబు, "ఒరేయ్ ఎల్లారావూ, టేకూరు రేవులోకి కొయ్యరా. ఇయ్యాళ మనందరి పలహారాలూ రవణమ్మ హోటల్లోనే," అనడంతో ఇంజను స్టార్ట్ చేశాడు కన్నాజీ.

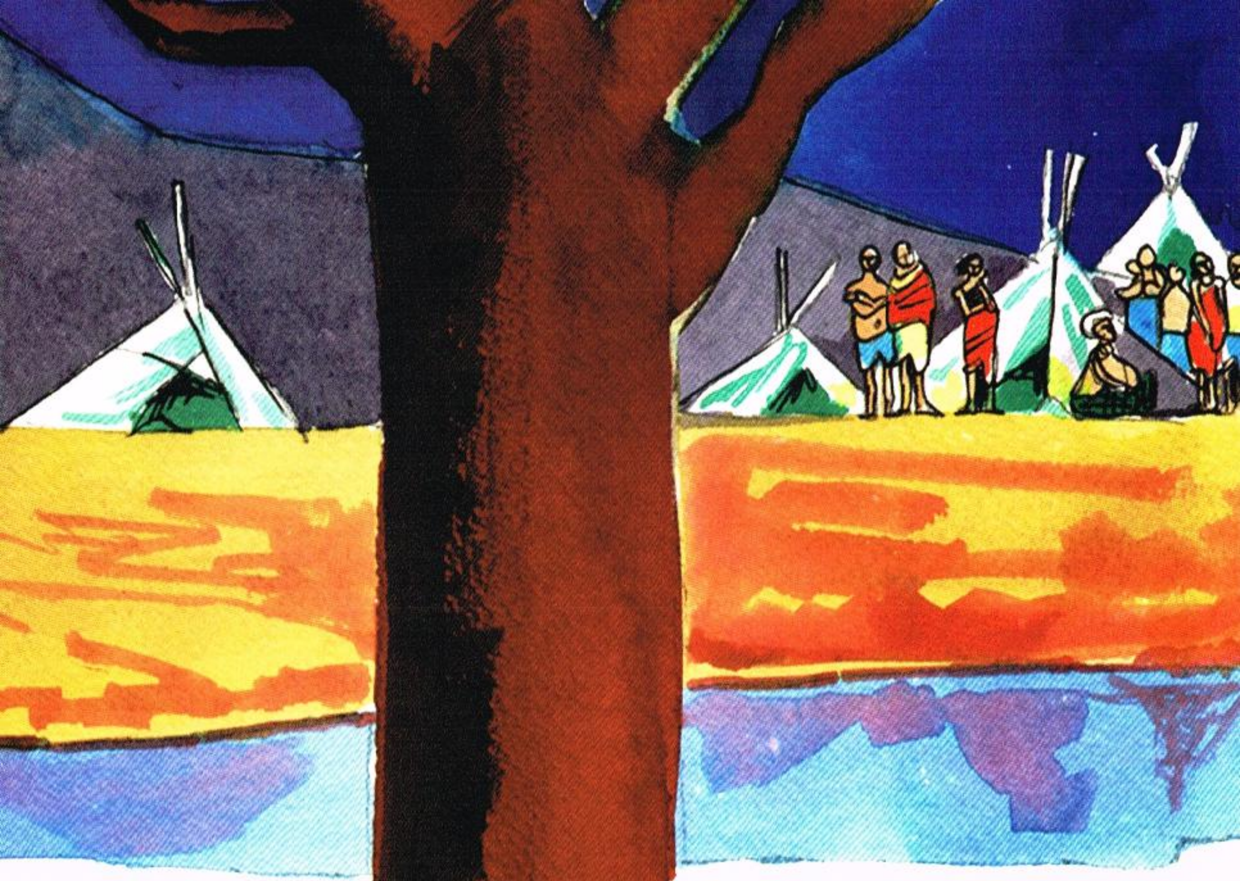

చల్లని గాలి ముఖం మీదకొస్తుంటే సీతారామా లాంచీ టేకూరు వేపేళ్తుంటే మెండా ముత్యాన్ని పిల్చిన హరికృష్ణ, "ఆ మంగరాజు ఎగువలో ఉన్న కొల్లూరులో కూడా వడ్డీ వ్యాపారం చేస్తాడా?" అన్నాడు.

"ఆడు కొల్లూరులో ఏంటండీ ఇంకా పైనున్న కొయిదాలో కూడా చేస్తాడు... ఒక్క ముక్క జెప్పమంటారాండీ... ఎక్కడ ఎవడి ప్రేణం జిల్లార్చుకుపోద్దో అక్కడ మంగరాజుంటాండండీ," అన్నాడు.

టేకూరు రేవులో లాంచీ ఆగ్గానే లంగరేసేస్తుంటే రేవులో బట్టలు ఉతుక్కుంటున్న ఆడోళ్ళంతా వీళ్ళనే చూస్తున్నారు.

నత్తిబాబుని ఒక ఆడమనిషికి చూపించిన మరో ఆడమనిషి గొంతు తగ్గించి ఏదో చెపుతుంది.

ఆకాశవంత ఎత్తున్న ఆ గట్టు పైకెక్కి రవణ మహోటలు దగ్గర కెళ్ళేసరికి పొయ్యి దగ్గర కూర్చున్న రవణమ్మ, "రాండి రాండి," అంటా స్వాగతం పలికింది.

ఆమె పొయ్యికి దూరంగా ఉన్న రుబ్బురోలు ముందు కూర్చున్న ఒక పిల్ల నానబెట్టిన పెసల్ని రుబ్బుతుంటే అక్కడికెళ్ళిన సత్తిబాబు పిల్లని అల్లంముక్క పట్రమ్మని చెప్పి తనే రుబ్బడం మొదలెట్టేసరికి బలంగా ఉన్న వాడి కండలు మరింత బలంగా ఉబ్బడం మొదలెట్టాయి.

నెయ్యి కాస్తున్న రవణమ్మ పక్కనే కూర్చున్న మెండా ముత్యం చకచకా ఉల్లిపాయ ముక్కలూ, పచ్చి మిరపకాయ ముక్కలూ కొయ్యడం మొదలెట్టాడు.

పెనం మీద అప్పుడే కాచిన నెయ్యి వేసేక గిన్నెడు పెసరపిండి వేసేకా ఆ గిన్నెని బోర్లించి పిండి మీదెట్టి అట్టులా వెడల్పు చేసిన వెంటనే కోడిగుడ్డు కొట్టి ఆ అట్టుమీద గుమ్మరించింది.

కాస్త కాలేక తిరగేసి మరగేసి దోరగా కాలేక లేత అరిటాకు ముక్కలోకి దాన్ని లాగి ఇస్తుంటే పొగలు కక్కుతున్న పెసరట్టుముక్కని తుంపుకొని నోట్లో వేసుకొంటున్న విమలగీత, హరికృష్ణ, "అబ్బో బ్రహ్మాండం," అనరిచి ఈ కొండల మధ్య గిరిజన గ్రామంలో ఉంటున్న ఈ రవణమ్మకి ఎలా అబ్బింది ఇంత గొప్పగా వంటలు చెయ్యడం అనుకుంటా, "చూడు రవణమ్మా... నువ్వూ, సత్తిబాబూ మాతో పాటు వచ్చేస్తారా?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

ఒక పక్కనించి అట్లేస్తానే నవ్విన రవణమ్మ, "వద్దండి... తల్లినీ పిల్లల్నీ విడదియ్యకండి బాబయ్యా," అంది.

అర్థంగాని హరికృష్ణ, "తల్లెవరూ... పిల్లలెవరూ," అన్నాడు.

"తల్లంటే మా గోదారి, పిల్లలంటే మేవండి," అని నవ్వింది రవణమ్మ.

ఒక్కోళ్ళు మూడేసి పెసరట్లు చొప్పున లాగించేసేక రవణమ్మ ఇచ్చిన టీ చప్పరించిన గీత, "ఇదేం టీ ఇంత రుచిగా ఉంది. ఏం కలిపేవు దీంట్లో?" అంది.

"అన్నముక్క మళ్ళీ అనాలి అద్భుతం, అమృతం. మాతో రాకపోతే పోయేవు ఎలా కాచేవో కొంచెం చెప్పు నేర్చుకొని అక్కడ కాచుకుంటాం," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"ఏం లేదండి మరిగిన మేకపాలల్లో టీ పొడుం వేసి కాసేపయ్యాక సవ్వాదిగా ఉంటదని చిన్న అల్లంముక్క చితగ్గొట్టేసేనంతేనండీ," అంది.

ఆవేళ టిఫిను బిల్లు వెయ్యినూట పదహార్లు ఒటేలు రవణమ్మకివ్వబోతే తన బిల్లు కింద నూట ఏడు రూపాయలు తీసుకొన్న రవణమ్మ మిగతా డబ్బు ఆంజనేయస్వాములోరి డిబ్బీలో వేసేసింది.

అది చూసి విస్తుపోతున్న గీత, హరికృష్ణలని పిల్చిన రవణమ్మ, "మధ్యాన్నం మాడింటికి తవరిక్కడికొస్తే మీరింతకు ముందు తినందీ, ఇక ముందూ తినందీ ఒకటి చేసి పెడతా," నంది.

లాంచీ ఎక్కారు.

టేకూరునించి తిప్ప దగ్గరకొచ్చింది లాంచీ. మంగరాజు గురించి అడిగితే, "గంగారావు నావెళ్ళింది ఇందాకే గదండీ," అన్నాడు రాంపండు.

కాకీనిక్కరు బొజ్జపైకి లాక్కుంటా నల్ల కళ్ళద్దాలు తుడుచుకుంటా వచ్చిన మాణిక్యంగారు, "లాంచీ ఏ పక్కకి పోనిమ్మంటారు సారుగారూ," అన్నాడు.

"వాళ్ళకి ఎదురెళ్ళినట్టుంటది అలా కొరుటూరు దాటి పాపికొండల్లోకి పోనియ్యండి," అనడంతో, "తాతారావూ టాప్‌జేసి వెనక్కి లాగరా జెప్తాను," అన్నాడు మాణిక్యం.

లాంచీ గోదారికి ఎదురువెళ్తూ పాపికొండలవేపు ప్రయాణం చేస్తుంది.

కేబిన్‌రూమ్‌లో కూర్చున్నవాళ్ళకి పడిచెక్క మీదెళ్తున్న ఎల్లారావు కాళ్ళు కనిపించేసరికి అతన్ని పిల్చి, "మాతో రమ్మంటే చాకుతో కోసినట్టు ఆ రవణమ్మ అలా మాటాడిందేంటి?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

నవ్విన ఎల్లారావు, "గోదారితల్లి మీదున్న మమకారవండి. నన్నడిగినా అలాగే అంటానండి... కాదండి అంతకంటే ఫోర్సుగా మాటాడ్తానండి... ఎందుకంటేనండీ నా తల్లికంటే గోదారితల్లినే ఎక్కువ ఇష్టపడతానండి... ఎందుకంటేనండీ నా తల్లి నన్ను ఎప్పుడో వదిలెళ్ళిపోయిందొండి దేవుడి దగ్గరికి. నాకు బువ్వ పెడ్తుంది ఈ గోదారి తల్లేనండి," అనెళ్ళిపోయాడు.

"గోదావరి అంటే ఎంత ప్రేమ వీళ్ళకి," అన్నాడు హరికృష్ణ. ఎడంపక్కనున్న చీడూరు దాటిన లాంచీ శివగిరి, కొరుటూరు దాటి శిరివాక తెల్లదిబ్బలు దాక వెళ్ళింది. పాపికొండలు లోపలున్న వాళ్ళు లాంచీ ఆపమని కెమెరాల్తో ఫోటోలు తీసుకొన్నాకా ముందుకెళ్ళమన్నారు.

లాంచీ వెళ్తుంటే వాళ్ళ దగ్గరకొచ్చిన మాణిక్యంగారు, "ఇందాక మీరు చూసే ఉంటారు పాపికొండల్లోకి మనం ఎంటరవ్వడానికి ముందు కొరుటూరు కొండ మీద టూరిజం వాళ్ళ గెస్ట్‌హౌస్‌లు కట్టి వాటిని మెయింటెన్ చెయ్యమని ఇక్కడ చదువుకొన్న గిరిజనుల కప్పగించేరండి. మీక్కావాలంటే లాంచీ వెనక్కి తిప్పి మాటాడతా నండి."

"వద్దులేండి," అన్నాడు హరికృష్ణ.

తెల్లదిబ్బలు దాటిన లాంచీ ఖమ్మం జిల్లాలోకొచ్చి కొల్లూరుదాకా వెళ్ళింది. క్రితంసారొచ్చినప్పుడు తేనె పానకం ఇచ్చిన మడకం సూర్యనారాయణగారబ్బాయి రాజబాబు పరిచయమయ్యి మొన్న వరదల్లో వాళ్ళ బోటు కొట్టుకుపోయిందని చెప్పాడు.

మంగరాజు గురించి అడిగితే, "నాకు తెల్దు... మా తిప్ప మీద కొందరు ఆ ఊరోళ్ళున్నారు అడుగుదాం," అని వాళ్ళని పిల్చి అడిగాడు. అతను కొయిదా వెళ్ళినట్టు చెప్పారాళ్ళు. వెనక్కి తిరిగింది లాంచీ.

మధ్యాన్నం ఒంటిగంట దాటినా ఎవరికీ ఆకలిగా లేదు. "పెసరట్లు తింటే అంతేనండి. కడుపులో ఉబ్బరంగా ఉంటది. అందులోకీ ఇవ్వేళ మనం తిన్నయ్యి కోడిగుడ్డు పెసరట్లు," అన్నాడు ముత్యం.

"మధ్యాన్నం భోజనం వద్దు మాకు... మూడయ్యేసరికి టేకూరు రేవులోకి తీసుకెళ్ళండి లాంచీని, ఏదో చేసి పెడ్తానంది రవణమ్మ," అంది గీత. తిరుగు ప్రయాణం చేస్తున్న లాంచీ ఈసారి గోదావరి ఎడంపక్కనున్న తూర్పు గోదావరి గ్రామాలు నడిపూడి, తెలిపేరు, తాళ్ళూరు, గొందూరు దాటుకుంటా మధ్యమధ్యలో ఆగుతా కపిలేశ్వరం జనం తిప్ప దగ్గరకొచ్చేసరికి పావు తక్కువ మూడయ్యింది. టేకూరు రేవులోకి తిప్పమంది గీత.

*

మొక్కజొన్న పంట బాగా పండుతుంది టేకూర్లో. ఆవేళ శివగిరి అబ్బులుగాడి మొక్కజొన్న చేలోకెళ్ళిన రవణమ్మ మరీ లేతగానూ, మరీ ముదురుగానూ గాకండా తినడానికి రుచిగా ఉండే మొక్కజొన్న పొత్తులు ఓ పాతిక కోసుకొచ్చింది. వాటి తొక్కలూ, సన్నగా దారాల్లాగుండే ఈనులూ తీసి శుభ్రం చేసింది.

అల్లం, వెల్లుల్లిపాయ, ధనియాలు, జీలకర్ర, పండు మిరప్పళ్ళు, రాతి ఉప్పు కలిపి కచ్చాపచ్చాగా రుబ్బి తాజాగా ఉన్న ఆ మొక్కజొన్న పొత్తుల్నిండా దాన్ని బాగా అద్ది అప్పుడే కాచిన ఆవునేతిలో ఒకో పొత్తునీ ముంచి నీలం నిప్పులమంట మీద ఆ మొక్కజొన్నపొత్తుని తిప్పుతా ఆరారా పొత్తుమీద నెయ్యి పోస్తుంది.

కాస్సేపటికి నీలంమంటలో మాడకుండా మెత్తగా ఉడికిన ఆ పొత్తుల్ని వాళ్ళ కందిస్తే తింటున్న హనీమూన్ దంపతులు, "ఈ జన్మలో ఏది పంటితో కొరుకుతన్నా ముందు నిన్నూ... నీ వంటల్నీ గుర్తు పెట్టుకొంటాం రవణమ్మా," అన్నారు.

"నా అరాకొరా వంటల్ని మీలాంటోరు తినడం నా అదురుష్టవండి," అంది రవణమ్మ.

మొక్కజొన్న పొత్తు రుచి గొంతులోనే ఉండిపోయిన వాళ్ళు రవణమ్మకి ఇంకో సారి థాంక్సు చెప్పి తిప్ప దగ్గర కెళ్ళేసరికి ఆడోళ్ళంతా ఒకళ్ళ ముందొకళ్ళు కూర్చుని ఒకళ్ళ తలకొకళ్ళు కొబ్బరినూనె రాసి జడ లేసుకుంటుంటే వాళ్ళల్లోకి దూరిన గీత తను కూడా నూనె రాయించుకొని జడ వేయించుకొంది.

ఎగువ నుంచొస్తున్న లాంచీల్లో మంగరాజుగానీ ఉన్నాడా అని వాళ్ళు చూస్తుంటే, బైనాక్యులర్‌లోంచి కన్నాజీ ఆ జనాల్లో తన సెంద్రావతి ఉందాని చూస్తున్నాడు.

పడమటి పాపికొండల్లోపలి సూర్యుడు వెనక్కెళ్ళిపోతున్నాడు. ఎటు చూసినా చీకటి ఆవరిస్తా ఉంది. గాలిపోటు బాగా ముదిరింది. మసక వెన్నెల్లో అటుపక్క నించి ఇటుపక్కకి వస్తున్న నావ తెరచాప కర్రకి తెల్లగా వెలుగుతున్న లాంతరు కట్టి ఉంది. అది చూసిన వాళ్ళకి అర్థం కాలేదు. తిప్ప మీది గుడిసెల్లో జనాన్ని పిల్చి ఏంటిది అనడిగితే మాకూ అర్థం గావటంలేదన్నారు.

పోనుపోను దగ్గరవుతున్న ఆ నావ వాళ్ళ తిప్ప దగ్గరకే వచ్చి జేరింది. ఒడ్డున ఆగిన నావ చుట్టూ గుంపుగా మూగిన వాళ్ళంతా ఆ నావనే చూస్తున్నారు. నావలో ఉన్న గంగారావూ, కృష్ణుడూ మాసిన గళ్ళ దుప్పటి కప్పిన మంగరాజు శవాన్ని కిందికి దించుతున్నారు.

బ్రహ్మచారైన అబ్బిరెడ్డి మంగరాజింక లేడని, అందరికీ ఆత్మీయుడైన మంగరాజు లేడన్న విషయం తెల్సిన కపిలేశ్వరపురం జనం గొళ్ళుగొళ్ళుమంటూ మంగరాజు శవం ముందు జేరిపోయి ఒకటే ఏడ్పులు, పెడబొబ్బలు. ఆ ఏడుస్తున్న జనాల్లోకి సీతారామా లాంచీ స్టాఫ్‌తో పాటు గీత, హరికృష్ణ కూడా చేరిపోయారు.

రాత్రిపూట మనిషి పోవడం వల్ల శవాన్ని లేపలేదు. తెల్లారేదాక శవం దగ్గర కూర్చున్న హరికృష్ణ తల దగ్గర వెలుగుతున్న ప్రమిదలో నూనె అయిపోతున్నప్పుడల్లా పోస్తున్నాడు. కృష్ణపక్షమి వెన్నెల మసకమసగ్గా ఉంది. గాలొక మోస్తరుగా వీస్తుంది.

గోదారంతా ఒకటే నిశ్శబ్దం.

శవం చుట్టూ మూగిన జనం ఏడ్చి ఏడ్చి సొమ్మసిల్లి పడున్నారు.

ఉన్నట్టుండి గాలులు వీయడం మొదలెట్టాయి. తిప్ప మీద ఇసుక ఎగురుతుంది. గోదారి నిండా అలల చప్పుళ్ళు. చిక్కటి మబ్బుల్తో మూసుకుపోయిందాకాశం.

ఉన్నట్టుండి వర్షం కురవడం మొదలెట్టేసరికి శవాన్ని పాకలోకి తీసుకెళ్ళిపోయారు. శవం తల దగ్గర ప్రమిద మట్టుకి ఆ ఇసుకలో వెలుగుతుంది. బాగా తడిశాక ఆరిపోయింది. దబదబా కురిసిన వర్షం. పావుగంట తర్వాత ఆగిపోయింది. మూసుకున్న మబ్బులన్నీ తేలిపోయాయి. శవాన్ని బయటికి తీసుకొచ్చేరు.

ఆరిపోయిన ప్రమిదలో నీళ్ళొలకబోసి నూనె పోసి ఒత్తిని కదిపి మళ్ళీ వెలిగించాడు హరికృష్ణ. బ్రహ్మచారి శవం పాడె కోసం తాటాకు చాపా, వెదురుబొంగూ, తడపల కోసం వెతుకుతున్నారు.

చాలాసేపట్నుంచి కుదెళ్ళిపోతా ఏడుస్తున్న కృష్ణుడు, "బ్రెహ్మచారి శవం గొయ్యి తీసి పాతిపెడతారు గదా తను పోతే మట్టుకి కాల్చి బూడిద చెయ్యమని నవ్వుతా చెప్పేడోసారి," అన్నాడు.

"నాతో కూడా నవ్వుతాలకో మాటన్నాడోసారి," అన్నాడు గంగారావు.

"ఏవన్నాడు," అడిగాడు రత్నప్రసాద్.

"తనకి తమలపాకులు నమలడం అన్నా, పునుగు రాసుకోడం అన్నా చాలా ఇష్టం గదా. తను పోయి నప్పుడు ఆటిని తన శవం మీద ఎయ్యమన్నాడు."

తమలపాకులంటే గట్టుమీద దొరుకుతాయి. పునుగు కోసవంటే ఏ రాజమండ్రో, కాకినాడో ఎళ్ళి రావాలి, ఎలాగా అనుకుంటున్న రత్నప్రసాద్‌కి ఒక ఆలోచనొచ్చి మంగరాజు పాకలోకెళ్ళి వెతికితే ట్రంకుపెట్టి బట్టల మడతల్లో రెండు పునుగు సీసాలు కనిపించాయి.

తెల్లవారింది. శవాన్ని ఈతాకు చాపలో చుట్టి చేంతాళ్ళు బలంగా కట్టి వెదురుగెడ తోసేసరికి రెండు కొమ్ముల్లో ఒక కొమ్ము హరికృష్ణ పట్టేడు.

పొడుగాటి ఆ తిప్ప చివరికి తీసుకెళ్ళి పేర్చిన పుల్లల మీద పడుకోబెడుతుంటే బ్రహ్మచారి శవానికి బట్టలుండకూడదన్నాడు వాళ్ళల్లో ఒక ముసలాడు.

దాంతో శవం మీద బట్టలు తీసేసి పుల్లల మీద పడుకోబెట్టి అవతలొడ్డు నించి తెప్పించిన మోదలో తమలపాకులు బట్టలు లేని మంగరాజు శవం ఒంటినిండా పరిచి పైన పుల్లలేస్తున్న హరికృష్ణకి రత్నప్రసాద్ కూడా సాయం చేశాడు.

నా అన్నవాళ్ళెవరూ లేని మంగరాజుకి తలకొరివి ఎవరు పెడతారా అని తర్జనభర్జన పడ్తుంటే, "నేను పెడతాను," అని ముందుకొచ్చిన హరికృష్ణ ఆ శవదహన కార్యక్రమంలో ఏ లోటూ లేకుండా చేశాకా అంటుకొన్న చితి కాలడం మొదలెట్టింది.

"ఏ పని చేసినా మనసుతో చెయ్యండి. ఎంతో అవసరంబడితే తప్ప ఉత్తుత్తినే అబద్దాలాడకండి," లాంటి గొప్ప జీవితసత్యాలు చెప్పిన అబ్బిరెడ్డి మంగరాజు, తన జీవితకాలంలో ఎందరికో ఎన్నో సాయాలు చేసి నష్టాలే తప్ప లాభాలెరుగని మంగరాజు కాలి బూడిదవుతున్నాడు.

ఎవరికి ఎవరు?

అసలు అబ్బిరెడ్డి మంగరాజు ఎవరు?

అపర కుబేరుడైన హరికృష్ణ ఎవరు?

ఇద్దరికీ ఏమిటి సంబంధం?

అసలా మంగరాజుకి హరికృష్ణ తలకొరివి పెట్టడం ఏంటీ?... ఏమిటీ మానవ సంబంధాలు?... ఏంటీ సృష్టికర్త విచిత్రమైన తలరాతలు? ఎంత ఆలోచించినా ఈ జన్మకే కాదు ఏ జన్మకీ అర్థంగాని ఒక విచిత్రం.

ఇంకో గొప్ప విచిత్రమేం జరిగిందంటే తిప్ప అంచున కాలిబూడిదైన మంగరాజుని అప్పుడే పోటుమీది కొచ్చిన గోదారితల్లి పొంగుతా ఆ బూడిదని తనలో కలిపేసుకుంటా ముందుకెళ్ళిపోయింది.

అందరితోపాటు తనూ గోదాట్లో మునిగి స్నానం చేసిన హరికృష్ణ మరి బయల్దేరడానికి సిద్ధమవుతూ సాగనంపడానికి చుట్టూ మూగిన ఆ జాలరి జనంతో-

"ఊపిరి పీలిస్తే జననం, ఊపిరి వదిలితే మరణం, రెప్పపాటుది జీవితం అన్నారెవరో. ఆ చివరిరోజు వచ్చి మనలో ప్రతి ఒక్కర్నీ పలకరిస్తుంది. జన్మెత్తాకా తప్పదు," అని పల్చగా నవ్వి, "ఇదంతా మీ అందరికీ తెల్సిందే చెప్పడానికి భాష రాక నోరు విప్పరు మీరు. భాష తెల్సిన మేం వాగుతున్నాం... సెలవు," అంటా లాంచీ టాపెక్కుతున్న హరికృష్ణ వెనకాలే విమలగీత, రత్నప్రసాద్ కూడా ఉన్నారు.

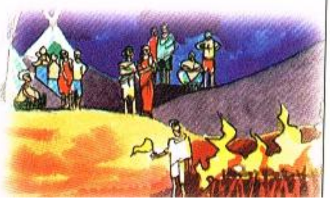

"వచ్చే వర్షాకాలంలో కూడా వచ్చి ఈ నదిలో నాలుగు రాత్రులు గడిపి వెళ్తాం... అదే మా ఆఖరి ట్రిప్పు. దాంతో మా హనీమూన్ రోజులు పూర్తవుతాయి," అన్న విమలగీత మాటాడ్డం ఆపేసి విస్తుపోయి చూసింది వాళ్ళకేసి.

వాళ్ళంతా ఏడుస్తున్నారు.

"ఎందుకు ఏడుస్తున్నారు... మీకేం కావాలి?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

"మాకేం వద్దు... డబ్బులయితే అసలే వద్దు. మీరు మళ్ళీ ఇక్కడకు రావాలి, మాతో గడపాలి..." అంది ధనలక్ష్మి.

"రేపు వర్షాకాలం వస్తామంటున్నాం గదా?" అంది గీత.

"అప్పుడు మేం ఉండం... ఈ ఎగువలో ఉండేది ఏడాదిలో ఎనిమిది నెలలు మట్టుకేనండి," అన్నాడు కృష్ణుడు.

"తర్వాతొచ్చే శీతాకాలంలో కూడా మీరు రావాలండి... తప్పదండి," అన్నాడు రాంపండు.

"మీరు వస్తానని మాటిస్తే తప్పకుండా వస్తారండి. వస్తాం అనండి చాలు," అంది అప్పుడే నావలో దిగిన హోటేలు రవణమ్మ. "వాళ్ళ ప్రేమ చూడండి... కొంచెం కనికరించండి," అన్నాడు రత్నప్రసాద్. 'సరే,' అన్నాకా అక్కడి జనం ఆనందానికి హద్దుల్లేకుండా పోయాయి.

"మనం వెంటనే బయల్దేరకపోతే గౌతమీ ఎక్స్‌ప్రెస్ అందుకోలేవండీ," అని పట్టిసీమ మాణిక్యం అరవడంతో లాంచీ అక్కణ్ణించి బయల్దేరింది.

*

రత్నప్రసాద్‌ని దింపిన లాంచీ చీకటిపడేసరికి రాజమండ్రిలో రేవులో ఆగింది. స్టాఫ్‌లో ప్రతి ఒక్కడ్నీ పేరుపేరునా పిల్చి డబ్బులిచ్చి రేవు పైకొచ్చి రిక్షా కోసం చూసి అది దొరక్క ఆటో ఎక్కిన, థర్డ్‌క్లాస్ బోగీలోకెక్కిన గీత, హరికృష్ణలకి సైడు బెర్తులు దొరికాయి.

కదిలిన రైలు కాసేపయ్యాక గోదావరి బ్రిడ్జి మీంచెళ్తుంది. దిగువలోకి చీకటి మింగేసిన గోదావరి తల్లిని చూస్తున్న ఆ ఇద్దరికీ అప్పుడు గుర్తుకొచ్చింది, సరదాకి అబ్బిరెడ్డి మంగరాజు దగ్గర పావలా వడ్డీకి వంద రూపాయలు అప్పు తీసుకొన్న సంగతి.

"ఈ ప్రపంచంలో నా అన్నవాళ్ళు లేని అనాథ అయిన అబ్బిరెడ్డి మంగరాజు డబ్బులు వడ్డీతో సహా ఎవరికివ్వాలి?" అంది విమలగీత.

*

అక్కడ ప్రతి నిమిషం చాలా విలువైంది గాబట్టి అమెరికా వెళ్ళారు. వాళ్ళ ఐ.టి. పనుల్లో తలమునకలై పోయారుగానీ మనసంతా గోదావరి మీదే ఉంది. రాబోయే వర్షాకాలంలో వరద గోదావరిలో విహారం మీదే ఉంది.

సీతారామా లాంచీ సర్వీస్ - రాజమండ్రి

రోజులూ వారాలూ నెలలూ గడిచి వర్షాకాలం వచ్చీ రావడంతో ఈసారి ఎమిరైట్స్ ఫ్లైట్‌లో వచ్చిన వాళ్ళు హైదరాబాదులో దిగి ఏ జెట్‌లాగూ ఫీలవ్వకుండా ఆ రాత్రే గౌతమీ ఎక్స్‌ప్రెస్ ఎక్కేశారు.

*

రైలు విజయవాడ దాటేక మొదలైంది వర్షం.

ఈదురుగాలులు, దాంతోపాటు వర్షం నీళ్ళు మూసిన కిటికీ తలుపుల సందుల్లోంచి లోపలికొచ్చేస్తున్నాయి. కాస్సేపటికే కంపార్ట్‌మెంటంతా చల్లని ఫ్రిజ్‌లా తయారైపోయింది. అలా చాలాసేపు కురిసి తాడేపల్లిగూడెం వచ్చేసరికి వర్షం ఆగిపోయింది. గాలి కూడా ఆగిపోయింది. వాతావరణంలో నిశ్శబ్దం.

తెలతెలవారేసరికి రాజమండ్రిలో ఆగింది రైలు. దిగి ఆటో ఎక్కి రేవు వైపు వెళ్తున్నారు. రాజరాజ నరేంద్రుడు పరిపాలించిన ఆ పురాతన నగరం ఇంకా నిద్ర లేవలేదు. నిశ్శబ్దం... అందమైన నిశ్శబ్దం.

రేవులోకొచ్చి తమకోసం ఇష్టంగా ఎదురుచూస్తున్న సీతారామూలాంటి స్టాఫ్‌లో అందర్నీ పేరుపేరునా పలకరించేసరికి పొంగిపోయిన వాళ్ళు టాపు డోరియారేకు మీద పరుపులేసి కూర్చోబెట్టారు. కళాసీలు లంగరు లాగారు. ఇంజన్ స్టార్ట్ చేసి గేరేసేడు. చుక్కాని ఎడంపక్కకి తిప్పేసరికి ముందుకు కదిలింది లాంచీ. దూరంగా చూస్తే అందంగా సూర్యోదయమవుతుంది.

గీత, హరికృష్ణల ముందు నల్ల కళ్ళద్దాలు సర్దుకుంటా కూర్చున్న మాణిక్యంగారు చెప్పుకుంటా పోతున్నారు.

వర్షం రాత్రుళ్ళు దబదబా కురిసి తెల్లారేసరికి ఆగిపోతుందట. పగటిపూట ఎండ రోహిణీకార్తె కంటే దారుణంగా కాస్తుందంట.

ఎగువలో ఉన్న మహారాష్ట్ర ప్రాంతాలలో తుపాన్లు, వరదలు లేని కారణంగా ఈ ఏడాది గోదారి నీళ్ళరంగు మారలేదంట. నీటిమట్టం పెరగలేదంట. పి.డబ్ల్యూ.డి. వాళ్ళ దగ్గర్నుంచి ఫస్ట్ వార్నింగు, సెకెండ్ వార్నింగు, థర్డ్ వార్నింగుల్లాంటివి లేవంట.

అసలుకొస్తే వర్షాకాలంలో లాంచీల్ని పాపికొండలవేపు పోనియ్యరు కానీ, ఈ ఏడాది వదిలేస్తున్నారంట ఆ పి.డబ్ల్యుడి. డిపార్ట్‌మెంట్ వాళ్ళు. "కాబట్టి సారుగారూ... మనం ప్రతి సీజన్లోలాగే ఈ సీజన్లో కూడా టేకూరు, తాటివాడ మధ్య తిప్ప మీదే కేంప్ చేద్దాం," అన్నాడు.

ఎండ పెరుగుతుంది. ఉక్క మొదలైంది. గాలి ఆడ్డంలేదు. స్నానం చేశాక తొడుక్కున్న బట్టలన్నీ తడిసిపోతున్నాయి. వచ్చీపోయే లాంచీల్లో జనం కేరింతలు కొడతా పలకరిస్తున్నారు. వాళ్ళకి వీళ్ళు అంతకంటే ఎక్కువ మోతాదులో అరుస్తా బదులిస్తున్నారు.

కుమారదేవం రేవు ఇంకా రాకముందే ఒక తిప్ప మీద లాంచీ ఆపితే హాయిగా గోదారి స్నానాలు చేసి వాళ్ళందరి మధ్యలో కూర్చుని ముత్యం, సత్తిబాబు ఫలహారా లారగించి సీవండి గ్లాసుల్లో టీ తాగేకా కదిలింది లాంచీ.

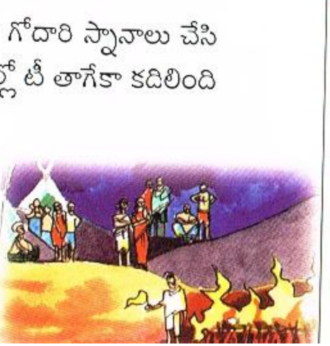

ఎండ బాగా పెరగడంతో చిరచిరలాడుతుంది. కదలకుండా ఆగిపోయిన నీళ్ళ లోపలి పెద్ద పెద్ద చేపలు తెగ కదుల్తున్నాయి. దాంతో నీళ్ళు నీచువాసనొస్తున్నాయి.

ఈ వాతావరణంలో సెగని ఏమాత్రం పట్టించుకోడం లేదు వాళ్ళు. ఈరోజు పౌర్ణమి. ఈ వర్షాకాలం గోదావరి మధ్య చంద్రోదయం ఎప్పుడవుతుందా... తెల్లవారు ఝాము ఎప్పుడొస్తుందా, ఆ ఝాములో కురిసే వర్షం ఎలాగుంటుందా అన్న హాయైన ఆలోచనల్తో ఉన్నారు.

మధ్యాహ్నమైంది. కుడిపక్క గోదారొడ్డునున్న వందేళ్ళ నాటి ఆ చింతచెట్టు ప్రతి ఏటా వచ్చే వరదలకి గట్టు కోరెయ్యడంతో వేళ్ళు బయటికొచ్చి సగానికి పైగా గోదాట్లోకి ఒంగిపోయి తన నీడని నీళ్ళ మీద పరుస్తుంది. ఆ చల్లని నీడలో ఆపారు లాంచీని.

గట్టు మీద చిన్న కుర్రోడు రెండు కుక్కలకీ బండి గట్టి ఆడుకుంటున్నారు. ఇంకాస్త దూరంలో రెండు కుక్కలు చెలగాటాలాడుకుంటున్నాయి. వడ్రంగిపిట్ట నేల మీద పచ్చగా పాకిన తీగల మీద వాలి ముగ్గిన పళ్ళని ముక్కుతో పొడుచుకు తింటుంది.

ఎగువ నించి నీళ్ళల్లో కొట్టుకొస్తున్న పెద్ద దుంగ మీద ఇద్దరు కుర్రోళ్ళు కూర్చున్నారు. గాలి తూర్పు దిక్కుకి వీయడంతో తెరచాపలెత్తిన రెండు నావలు ఇంజను నావల కంటే స్పీడుగా వస్తున్నాయి.

పొగలు గక్కుతున్న అన్నంలో పొలసల పులుసు కలుపు తింటుంటే ఆ రుచి వర్ణించడానికి వీల్లేకుండా ఉంది. వాళ్ళ ముందు నిలబడ్డ సత్తిబాబు, "పొద్దుటికి మీరు దిగుతున్నారని తెల్లారుఝామునే వేటకెళ్ళొచ్చిన వీర్రాజుగాడి దగ్గర ఈ చేపుచ్చుకున్నానండి," అన్నాడు.

తింటున్న వాళ్ళిద్దరికీ మాటల్లేవు. చెమటలు తల్లోంచి కారుతున్నాయి. చాలా ఎక్కువ తినేసి ఎదరాల్లో పడుకున్న వాళ్ళు నిద్ర లేచేసరికి సాయంత్రం అయిదు దాటేసింది. లేచి చూస్తే ముందుకెళ్తున్న లాంచీ దేవీపట్నం దాటేసి కచ్చులూరు రేవులో ఆగగానే రత్నప్రసాదెక్కాడు. తాళ్ళూరుకీ టేకూరుకీ మధ్యలో ఆ ఇసుకతిప్ప మీదకి ఇంకో గంటలో చేరింది లాంచీ.

అంతసేపూ ఉక్కగా ఉన్న వాతావరణంలో అప్పుడే గాలి తిరిగింది. సూర్యుడు పడమటన అస్తమిస్తు న్నాడు. తూర్పున చంద్రుడుదయిస్తున్నాడు. ఏడు దాటేసరికి గోదారంతా ముగ్గుపిండి జల్లినట్టు వెన్నెల. ఇద్దరూ నీళ్ళల్లో జలకాలు, ఆ జలకాల్లోంచే సరసాలు.

ఆ వెన్నెల్లో నావెక్కి టేకూరు ఒడ్డునున్న తన రవణమ్మ దగ్గర కెళ్ళిపోతున్నాడు రాగోతి సత్తిబాబు. లాంచీ కేబిన్‌లోకి దూరిన స్టాఫులో కొందరు వచ్చేప్పుడు తెచ్చుకున్న సారాసీసాల మూతలు విప్పుతున్నారు.

స్నానాలయ్యేకా పొడిబట్టలు కట్టుకొని ఇసుకలో వేసిన పరుపుల మీద కూర్చుని వెలుగువెన్నెల గోదావరిని, వెండి వెన్నెల జాబిలిని చూస్తూ... ఆ పరుపుల మీదే నిద్రపోబోతుంటే అక్కడికొచ్చిన మాణిక్యంగారూ, తాతారావూ కాస్సేపయ్యాకా వర్షం మొదలవుద్దని వాళ్ళ పక్కలు ఎప్పట్లాగే కేబిన్‌రూమ్‌లోకి మార్పించారు.

దభదభా కురుస్తున్న చప్పుడు. విపరీతంగా వీస్తున్న ఈదురుగాలికి అటూ ఇటూ కదుల్తుంది లాంచీ. దళసరి రగ్గులోపలెక్కడో వెచ్చగా పడుకున్న వాళ్ళిద్దరూ లేచి టార్చి ఆన్‌చేసి టైము జూస్తే తెల్లవారుఝాము

అయిదు. రగ్గు ముసుగులోంచి ఆ కేబిన్‌రూము కిటికీకేసి జరిగి చిడతని తిప్పి కిటికీ రెక్కని మెల్లిగా తెరిస్తే ఒకటే వర్షం. ఆ ఎదరాలు కిటికీ రెక్క ఒక్కటి తెరిచారు.

ధారలుగా కురుస్తున్న వర్షం. హాయిగా కురుస్తున్న వర్షం. రగ్గు ముసుగులోంచి తలలు మాత్రమే బయటపెట్టిన వాళ్ళిద్దరూ ఆ వర్షాకాలం, వర్షం కురుస్తున్న ఆ తెల్లవారుఝామునే రెప్పార్పకుండా చూస్తున్నారు. హరికృష్ణ శరీరం వేడెక్కింది. అదే విషయం గీతతో చెపితే, "నాకూ ఇందాకట్నించీ నూటపన్నెండు జ్వరమొచ్చినట్టు కాల్తుంది ఒళ్ళు," అంది మగతగా.

"అప్పుడు ఆలస్యం దేనికీ?" అని దుప్పటి ముసుగు తలల మీదికి లాగాడు మెత్తగా. అలా ఎంతోసేపు చూస్తానే ఉండిపోయారు. "ఈ సీజన్లో మనం వచ్చింది ఇది చూడ్డానికే గదా?" అని. అలా చాలాసేపు గడిపేకా గాలి వాలుకు మళ్ళీ జల్లు వాళ్ళ మీదికి కొడ్తుంటే కిటికీ రెక్క మూసేసి మళ్ళీ రగ్గులోకి దూరిపోయారు.

బాగా తెల్లారింది. వర్షం, గాలీ ఆగిపోయి చాలాసేపయ్యింది. రగ్గు ముసుగులోంచి బయటికొచ్చి కాల కృత్యాలు పూర్తిచేశాకా, "ఇయ్యాల టిఫినీ పెసరట్లండి. అయితే కూసింత టైంబడద్దండి," అన్నాడు మెండా ముత్యం. ఇసుకతిప్ప మీద నడుస్తున్న గీత ఉన్నట్టుండాగి తడిగా ఉన్న ఆ ఇసుకతో పిచ్చుకగూడు కట్టింది.

చాలా సహజంగా కట్టిన ఆ గూడుని మతిపోయినట్టు చూసిన మాణిక్యంగారు తక్కినోళ్ళని పిల్చి చూపిస్తే వాళ్ళూ అదే అన్నారు.

అంతలో ఒక పిచ్చుక వచ్చి ఆ గూడు మీద వాలి క్షణకాలం దాన్ని ఎగాదిగా చూసి వాసన చూసి వెళ్ళి పోయింది.

అలా పిచ్చుక వెళ్ళడాన్ని చిత్రంగా చూసింది గీత.

"ఆ పిచ్చుకేం చేసిందో మీకేవన్నా అర్థమైందా?" అన్నాడు రత్నప్రసాద్.

"కాలేదు," అంది గీత.

"తను లేనప్పుడు గూడుని ఎవరైనా ముట్టుకుంటే వచ్చి వాసన చూశాకా తెల్సిపోద్దంట పిచ్చుకకి. ఈ గూడు తనది గానీనా అని ఒకసారి వాలి వాసన చూసి వెళ్ళిపోయిందా పిచ్చుక," అని వివరించిన రత్నప్రసాద్, "గూడు అంత నేచురల్‌గా కట్టారు మీరు," అన్నాడు.

మాటాడుకుంటున్న వాళ్ళ మధ్యలోకొచ్చిన ముత్యం, "పెసరపిండి పులిసి పోయిందండి," అన్నాడు.

నవ్వేసిన హరికృష్ణ, "ఏం పర్లేదు మన రవణమ్మ ఒటేలుంది గదా గుచ్చిన లంగరు తీసి లాంచీని టేకూరొడ్డుకి పోనిమ్మను," అన్నాడు.

దిగిన అందరికీ పెసరట్లు కాదుగానీ వాటికంటే సవ్వాడిగా ఉండే పుల్లట్లేసి పెట్టింది. వాళ్ళు తింటుండగా పాకలో ఎప్పుడు నిద్రలేచి స్నానం చేసొచ్చాడో సత్తిబాబు వాళ్ళ మధ్యలోకి దూరి చేతిలో ఉన్న సీవండి పళ్ళెం చూపిస్తే వాడికీ పుల్లట్లేసింది.

టిఫిన్లు తినేసి స్ట్రాంగ్ టీలు తాగుతుంటే హోటేలు పాకకి కాస్త దూరంగా ఉన్న సీమచింత చెట్టు కింద పాకలో నీరసంగా ఉన్న సీతమ్మ కనిపించింది.

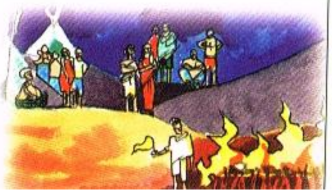

క్రితంసారి మొబైల్ హాస్పిటలు వాళ్ళు సిజేరియన్ చేసి తీసిన పిల్ల ఆ సీతమ్మ ఒళ్ళో ఉంది.

"పాపం పుట్టిన ఆ పిల్లకి పాలిద్దామంటే రాటం లేదండి," అంటా ఒకటే బాధపడింది హోటేలు రవణమ్మ.

"మొన్న డబ్బిచ్చామే," అంది గీత.

"దాన్ని అప్పులోళ్ళు వడికేసుకొన్నారు. దీని మొగుడో వెర్రిబాగులోడు," అంది రవణమ్మ.

వాళ్ళని కూడా పిల్చి టిఫిన్లు పెట్టించారు.

అంతా లాంచీ ఎక్కేకా చూపుకర్ర దగ్గర నిలబడి నల్లకళ్ళద్దాలోంచి చూస్తున్న మాణిక్యంగారు, "లాంచీ ఏ పక్కకి పోనిమ్మంటారు సారుగారూ?" అనడిగేడు.

"ఇంకెటు... పాపికొండలవైపు," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"ఒరేయ్ కన్నాజీ కుడిపక్కకి కోసి పులిస్పీడు మీద పోనియ్. ఎదురువాలు జాగర్తారేయ్," అనరిచిన మాణిక్యంగారు, రత్నప్రసాదూ వర్షాకాలం ఉగ్రరూపం దాల్చి చూసేవాళ్ళను భయభ్రాంతులకి గురిచేసిన ఈ గోదావరి తల్లి కథలు ఒకరి తర్వాతొకరు చెపుతుంటే వింటున్న గీత, హరికృష్ణలు కంగారుపడ్తున్నారు.

"మీ అదృష్టం ఈ సంవత్సరం వర్షాలూ, వరదలూ లేవు. లేకపోతే మనం ఇక్కడిదాకా వద్దుమా?" అన్నాడు రత్నప్రసాద్.

*

పగలు పదిగంటలు దాటింది. గాలాడ్డం లేదు. ఒకటే ఎండ చిరచిర లాడిపోతుంది. ఎండాకాలం కంటే దారుణంగా ఉంది వాతావరణం.

నీళ్ళలో కొట్టుకొస్తున్న పెద్ద టేకుదుంగ మీద ఇద్దరు మనుషులు కూర్చునున్నారు. "దాన్నేం చేస్తారు వాళ్ళు?" మాణిక్యంగార్నడిగింది గీత.

"ఈ దుంగని టేకూరు రేవులోకి జేర్చి అక్కడ్నుంచి ఊళ్ళోకి దొర్లిస్తారండి. అక్కడ మంచాలో, కుర్చీలో జేసి కిందికి తీసుకెళ్తే ఇక పారెస్టోళ్ళు పట్టుకోరు గదండీ."

"అందుకేనా ఈ ఊరికి టేకూరని పేరొచ్చింది?" అని అడిగింది విమలగీత.

"కావచ్చండి," అన్నాడు కన్నాజీ. అంతలో కూనవరం పాసింజరు లాంచీ క్రాసింగవుతుంటే ఆ లాంచీలో ద్వారపూడి బట్టల మూటోడు మాణిక్యాన్ని పలకరిస్తా, "కొత్తరకం చొక్కాగుడ్డొచ్చింది. మీ స్టాపులో తలొకడికీ చింపమంటారా మాణిక్యంగారూ?" అన్నాడు.

"ముందు చూపించు. మావోళ్ళకి నచ్చితే అలాగే చింపుదూగాని," అన్నాడు మాణిక్యంగారు.

ఆ కూనవరం లాంచీ సరంగుని బతిమాలుకుని ఆ లాంచీని వీళ్ళ లాంచీ పక్కకి మళ్ళించే ఏర్పాటు చేసుకొన్న ఆ బట్టల మూటోడు చూపించిన గుడ్డ అందరికీ నచ్చడంతో మనిషికో చొక్కా చొప్పున కట్ చేయిస్తుంటే, హరికృష్ణ కూడా ఒక చొక్కాకి సరిపడా గుడ్డ చింపించుకున్నాడు. ఆ బట్టల మూటోడి మొత్తం తాను అమ్మేడవ్వడమే గాదు కూనవరం లాంచీలో పాసింజర్లు ఇంకా చాలా కొన్నారు బట్టల మూటోడి దగ్గర.

దాంతో మాణిక్యంగార్ని నవ్వుతా చూసి ఆ ద్వారపూడి మూటోడు, "మీ బోణీ మా గొప్పది," అన్నాడు.

"నోర్మ్మూద్దూ ఎదవ కాకా నువ్వూను," అంటా కళ్ళద్దాలు తీసి మళ్ళీ పెట్టుకున్నాడు మాణిక్యం. మధ్యాహ్నం దాటాకా వాతావరణంలో బాగా మార్పులొచ్చాయి. ఎండాకాలాన్ని మించిపోయి కాస్తున్న ఎండ ఉన్నట్టుండి మాయమయిపోయింది. ఆకాశం నిండా మూసుకుపోయాయి నల్లటి మబ్బులు. సుడిగాలులు వీస్తున్నాయి. తుపానుగానీనేమో అని భయపడ్డ వాళ్ళ లాంచీని కొరుటూరు రేవు దగ్గరకి జేర్చి ఒడ్డున పెద్ద గునపం సగానికి పైగా నేలలోకి దిగేసి అంగుళం కైవార ముండే లాంచీ తాడు దానికి కట్టేసరికి లాంచీలో వాళ్ళంతా రేవులోకి దూకేశారు.

దూరంగా ఎక్కడో వర్షం కురుస్తున్నట్టుంది. చల్లటిగాలి ఇటువైపు వస్తుంది. ఆకాశంలో మెరుపులు, పిడుగులు పడ్డ శబ్దాలు.

మాణిక్యంగారూ, రత్నప్రసాదూ చెప్పిన కథలు గుర్తొస్తున్నాయి విమలగీతకి. వర్షం మొదలయ్యీ తుపానొచ్చి గోదావరి పైకొచ్చేస్తే ఈ గిరిజన గ్రామం నుంచి బయటపడేదెలాగా అని భయపడతా ఆలోచిస్తున్నారు. ఈలోగా పెద్ద చింతచెట్టు ఫెళఫెళా శబ్దం చేస్తా నేల కూలిపోయింది. వీస్తున్న గాలికి నీళ్ళలో లాంచీ అటూ ఇటూ తెగ ఊగిపోతుంది. చలిగాలి గడగడా ఒణికించేస్తుంది.

ఏం చేద్దాంరా దేవుడా అనుకుంటున్న ఆ టైములో ఇక కురవబోయే వర్షం, వీస్తున్న గాలి ఆగిపోయాయి. ఆకాశంలో కమ్ముకున్న నల్లటి మబ్బులన్నీ ఏ పక్కకో చెదిరిపోయాయి. సూర్యుడు బయటికొచ్చాడు. మళ్ళీ ఎండ మామూలే. వాతావరణంలో ఆ మార్పుకి లాంచీ స్టాఫంతా మాట రాకుండా ఉండిపోయారు.

"ఈ నదిలో బతికే మా జీవితాల్లో ఇలాంటి మార్పు మేం చూసెరగం," అన్నారంతా.

"నేనూ ఎరగను," అన్నాడు రత్నప్రసాద్.

విమలగీత, హరికృష్ణల దగ్గరకొచ్చిన సరంగు ఎల్లారావు, డ్రైవరు కన్నాజీ, "మీరు సీతారాములండి. రండి లాంచీ ఎక్కండి," అన్నారు.

వెనక్కి తిరిగిన లాంచీ రాత్రయ్యేసరికి వాళ్ళు దిగిన అదే ఇసుకతిప్ప మీదాగింది. చీకటిపడ్డ కాస్సేపటికి చంద్రుడొచ్చేడు. గాలి చలచల్లగా వీస్తుంది.

టైమయ్యేకొద్దీ గోదావరంతా వెన్నెలతో నిండిపోయింది. వాళ్ళు రవణమ్మ దగ్గరికి నావలో బయల్దేరాడు సత్తిబాబు. గాలిలో ప్రయాణం చేస్తా నెమ్మదిగా వస్తున్న ఆ చిన్నమబ్బు చంద్రుడ్నలా మూసి ఇలా వెళ్ళిపోతుంది.

అది మూసినప్పుడు చిరుచీకటి వెళ్ళేకా వెండి వెలుగు. ఆ చంద్రుడ్ని చూస్తూ గడుపుతున్న వాళ్ళకి స్టాఫ్‌లో చాలామంది తాగుతా హుషారుగా మాటాడుకుంటా డాన్సులవీ చేస్తుంటే వీళ్ళకీ కొంచెం పుచ్చుకోవాలనిపించింది.

భోజనాలు చేసి కాసేపు వెన్నెల్లో కలతిరిగి పడుకున్నాకా మళ్ళీ గాలి వీయడం మొదలెట్టింది. వెచ్చటి దళసరి ఉలెన్ రగ్గు కప్పుకున్న కాస్సేపటికే నిద్రపట్టేసింది.

సాయంత్రం తూర్పునున్న చంద్రుడు ఇప్పుడు పడమటి వేపుకొచ్చేడు. టైమెంత య్యిందో తెలీదుగాని దభదభా కురుస్తుంది వర్షం. రగ్గులోంచి తలలు బయటపెట్టి ఎదరాలు కిటికీ తలుపు తెరిచి ఆ వర్షాకాలంలో

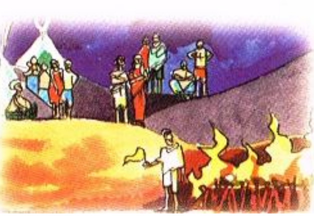

ఆ తెల్లవారుఝామున కురుస్తున్న ఆ వర్షాన్ని రెప్పార్పకుండా చూస్తున్నారు. అలా చూస్తున్న వాళ్ళ ముఖాల్నిండా ఆనందం నిండిపోయింది.

అలా బాగా తెల్లారేదాకా చూస్తానే ఉన్నారు. గాలివాటం మళ్ళేసరికి జల్లు కొట్టడం మొదలెట్టింది. అలా కొడ్తున్నప్పుడు పరమానందపడిపోతున్నారు. ఒకళ్ళ నొకళ్ళు గాఢంగా కౌగిలించుకొని ఆ వర్షాన్నే చూస్తున్నారు. బాగా తెల్లారేక ఆగి పోయిందా వర్షం.

నిన్న రాత్రి వాళ్ళ కచ్చులూరు వెళ్ళిపోయిన రత్నప్రసాద్ అప్పుడే ఒక నావలో దిగాడు. అతని చేతిలో ఉన్న ఆ పెద్ద సీవండి గిన్నె మూత తీస్తే మిరియాలపొడి, కొత్త బెల్లం వేసి కాసిన ఆవుపాల జున్నుంది. ఆరోజు టిఫిన్లతో పాటు ఈ జున్ను కూడా తిన్నారంతా.

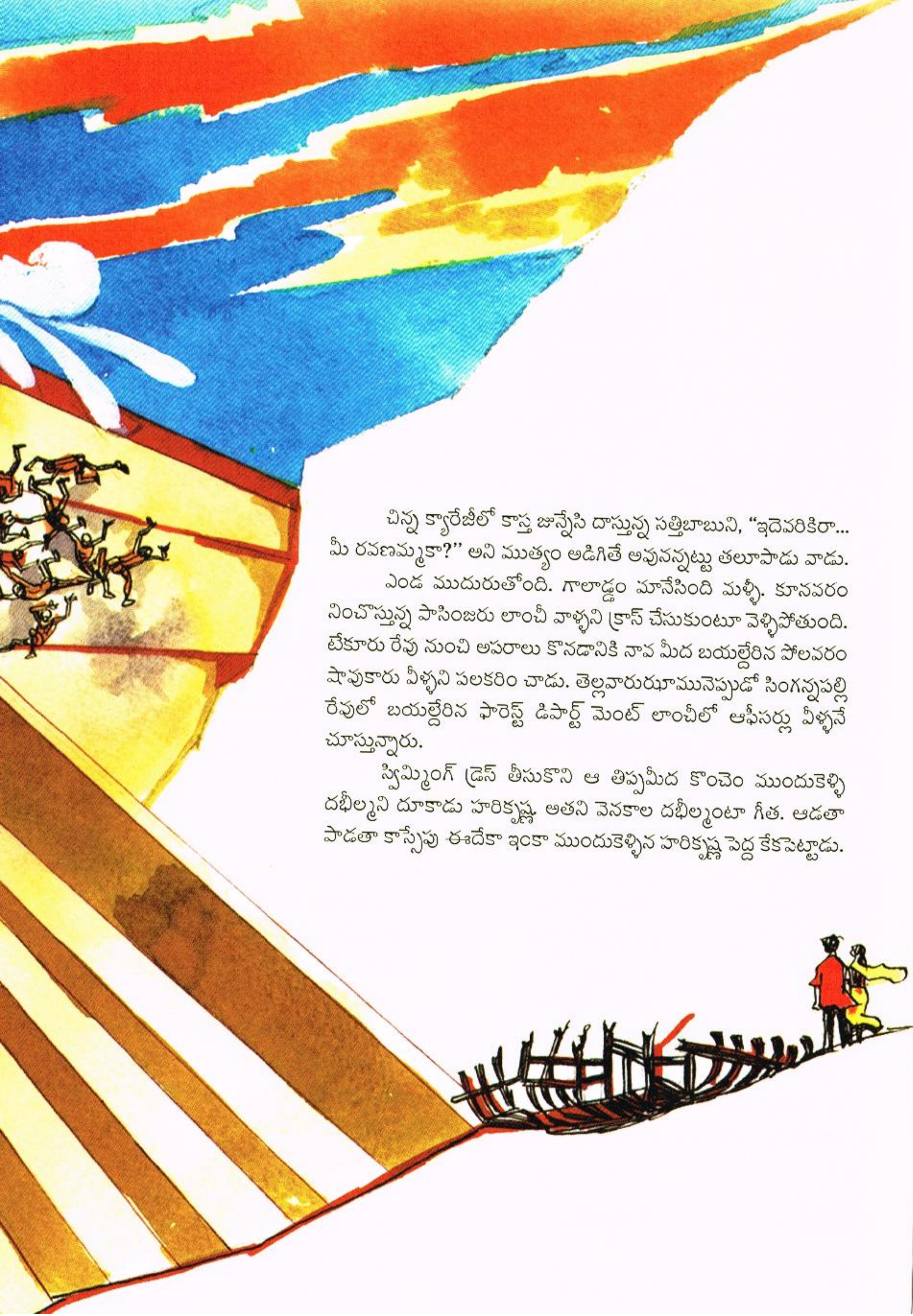

చిన్న క్యారేజీలో కాస్త జున్నేసి దాస్తున్న సత్తిబాబుని, "ఇదెవరికిరా... మీ రవణమ్మకా?" అని ముత్యం అడిగితే అవునన్నట్టు తలూపాడు వాడు.

ఎండ ముదురుతోంది. గాలాడ్డం మానేసింది మళ్ళీ. కూనవరం నించొస్తున్న పాసింజరు లాంచీ వాళ్ళని క్రాస్ చేసుకుంటూ వెళ్ళిపోతుంది. టేకూరు రేవు నుంచి అపరాలు కొనడానికి నావ మీద బయల్దేరిన పోలవరం షావుకారు వీళ్ళని పలకరిం చాడు. తెల్లవారుఝామునెప్పుడో సింగన్నపల్లి రేవులో బయల్దేరిన ఫారెస్ట్ డిపార్ట్ మెంట్ లాంచీలో ఆఫీసర్లు వీళ్ళనే చూస్తున్నారు.

స్విమ్మింగ్ డ్రెస్ తీసుకొని ఆ తిప్పమీద కొంచెం ముందుకెళ్ళి దభీల్మని దూకాడు హరికృష్ణ. అతని వెనకాల దభీల్మంటా గీత. ఆడతా పాడతా కాస్సేపు ఈదేకా ఇంకా ముందుకెళ్ళిన హరికృష్ణ పెద్ద కేకపెట్టాడు.

గిరుక్కున అటు తిరిగి చూసింది గీత. పెద్దగా కేకలు పెడుతూ ఆమె కళ్ళ ముందే నీళ్ళల్లోకి దిగబడి పోతున్నాడు హరికృష్ణ. అవాక్కయి చూస్తుండిపోయిన గీతకి నోట్లోంచి మాటలు రావడం లేదు.

క్షణాల్లో తేరుకొన్న గీత, "హెల్ప్... హెల్ప్," అంటా గావుకేకలు పెట్టడంతో పాకల్దగ్గరున్నోళ్ళు, లాంచీ స్టాఫూ వచ్చేసి జరిగింది తెల్సుకొని నీళ్ళల్లోకి దూకేశారు.

నీళ్ళలో కెళ్ళిపోయిన హరికృష్ణ కనపడ్డం లేదు. దాంతో ఒకటే ఏడుపు. ఆమె చుట్టూ మూగిన జనం, "గోదారమ్మ మీలాంటి పుణ్యాత్ముల కన్యాయం చెయ్యదు," అంటున్నారు. కానీ, అవేం వినబడ్డంలేదు గీతకి. గొళ్ళుగొళ్ళుమంటా ఏడుస్తానే ఉంది. నీళ్ళలోకి దూకిన గజ ఈతగాళ్ళంతా ఒడ్డుకొచ్చేరు. హరికృష్ణ దొరకలేదు.

దాంతో పెద్దగా అరుస్తా పడిపోయింది గీత. అంతలో దూరంగా ఒడ్డున పడున్న హరికృష్ణని జూసిన తాతారావు పరుగెట్టుకుంటా వెళ్తుంటే అంతా వాడి వెనక పరుగెట్టారు.

నీళ్ళు బాగా తాగేయడం వల్ల పొట్టంతా ఉబ్బిపోయి ఉంది. హరికృష్ణని బోర్లా పడుకోబెట్టిన ఎల్లారావు బలంగా నొక్కుతుంటే ముక్కుల్లోంచీ, నోట్లోంచీ తిన్న దంతా బయటికొచ్చేసింది. ఇంకా ఇంకా బలంగా నొక్కాడు. ఫోర్స్‌గా బయటి కొస్తున్నాయి నీళ్ళు. ముక్కుల్లోంచీ నోట్లోంచీ వస్తానే ఉన్నాయి. ఏడుస్తా హరికృష్ణ మీద పడ్డ మాణిక్యం అతని ముక్కు మూసి నోట్లో నోరు పెట్టి గాలి ఊదుతున్నాడు. ఊదుతానే ఉన్నాడు చాలాసేపు.

కాస్సేపటికి ఊపిరాడ్డం మొదలెట్టింది హరికృష్ణకి. ఈలోగా లాంచీ వేసుకెళ్ళిన కన్నాజీ, తాతారావులు మొబైలు హాస్పిటలు వాళ్ళని వెంటబెట్టుకొచ్చారు.

లాంచీ ఆగ్గానే అందులోంచి దూకిన డాక్టర్ డెన్నీస్ కాంపౌండర్ల సాయంతో హరికృష్ణని హాస్పిటల్ కేబిన్ రూమ్‌లోకి తీసుకెళ్ళి పడుకోబెట్టి ఆక్సిజనివ్వడం మొదలెట్టారు. అప్పుడే వచ్చిన రవణమ్మ పడిపోయిన విమలగీతని నీళ్ళు చల్లి లేపింది.

లేచి పరుగెట్టుకుంటా వచ్చిన విమలగీత మొబైల్ హాస్పిటల్లో ప్రాణాల్తో ఉన్న హరికృష్ణ దగ్గరకి పరుగెట్టి ఆ గోదారి తల్లికి దణ్ణమెట్టుకుంది.

రెండు గంటల తర్వాత ప్రమాదం లేదు అని హరికృష్ణని సీతారామాలాంచీ కేబిన్‌రూమ్‌లోకి పంపించేసిన డెన్నీస్ గీత కోరిక మీద ఆ రాత్రి తన హాస్పిటల్‌తో పాటు ఆ ఒడ్డునే ఉంటాననేసరికి అతనికి పదేపదే పది సార్లు థాంక్స్ చెబితే నవ్వేసిన డెన్నీస్, "గ్రేట్నెస్ అంతా ఆ జీసస్‌ది. మా ఫాదర్ జాన్ డేవిడ్‌గారిది," అన్నాడు.

రాత్రయ్యింది. షాక్‌లో ఉన్న హరికృష్ణకి లోబీపీ టాబ్లెట్లూ, బలం కోసం గ్లూకోజ్ ఇచ్చాడు డెన్నీస్. లాంచీ స్టాఫు సీతారామా లాంచీ చుట్టూరా మూగేసున్నారు.

లోపల పడుకున్న హరికృష్ణ విపరీతంగా దగ్గుతున్నాడు. "కంగారు పడకండి. ఎంత దగ్గితే లంగ్స్‌లో మిగిలిన నీరు అంత బయటికొచ్చేస్తుంది," అన్నాడు డెన్నీస్. అలా రాత్రి పదిగంటల దాకా దగ్గిన హరికృష్ణ ప్రశాంతంగా ఉన్నాడు. గాలి కూడా ప్రశాంతంగా వీస్తుంది. హరికృష్ణకి ఏ ప్రమాదం లేదని తెల్సినా ఆ రాత్రి లాంచీ స్టాఫంతా మందుగాదు అసలు అన్నం మెతుకు నోట్లో పెట్టుకోలేదు.

వాళ్ళ ప్రేమకీ, నిజాయితీగల వాళ్ళ మనస్సులకి నిలువెల్లా కరిగిపోయిన గీత వాళ్ళవేపు తిరిగి మనసారా దణ్ణవెట్టుకుంది.

*

నల్లటి మబ్బులు ఆకాశాన్ని కమ్మేశాయి. అందాల చంద్రుడ్ని అందంగా దాచేసుకున్నాయి. గాలి ముమ్మరం పెరిగింది. వీస్తున్న గాలికి ఊగుతుంది లాంచీ.

ఇంకాసేపటికి వర్షం మొదలైంది. కిటికీ సందుల్లోంచి గాలి కొట్టడంతో రగ్గులోంచి బయటికొచ్చిన హరికృష్ణ కిటికీ చిడతని తిప్పి బయటికి చూస్తే వర్షం. ముఖం మీదికి జల్లు కొడతా వర్షం. పక్కనే అతుక్కు పడుకున్న గీత కూడా లేచింది. పవిత్ర గోదావరిని ఉయ్యాల ఊపుతున్న లాంచీలో ఊగుతున్న ఆ ఇద్దరూ తెల్లారేదాకా, వర్షం ఆగేదాకా చూస్తానే ఉన్నారు.

ఇలా తెల్లారిందో లేదో వేడివేడి ఇడ్లీలు, మూడురకాల పచ్చళ్ళతో కోటిపల్లి సుందరంగాడి నావలో దిగిపోయిన రవణమ్మ హరికృష్ణతో పళ్ళు తోమించి ఆ ఇడ్లీలు పెట్టింది. ఆవేళ ఇడ్లీలు ఆ తిప్ప మీదున్న అందరికీ ఫ్రీ. మొబైల్ హాస్పిటలు జనం దగ్గరకెళ్ళి, "ఆ బాబుగార్ని బతికించిన మీక్కూడా ఫ్రీయేనండి. రాండి ఆరగిద్దురుగాని బాబయ్యా," అంది రవణమ్మ.

తూర్పున సూర్యోదయమయింది.

సూర్యుడు పైకెదుగుతున్న కొద్దీ చల్లగాలి తగ్గుతుంది. ఇంకిక్కడ్నుంచి ఎండ మామూలే దంచేస్తుంది వేసవి కాలంలా. ఆ రోజంతా ఆ జనానికే గాదు టేకూరు జనానికీ, తాళ్ళూరు జనానికి సంతర్పణ చేయించింది గీత.

సాయంత్రం దాకా తాగి తిని మీరు వెయ్యేళ్ళు బతకాలని ఆశీర్వదించేరంతా.

*

తెల్లవారుఝాము. మళ్ళీ వర్షం. గాలి ఊపుతున్న ఉయ్యాలా జంపాలా. చాలాసేపు రగ్గులోనే ఉన్న ఇద్దరూ ఇక ఈవేళ వెళ్ళిపోతున్నాం గదా అనుకొని కిటికీ రెక్కలు తెరిస్తే లావాటి తీగల్లా పడ్తున్న వర్షం ధారలు. జల్లు వాళ్ళవేపు కొడ్తుంటే మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తామో అనుకుంటా మొత్తం తడిసిపోవడం మొదలెట్టారు వాళ్ళు.

అలా తెల్లారేదాకా వర్షం ఆగేదాకా అలాగే నిలబడిపోయి ఉన్నారాళ్ళు.

తూర్పున తెల్లావారి ఎర్రవారింది. వర్షం ఆగింది. లేచిన జనం తిప్పమీద తలో మూలకీ వెళ్ళొచ్చాక పందూపుల్లలు నముల్తా పళ్ళు తోముకొని స్నానాలు చేసి తూర్పుకి తిరిగి దణ్ణాలు పెట్టుకుంటున్నారు.

గాలి ఆగిపోవడంతో ప్రవాహంలోంచి మెదప వాసన. సూర్యుడు పైపైకి లేస్తున్నాడు.

ఈలోగా నావలో దిగిపోయిన రవణమ్మ, "మీరివ్వేళ మట్టుకే ఉంటారని తెల్సి ఒటేలు కట్టేసి వచ్చేసేనండి," అంది.

ఎండ బాగా ముదిరేకా లాంచీని పాపికొండలు వేపు మళ్ళించాడు తాతారావు. దాంతో కొంచెం గాలాడ్డం మొదలెట్టింది. తాతారావు చేతిలో చుక్కాని చిలక పట్టుకొన్న గీత అటూ ఇటూ తిప్పడం మొదలెట్టింది. అంతసేపూ ఆవరంలో ఉన్న ఎల్లారావుతోనూ, మాణిక్యంగారితోనూ మాటాడిన రవణమ్మ ముత్యం, సత్తిబాబు వంట మొదలెట్టేసరికి వాళ్ళ దగ్గరకెళ్ళి సాయపడ్తా, సత్తిబాబు జేబులో కొంత డబ్బు పెట్టి, "సాదరు కర్చుల కుంచు... రాత్రుళ్ళు తాగుడు కొంచెం తగ్గించు," అంది.

అది చూసిన విమలగీత భర్త దగ్గరకెళ్ళి, "చూడు వాళ్ళ బంధంలో ఎంత ప్రేమ, ఎంతిష్టం ఉన్నాయో... మానవ సంబంధాలు అంటే ఇవి కావా?" అంది.

"అవును," అన్నాడు హరికృష్ణ.

"నాదో కోరిక," అంది గీత.

ఏంటన్నాడు హరికృష్ణ.

"నా యూటిరస్ తీసేశారు గదా... నాకీ జన్మలో పిల్లలు పుట్టరు గదా?" అంది.

"పుట్టకపోతే?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

"రవణమ్మ హోటలు పక్కనున్న సీతమ్మ కూతుర్ని మనం దత్తత తీసుకొందాం."

మాట రాకండా చాలాసేపుండిపోయిన హరికృష్ణ "అలాగే అడిగి చూద్దాం," అన్నాడు.

మాణిక్యంగారు అవతలొడ్డుకి చూస్తా, "లాంచీని టేకూరు రేవు వేపు పోనియ్యండి," అనేసరికి వెనక్కి తిరిగిన లాంచీ కాసేపటికి టేకూరు రేవులో ఆగింది.

రేవులోంచి పైకెక్కాలంటే చాలా ఎత్తుగా ఉంటుంది. ఇందాకే వర్షం కురిసి ఆగడంతో బురద తొక్కు కుంటా వెనకటి కెప్పుడో కట్టిన సిమ్మెంటు మెట్లెక్కి పాకలో ఉన్న రంగన్న సీతమ్మల్ని కల్సి విషయం చెపితే, "ఆకలితో మాడి చస్తాం గానీ మా బిడ్డ నివ్వవండి," అన్నారాళ్ళు.

వాళ్ళ దగ్గరకెళ్ళిన హోటెలు రవణమ్మ, "ముందు నేను మాటాడేకా మీరు మాటాదురుగాని మాటాడ్నా మరి?" అంది.

ఏం మాటాడ్తావన్నట్టు చూసిన సీతమ్మని పక్కకి తీసుకెళ్ళి పావుగంటసేపేం మాటాడిందో ఆ రవణమ్మ సరాసరి బిడ్డని తీసుకొచ్చి గీత చేతిలో పెట్టేసింది.

చాలా సంబరపడ్డ విమలగీత లక్ష రూపాయలు ఆ సీతమ్మకిస్తే నీలం గోదావర్లా నవ్వేసిన సీతమ్మ, "నా బిడ్డని మీకిస్తున్నది ఈ డబ్బుకోసం కాదు తల్లీ. నీకీ జన్మకి పిల్లలు పుట్టరని చెప్పింది రవణమ్మ పిన్ని అందుకోసం. ఆ జాలితో ఇస్తున్నాను. నేను గొడ్రాలిని కాదు, మళ్ళీ కంటానన్న నమ్మకంతో ఇస్తున్నానమ్మా," అంది.

ఆమెకి నమస్కారం పెట్టిన విమలగీత, "నేనీ డబ్బు ఇస్తున్నది బిడ్డని నీ దగ్గర కొనుక్కున్నందుకు అనుకోవద్దు. ఈ దరిద్రం నించి మీ భార్యాభర్తలు బయటపడ్డం కోసం చిన్న సాయం అనుకోండంతే," అంది.

ఆఖరిసారిగా ఆ బిడ్డని గుండెల దగ్గర అద్దుకున్న సీతమ్మ, "పిల్లని బాగా జూసుకోండమ్మా," అని ఏడవడం మొదలెట్టేసరికి మధ్యలోకొచ్చిన రవణమ్మ, "నీ బిడ్డ ఆరి కూడా అమెరికా వెళ్ళద్ది. మారాణి అవ్వద్ది... నువ్వు తీసుకెళ్ళగలవా ఆ దేశాలూ... నువ్వు చెయ్యగలవా మారాణిని... నోర్మూసుకుని డబ్బులు తీసుకో," అంది.

ఆ టేకూరు గ్రామం సర్పంచ్‌ని, అక్కడి ప్రముఖులైన గిరిజనుల్నీ పిల్చి వాళ్ళ సమక్షంలో లక్ష రూపాయలు కేష్ ఆ దంపతలకిచ్చి ఆ బిడ్డని అందుకున్న విమలగీత అందరికేసి చూస్తా, "మీ అందరి సమక్షంలో ఈ బిడ్డకి పేరు పెడ్తున్నాను... ఏంటో తెల్సా?" అంది.

"ఏంటీ?" అన్నాడు పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు.

"గోదావరి... ఈ పాపకి గోదావరి అని పేరు పెడ్తున్నాను," అంది విమలగీత.

"ఆహా ఈ పూర్ణించెల్తా అమ్మ గోదార్ని కూడా తీసుకెళ్తున్నావా తల్లీ! నమస్కారం అమ్మా," అన్నారంతా.

బిడ్డ నిచ్చేటప్పుడు సీతమ్మ, రంగన్న ఏడుస్తుంటే తట్టుకోలేకపోయింది గీత.

"ప్రతి ఏడూ మీరు రావాలి, మీ చేతుల్లో పెరిగే మా బిడ్డని మేం చూడాలి," అన్నారాళ్ళు.

క్షణం ఆలోచించిన గీత, "ఇక్కడ చాలామంది కిచ్చిన మాట ప్రకారం వచ్చే ఏడాది మట్టుకు తప్పకుండా వస్తాం. ఆ తర్వాత అప్పుడప్పుడు వస్తాం కానీ ప్రతి ఏడు రావడం వీలుకాదు," అంది.

మధ్యలోకి దూరిన రవణమ్మ, సత్తిబాబు, "ఈరు వస్తే ఏంటి రాపోతే ఏంటి మీ బిడ్డని మారాణిలా జూసుకుంటారని చెప్తున్నానా లేదా... ఏ నక్షత్రంలో పుట్టిందో మారాణి," అంటా వాళ్ళనింక మాట్లాడకుండా చేసేసేరు.

లాంచీ రాజమండ్రి వేపెళ్తుంది. ఆకాశంలో నల్లమబ్బులు మూసుకున్నాయి. వాలుగాలి వీస్తుంది. భద్రాచలం వేపు నించొస్తున్న లాంచీల్లోకి ఎప్పట్లాగే తన బైనాక్యులర్‌తో చూస్తున్నాడు కన్నాజీ.

చాలా స్పీడుగా రకరకాల రేవులు దాటుకుంటా ముందుకెళ్ళిపోతోంది లాంచీ.

టైమయిపోవడంతో దేవీపట్నం ఒడ్డున నిలబడ్డ ఎస్సైగారికి లాంచీలోంచే చేతులూపారు.

"ఇవ్వేళ చాలా ఆలస్యమైపోయింది," అంటా నిజంగా అమృతంలాంటి భోజనం పెట్టింది రవణమ్మ.

భోజనాలయ్యేక రవణమ్మని, రాగోతి సత్తిబాబుని పిల్చి తలో పదివేలు వాళ్ళ చేతుల్లో పెట్టి, లాంచీలో అందరికీ తలో పదేసివేలు ఇస్తా వీస్తున్న చల్లగాలిలా హాయిగా నవ్వింది విమలగీత.

ఆ డబ్బు పట్టుకున్న జనం కళ్ళు చెదిరిపోయాయి. జన్మలో ఎవరూ అంత డబ్బు టిప్ కింద ఇవ్వలేదు వాళ్ళకి.

*

రాత్రి ఎనిమిదీ నలభై నిమిషాలకి ఆగిన గౌతమీ ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో ఎక్కిన విమలగీత, హరికృష్ణ వాళ్ళ ఒళ్ళో ఉన్న గోదావరిలని చూస్తూ, "వచ్చే శీతాకాలం మీకోసం చూస్తుంటాం సార్‌గారూ," అన్నాడు పట్టిసీమ మాణిక్యంగారు. అతని వెనకాల రామభక్తుల్లా నిలబడున్న లాంచీ స్టాఫు, రవణమ్మ కూడా అదే ముక్కన్నారు.

రైలు కదిలి స్పీడందుకుంటుంటే ప్లాట్‌ఫారం మీద పరుగెడ్తూ అదే ముక్క పదేపదే అంటున్నారు.

*

హైదరాబాదులో దిగిన మర్నాడు తెల్లవారుఝామునే గోదావరితో పాటు ఎమిరేట్స్ ఫ్లైట్ ఎక్కి ఫ్రాంక్ ఫర్డ్‌లో దిగి అక్కడ్నుంచి న్యూజెర్సీ చేరిన వాళ్ళిద్దరూ చాలా బిజీ అయిపోయారు. ఐ.టి. పనుల్లో పూర్తిగా లీనమైపోయిన హరికృష్ణ న్యూయార్క్‌లో ఇంకో ఆఫీసు, పిట్స్‌బర్గ్‌లో, ఒహాయోలో ఆఫీసులు తెరవడంతో రోజుకి ఇరవై నాలుగ్గంటలూ చాలడం లేదు. అంత బిజీ.

అతని పన్లు సగం గీత చూసుకోవడంతో హరికృష్ణ కంటే బిజీ అయిపోయిందామె. గోదావరి మట్టుకు వాళ్ళ దగ్గర మారాణిలా రారాణిలా పెరుగుతోంది.

*

శీతాకాలంలో ఇండియాలో రాజమండ్రి వెళ్ళి ఆత్మబంధువులందర్నీ పలకరించి రావాలనుకున్నారు. కానీ, పనుల ఒత్తిడి కదల్నియ్యడం లేదు.

గోదావరి యాసాగోసా కలిసిన డ్రైవరు దుమ్ము కన్నాజీ వెళ్ళిపోయిన తన చంద్రావతి మళ్ళీ వస్తుందేమో అని బైనాక్యులర్‌తో చూస్తున్న దానికో సొల్యూషను దొరికింది వాళ్ళకి. తన వయసుకి రెట్టింపు వయసు రవణమ్మని పెళ్ళి చేసుకున్న సత్తిబాబుకో సొల్యూషను, తల్లిని నరకయాతన పెట్టి కాలం చేసిన తండ్రి పోలికల్తో ఉన్న మేనకోడల్ని చేసుకున్న తాతారావుకో సొల్యూషనూ- ఇలా వాళ్ళ కథలన్నీ టేపుల్లో విన్న వాళ్ళకి రకరకాల సొల్యూషన్స్ దొరికాయి. ఇవి వాళ్ళకి చెపితే వాళ్ళ జీవితాలు ఈ జన్మకి బాగుపడిపోవడం ఖాయం. వాళ్ళ బతుకుల్లో గొప్ప గొప్ప మార్పులు రావడం ఖాయం అని నమ్ముతున్న వాళ్ళిద్దరూ చాలా తొందరల్లో గోదాట్లో లాంచీ ఎక్కాలి, ఈ సొల్యూషన్స్ వాళ్ళలో ఇంజెక్ట్ చెయ్యాలి, వాటి ద్వారా వాళ్ళ జీవితాల్లో గొప్ప మార్పు తీసుకురావాలి అనుకోసాగారు. అలా అనుకుంటూ ఎప్పటికప్పుడు ఇండియా వెళదామనుకోవడం ఆఖరి నిమిషంలో ఏదో టెన్షన్‌లో వెళ్ళలేకపోవడం, వాళ్ళు పెంచుకుంటున్న ఆ పసిపాప గోదావరిలో ఆ అఖండ గోదావరిని చూసుకు తృప్తిపడ్డం జరుగుతోంది.

ఏడేళ్ళు గడిచిపోయాయి.

ఆ సంవత్సరం శీతాకాలం ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ వెళ్ళాలని నిర్ణయించుకొని కపిలేశ్వరపురం జనానికి, లాంచీ స్టాఫ్‌లో ప్రతి మనిషికి, రవణమ్మకి, రత్నప్రసాద్‌కి, ఎస్సై అంజిబాబుల్తో పాటు గోదావరి తల్లిదండ్రులైన రంగన్న, సీతమ్మలకి, ఫార్ కార్నర్స్ హాస్పిటలు డాక్టర్ డెన్నిస్ జోసెఫ్‌కీ ఇంకా వాళ్ళ స్టాఫ్‌కి జన్మలో వాళ్ళెప్పుడూ చూడని, ఊహించని ఖరీదైన కానుకలు కొన్నారు.

బొద్దుగా, ముద్దుగా ఎదిగిన ఏడేళ్ళ పాప గోదావరిని ఆమె తల్లిదండ్రులైన రాజన్న, సీతమ్మలకి చూపించాలన్న తాపత్రయంతో ఆ నవంబరు నెల మొదటి వారం ఇండియాకొచ్చి, ఆ రాత్రి గౌతమీలో రాజమండ్రి బయల్దేరి తెలతెల్లారేక దిగి ఆటో ఎక్కి రేవులోకొచ్చిన వీళ్ళకి ఒక్క లాంచీ కూడా కనిపించలేదా చీకట్లో.

రేవులో జనమే లేరు. అఖండ గోదావరి ఎండిపోయి ఉంది. చలిగాలి చూస్తే ముమ్మరంగా వీస్తుంది. చీకటింకా విడిపోలేదు. రేవులో సందడి లేదు. 'ఏంటి చెప్మా చిత్రం,' అనుకుంటూ కోటగుమ్మం దగ్గరకెళ్ళారు.

పోలవరం వెళ్ళడానికి కారు మాటాడుకొని లగేజీ అంతా అందులో పెట్టుకొని బయల్దేరారు.

బ్రిడ్జి దాటి కొవ్వూరొచ్చి అక్కడ్నుంచి ముప్ఫై కిలోమీటర్లు ప్రయాణం చేసి పోలవరం రేవులోకొచ్చిన వాళ్ళకి రేవులో నిండా నీళ్ళకి బదులు ఇసుకతిప్పలు కనిపించాయి. ఎక్కడా ఒక్క పడవకానీ, లాంచీగానీ కనపడలేదు.

ఇసుకతిప్పల మధ్య అక్కడక్కడా పిల్లకాలువలా పారుతున్న నీళ్ళు. దూరంగా పైకెళ్ళి పోలవరం దగ్గర రామయ్యపేట నుంచి అవతలొడ్డు అంగళూరు దాకా మహాద్భుతంగా కళ్ళు చెదిరిపోయేలా కట్టిన మూడువందల యాభై అడుగుల ఎత్తున్న పోలవరం ప్రాజెక్టు.

దాన్ని చూసిన వాళ్ళకి మాట పడిపోయింది.

వాళ్ళు తిరిగిన నది ఒడ్డు గ్రామాలూ, పాపికొండలూ, చెట్లూ, పుట్టలూ, తిప్పలూ- అన్నింటినీ మింగేసి ఆకాశం ఎత్తున పొంగుతుందా నదిలో నీలం నీరు.

కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని దిగువలో ఉన్న నదిపాయలో స్నానం చేసి వెళ్తున్న ఒక ముసలి ఆచార్లుగార్ని ఆపి, "ఏవండీ ఇక్కడ పట్టిసీమ మాణిక్యంగారి లాంచీలు రెండుండాలి ఎక్కడా?" అన్నాడు హరికృష్ణ.

తాత్త్వికంగా నవ్విన ముసలి ఆచారిగారు, "ఇంకెక్కడ బాబూ?" అన్నారు. ఈ పోలవరం ప్రాజెక్టు కట్టాకా ఆ మా తల్లి గోదావరి ఎండిపోవడంతో ఈ రేవులో లాంచీలు, నావలు అంతరించిపోయాయంట.

ఆయన చెప్తున్నదంతా విని చలించిపోయిన వాళ్ళు, "దేవీపట్నం రేవులో ఎస్సై అంజిబాబుగార్ని, కచ్చులూరులో రచయిత మిత్రుడు రత్నప్రసాదున్ని, టేకూరు రేవులో ఒటేలు రవణమ్మని, కపిలేశ్వరపురం జాలరి జనాల్ని, ముఖ్యంగా వాళ్ళ పాప బాల గోదావరి తల్లిదండ్రులైన రంగన్న, సీతమ్మల్ని కలవాలను కుంటున్నాం, ఎలాగండి ఆచార్యులుగారూ?" అంది గీత.

"మీరు చెప్పిన మనుషులెక్కడున్నారో, ఏమైపోయారో చెప్పడం నావల్ల కాదుగానీ, వాళ్ళుండే ఆ గ్రామాలన్నీ జలసమాధి అయిపోయాయి. దాంతో ఆ జనం చెట్టుకీ పుట్టకీ చెదిరిపోయారు," అంటా వెళ్ళిపోయాడాయన.

ఎన్నో గంటలలా నిలబడిపోయారు.

మధ్యాహ్నమైంది... సాయంకాలమైంది. విమలగీత, హరికృష్ణ ఎడంపక్క పొంగుతున్న గోదావరినీ, కుడిపక్క ఎండిపోయిన గోదావరినీ చూస్తున్నారు. సాయంత్రం గాలి జీబురు జీబురుమంటా వీస్తుంది.

అక్కడెక్కడో ఉన్న చింతచెట్టు మీద పక్షొకటి ఏడుస్తా కూస్తుంది. ఒక కొంగల బారు తూర్పుదిక్కుగా వెళ్తుంది. అవతలి గోదారి ఒడ్డున అలలు తపతపా కొట్టుకుంటున్నాయి. ఎక్కడ్నించో ఏ కొండవాడో పక్కా శృతిలో పాడుతున్న విషాద జానపదం గాలిలో కలుస్తా అస్పష్టంగా వినపడి అమాంతంగా మాయమైపోయింది.

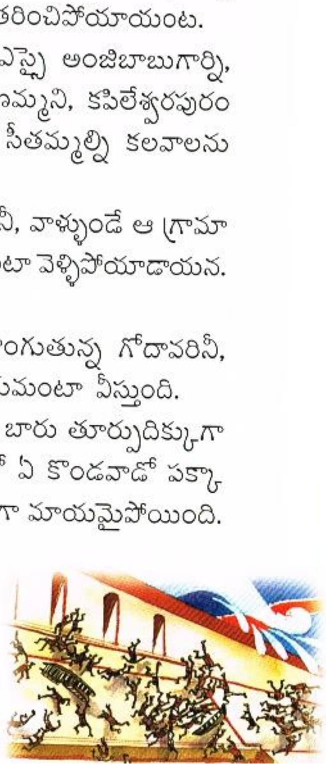

ఐతే... అందమైన ఏటిగట్లు గ్రామాలు, అమాయకమైన ఆ కొండోళ్ళు ఈ జన్మకే కాదు మరే జన్మకీ కనబడరా... తిప్పల మీద కట్టుకున్న పిచ్చికగూళ్ళు, మాణిక్యంగారి పరాచికాలు, సత్తిబాబు కంటే పెద్దదైన అందాల రవణమ్మ అమృతం కలిపిన వంటలూ... పాపికొండల మధ్య శీతాకాలం మధ్యాహ్నాలూ, వేసవికాలం వెన్నెల రాత్రులు, వర్షాకాలం ఆ తెల్లవారురఝాములు ఇంకలేవా... ఆ నిజాన్ని భరాయించుకోలేకపోతున్నారు.

ఒక కుటుంబంలాగా తమలో కల్సిపోయిన వాళ్ళు ఇంకెప్పటికీ కనబడరన్న నిజాన్ని బొత్తిగా అరాయించుకోలేకపోతున్నారు. తమకి బాగా దగ్గరైపోయిన లాంచీలో వాళ్ళ జీవితాల్లో మార్పు కోసం చెప్పాలనుకున్న ఆ పరిష్కారమార్గాలు ఇక్కడెవరికి చెప్పాలి.

వాళ్ళ కోసం తెచ్చిన కానుకలన్నీ కారు నిండా ఉన్నాయి. అవన్నీ ఇప్పుడెవరికివ్వాలి? ఎంత ఆపుకొందామన్నా ఆగడం లేదు బాధ. కళ్ళల్లోంచి... ధారలుగా కన్నీళ్ళు.

ఎంతో ప్రేమతో ఎన్నో సముద్రాలు దాటి, ఎన్నో వేల మైళ్ళు దాటి వస్తున్న వాళ్ళు ఏడుస్తున్నారు.

ఏ చప్పుడూ లేకుండా ఏడుస్తున్న వాళ్ళ కన్నీళ్ళు ఆ ఇసుకలో ఇంకిపోతున్నాయి. గొల్లవాళ్ళ పిల్లంగ్రోవి అల్లంగానాల్నీ, కోయిల కూనిరాగాల్నీ, ఇప్పటికీ ఎప్పటికీ ఏ జన్మకీ ఎన్నెన్ని జన్మలకీ చూడలేం, చూడబోం అనుకుంటూ ఏ చప్పుడు లేకుండా ఏడుస్తున్నారు.

ఎప్పుడూ నవ్వుతా ఉండే మమ్మీడాడీలు ఏడుస్తుంటే వాళ్ళ మధ్యలోకొచ్చి ఎందుకేడుస్తున్నారని అడిగింది గోదావరి. ఆ పిల్లకే సమాధానం చెప్పకుండా ఏడుస్తానే ఆ గోదావరి మాతని ఎడాపెడా చూస్తా ఆకాశంలో పేదరాశి పెద్దమ్మ కుంకుమ ఆరబెట్టడం వల్ల ఎర్రగా ఉన్న ఆకాశాన్ని చూస్తా వాళ్ళొచ్చిన కారు వేపు నడుస్తున్నారు.

స్వాతి వారపత్రిక
తెలుగునాడి అమెరికా పత్రికలలో ధారావాహికం, 2007

ఈ ఆకుపచ్చని జ్ఞాపకాలను పదిలంగా దాచుకుందాం!

సీతారామా లాంచీ సర్వీస్ - రాజమండ్రి